

HRVATSKA VETERINARSKA KOMORA

2022.
30/2

UDK 619 * ISSN 1330-2124

HRVATSKI VETERINARSKI UJESNIK

Hrvatska
veterinarska
komora
1992. - 2022.

This title
is indexed in

CAB Abstracts

HRVATSKI VETERINARSKI UJESNIK

Kroatischer Veterinärmedizinischer Anzeiger
Croatian Veterinary Report

Izlazi 4 puta godišnje

Izdavači Hrvatska veterinarska komora
Herausgeber Kroatische Tierärztekammer
Publishers Croatian Veterinary Association/Chamber
Heinzelova 55, 10000 Zagreb
R. Hrvatska
tel./faks 01/2441-021; 2441-009; 2440-317
e-mail: hvk@hvk.hr
Web stranica: <http://www.hvk.hr>
matični br.: 3255034
IBAN: HR8623600001101250492 (ZG banka Zagreb)Veterinarski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
University of Zagreb
Faculty of Veterinary Medicine.
Heinzelova 55, 10000 Zagreb
tel. 01/2390-111, fax. 01/2441-390
OIB: 36389528408
<http://www.vef.unizg.hr>

Web stranica:

Glavni urednik
Hauptredakteur
Editor-in-Chief
e-maildoc. dr. sc. Dražen Đuričić, dr. med. vet.
Kralja Zvonimira 35, 48350 Đurđevac
mob.: 091 485 91 42
urednik.hrv.vet.vjesnik@gmail.comUrednici
Redakteure
Editorsprof. dr. sc. Petar Džaja
doc. dr. sc. Dražen Đuričić
prof. dr. sc. Krešimir SeverinUredništvo
Redaktion
Editorial Board

prof. dr. sc. Jasna Aladrović, prof. dr. sc. Željko Grabarević, prof. dr. sc. Juraj Grizelj, prof. dr. sc. Vladimir Mrljak, prof. dr. sc. Željko Pavičić, prof. dr. sc. Ivana Tlak Gajger, prof. dr. sc. Nenad Turk, prof. dr. sc. Dražen Vnuk, izv. prof. dr. sc. Marko Hohšteter, izv. prof. dr. sc. Danijela Horvatek Tomić, izv. prof. dr. sc. Dean Konjević, izv. prof. dr. sc. Silvijo Vince, izv. prof. dr. sc. Nevijo Zdolec, Željana Klječanin Franić, prof., dr. sc. Anđelko Gašpar, izv. prof. dr. sc. Jozo Grbavac, Zoran Juginović, dr. med. vet., dr. sc. Saša Legen, doc. dr. sc. Marko Matijević, dr. sc. Ivan Križek, Nikolina Kralj Vlahek, dr. med. vet., Barbara Boljkovac, dr. med. vet., izv. prof. dr. sc. Gordana Gregurić Gračner, Ivan Zemljak, mag. univ. med. vet.

Lektori
Lektoren
LectorsŽeljana Klječanin Franić, prof. - hrvatski jezik
Janet Ann Tuškan, prof. - engleski jezikTisak
Druck
Printed byTiskara Zelina d.d.,
10380 Sv. I. Zelina, K. Krizmanić 1,
tel: 01/2060-370, fax: 01/2060-242
e-mail: info@tiskara-zelina.hrNaklada / Auflage
Number of Copies

2150 primjeraka

Autor fotografije naslovnice: dr. sc. Hrvoje Dumančić

Članovi HVK dobivaju časopis besplatno = Für Kammer-mitglieder kostenlos = The Croatian Veterinary Association members receive the journal free of charge (osim onih koji ne plaćaju redovito članarinu).

Godišnja pretplata = Jahresabonnement = Annual subscription - 100 kn - ž.r. 2360000-1101250492 Zagrebačka banka d. d. Zagreb poziv na br. 02 200-1. Inozemna pretplata s poštarinom = Im Ausland Jahre-sabonnement = Abroad, annual subscription - 32 eura.

Potpisani autori priloga sami odgovaraju za svoje stavove i iskazana mišljenja = Die unterzeichneten Autoren der Beiträge sind für eigene Stellungnahmen und vorgetragene Meinungen selbst verantwortlich = The signed authors bear the sole responsibility for their points of view and presented opinions.

OGLAŠAVANJE
U HRVATSKOME
VETERINARSKOM
VJESNIKU

Hrvatski veterinarski vjesnik izlazi kontinuirano već 30. godinu s trenutačnom nakladom od 2150 primjeraka. Dobivaju ga članovi Hrvatske veterinarske komore (HVK) besplatno na svoju kućnu adresu. Članstvo u Komori obvezno je za sve veterinare koji obavljaju poslove veterinarske djelatnosti na području Republike Hrvatske. Članstvo u Komori dobrovoljno je za veterinare koji ne obavljaju veterinarsku djelatnost neposredno, koji obavljaju djelatnost izvan Republike Hrvatske, umirovljene veterinare i nezaposlene veterinare, veterinarske tehničare te veterinare iz inozemstva s prebivalištem ili bez prebivališta na području Republike Hrvatske. Članovi HVK su i djelatnici Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu kao i djelatnici Hrvatskoga veterinarskoga instituta.

Ako nabrojena čitalačka publika djelomično ili potpuno čini Vaše ciljano tržište, pozivamo Vas da kao jedan od načina promidžbe svojih proizvoda, usluga ili svoje tvrtke odaberete oglašavanje u Hrvatskome veterinarskome vjesniku.

Cjenik oglašavanja u HVV-u:

Crno-bijeli oglasi: 1/1 stranica 1.600,00 kn; 1/2 stranice 800,00 kn; 1/4 stranice 400,00 kn

Oglasi u boji: 1/1 stranica 2.800,00 kn; 1/2 stranice 1.400,00 kn; 1/4 stranice 700,00 kn.

Oglas u boji - korice: prednja strana 1/2 5.000,00 kn; 1/1 unutarnja strana (prednja ili stražnja) - 3.200,00 kn; 1/1 stražnja strana - 4.000,00 kn.

U spomenute cijene nije uključen PDV.

Ako oglašavate VMP, oglašavanje mora biti u skladu sa Zakonom o veterinarsko-medicinskim proizvodima (NN, 84/2008, 56/2013) i Pravilnikom o oglašavanju veterinarskomedicinskih proizvoda (NN, 146/2009). Predračun za oglas ispostavit će Vam Ured stručne službe HVK te Vas molim da uz oglas pošaljete sve podatke o svojoj tvrtki nužne za R1 račun (naziv tvrtke, OIB, adresa). Za sve dodatne informacije upite pošaljite na e-poštu: hvv.urednik@gmail.com

Zahvaljujemo svim dosadašnjim kao i budućim oglašivačima koji će, vjerujem, pronaći interes za oglašavanje u najtiražnijem veterinarskom časopisu.

HRVATSKA VETERINARSKA KOMORA

2022.
30/2

UDK 619 * ISSN 1330-2124

HRVATSKI VETERINARSKI UJESNIK

SADRŽAJ

HRVATSKA VETERINARSKA KOMORA

- Svečano obilježavanje 30 godina Hrvatske veterinarske komore.....2
- Imenovanje novog glavnog urednika Hrvatskog veterinarskog vjesnika..... 13
- Kratki osvrt na rad HVK od ožujka do lipnja 2022. godine 14
- Novi članovi Hrvatske veterinarske komore.....17
- Popis objavljenih propisa od 31. prosinca 2021. do 1. lipnja 2022. godine17

VETERINARSKI FAKULTET U ZAGREBU

- Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 2016. do 2022..... 20
- Potpisan Sporazum o strateškom partnerstvu i suradnji Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu i Fakulteta veterinarske medicine u Beogradu, Beograd, 7. travnja 2022.. 26
- Akreditacija Nacionalnih referentnih laboratorija Veterinarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 13. i 14. travnja 2022.....27
- Ljetna škola Zoonoze, Dubrovnik, 24. – 29. travnja 2022..... 28
- Prof. dr. sc. Ivana Tlak Gaiger dobila nagradu za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti..... 30
- Diplomirali na Veterinarskome fakultetu..... 32
- Magistrirali/doktorirali na Veterinarskome fakultetu..... 32
- Besplatni oglasi 35

EX LIBRIS

- Monografija Hrvatska veterinarska komora 1992. – 2022..... 34

ZNANSTVENI I STRUČNI SKUPOVI

- XIV. Peradarski dani, Poreč, 12. svibnja 2022..... 36

TERMINOLOŠKI KUTAK

- Nazivi tvoreni sufiksima –itet i –ost..... 38

ZNANSTVENI I STRUČNI RADOVI

- Fotosenzibilizacija u domaćih životinja 40
- Dalmatinski bušak 44
- Crstice iz povijesti Hrvatske veterinarske komore 1992. – 2022. 50

PROVJERITE SVOJE ZNANJE

- Kongenitalna dijafragmatska hernija i potkovičasti bubrezi u pobačenog ždrebeta 66

VETERINARSKA POVJESNICA

- Životinje u religijama i mitologiji starih naroda i danas (I. dio).....71

IN MEMORIAM

- Antonija Cvitković, dr. med. vet. (1949. – 2022.) 82
- Mario Bednaić, dr. med. vet. (1966. – 2022.) 82
- Juraj Rukavina, dr. med. vet. (1941. – 2022.) 83
- Gordana Herceg – Goga (1945. – 2022.) 83

UPUTE SURADNICIMA

- Informativni dio HVV-a..... 84
- Znanstveno-stručni dio HVV-a 84

Svečano obilježavanje 30 godina Hrvatske veterinarske komore

Tijekom trideset turbulentnih godina od osnutka Hrvatske veterinarske komore 28. veljače 1992. godine, kroz Komoru kao svoju strukovnu udругu veterinarska je struka u Hrvatskoj stvorila svoj formalnopravni identitet, ugradila ga u suvremeno hrvatsko zakonodavstvo i utemeljila čvrsto ishodište za sve svoje buduće aktivnosti i djelovanja.

Osnivanje Hrvatske veterinarske komore u vrijeme vrhunca ratne agresije na Hrvatsku bio je domoljuban, optimističan, dalekovidan i hrabar potez osnivača, koji je istog trenutka postao i ostao dio povijesti suvremenog hrvatskog veterinarstva, pa i više od toga. Ne umanjujući vrijednost tog čina, tek rijetki ukazuju na misao da niti očuvanje Komore i njezinih aktivnosti tijekom posljednjih trideset godina za struku nije bio značajan zadatak i, gledano kroz istu prizmu, predstavlja njezin barem jednako vrijedan uspjeh. Jer, sve njezine aktivnosti koje provodi u državnom interesu i danas u najvećoj mjeri ovise o primjerenosti razini odgovornosti, dosljednosti i dobrovoljnim aktivnostima njezina vodstva.

Svoje manje obljetnice Hrvatska veterinarska komora formalno nije obilježavala. Svečano obi-

lježavanje tridesetogodišnjice postojanja i rada 20. svibnja 2022. godine stoga je iz različitih perspektiva jedinstven i za Komoru povijesni događaj, koji je zahtijevao i kvalitetnu retrospektivu, pa je u izdanju HVK-a tim povodom objavljena i riječju i slikom bogata monografija *Hrvatska veterinarska komora 1992. – 2022.* autora prof. dr. sc. Petra Džaje. Na svečanosti obilježavanja tridesetogodišnjice kratko predstavljanje ove monografije od strane njezina autora i recenzenata prethodilo je dodjela zahvalnica i nagrada koje su uručene tek vrlo malom broju zaslužnih članova Hrvatske veterinarske komore i njezinim odabranim suradnicima za dugogodišnji uspješan rad u području veterinarstva te doprinos radu Hrvatske veterinarske komore. Uručene su nagrade za životno djelo, nagrade institucijama i pojedincima koji podupiru rad Komore, nagrade djelatnicima Hrvatske veterinarske komore, glavnim urednicima *Hrvatskog veterinarskog vjesnika*, pojedincima iz organizacija u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti te dugogodišnjim sponzorima aktivnosti Hrvatske veterinarske komore i odabranim poslovnim partnerima.

Svečanost obilježavanja 30 godina Hrvatske veterinarske komore održana je u petak 20. svibnja

2

Dvorana i uzvanici

Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet.

2022., u Hotelu Aristos u Buzinu, s početkom u 11.00 sati, a program je vodila glumica i voditeljica Doris Pinčić. Hrvatsku himnu na početku svečanosti, kao i nekoliko glazbenih točaka tijekom svečanosti, otpjevao je pjevač, glumac i glazbenik Đani Stipaničev uz klavirsku pratnju, a kao gost iznenađenja završetak ceremonije svojim je nastupom uveličao kantautor i glazbenik Ibrica Jusić.

Svečanosti su nazočili brojni gosti i uzvanici, među kojima izaslanik predsjednika Republike Hrvatske izv. prof. dr. sc. Velibor Mačkić, izaslanik predsjednika Hrvatskoga sabora Ljubomir Kolarek, dr. med. vet., izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske prof. dr. sc. Radovan Fuchs, veleposlanik Republike Mađarske u Republici Hrvatskoj Nj. E. g. Csaba Demcsák, državni tajnik Ministarstva poljoprivrede Šime Mršić, izaslanik glavnog državnog inspektora mr. Gordan Jerbić, župan Brodsko-posavske Županije Danijel Marušić te izaslanica gradonačelnika Grada Zagreba mr. Đurđica Sumrak.

Iz partnerskih su komora svečanosti prisustvovali predsjednica Bavorske veterinarske komore dr. Iris Fuchs, predsjednik Veterinarske komore Mađarske dr. Gönczi Gábor te predsjednik Veterinarske komore Republike Sjeverne Makedonije Tomislav Nikolovski, dr. med. vet., a iz srodnih biomedicinskih komora zamjenik predsjednika Hrvatske komore dentalne medicine prof. dr. sc. Pavel Kobler.

U ime organizatora i domaćina svečanog obilježavanja tridesetogodišnjice Hrvatske veterinarske komore kraći pozdravni govor održao je Ivan Zemljak,

univ. mag. med. vet., predsjednik Komore. U svom se govoru dotaknuo okolnosti nastanka Komore, njezina dosadašnjeg rada, međunarodne suradnje i perspektive nastavka njezinih aktivnosti i djelovanja.

Ponosan sam na činjenicu da smo se, kao struka neophodna svakom društvu, još davnih devedesetih, u samim počecima samostalne nam Hrvatske, u vrijeme krvavog Domovinskog rata i uz istovremeno davanje nezamjenjivog terenskog doprinosa očuvanju zdravlja životinja, ali i ljudi, uspjeli organizirati i kao strukovna komora. Komora jedne male struke, ali globalno jedinstvene, možda ne dovoljno prepoznate, ali u društvu nezamjenjive. Među vama su oni koji su imali i ostvarili tu viziju i ja vam ovdje na tome moram zahvaliti u ime čitave struke. Vi ste time zacrtali put Komore koji slijedimo i danas. Trebalo je i onda i danas zahvaliti i pojedinim političkim čimbenicima koji su evidentno podržali nastojanja i stavove veterinarske struke te zato danas s ponosom možemo obilježiti našu zajedničku tridesetogodišnjicu osnivanja i rada.

Od svog osnivanja Komora je radila na stručnom usavršavanju svojih članova, doktora veterinarske medicine i unapređenju hrvatskog veterinarstva, ali i upozoravanju nadležnih institucija na probleme u veterinarstvu kada se oni pojave. Otada do danas mnogi su doktori veterinarske medicine dali svoj doprinos radu i razvoju Hrvatske veterinarske komore.

Svi trebamo zahvaliti onima koji su svojom energijom, entuzijazmom, idejama i djelovanjem proteklih 30 godina učinili upravo to da danas u Hrvatskoj imamo europski prepoznato udruženje doktora veterinarske medicine. A da je tome stvarno tako pokazuje i današnja prisutnost članova Mađarske veterinarske komore, Makedonske veterinarske komore i Bavorske veterinarske komore, na čijem sam dolasku iznimno zahvalan. Zahvaljujem i svima onima koji i dan-danas na bilo koji način sudjeluju u radu Hrvatske veterinarske komore te pridonose razvoju i promociji veterinarstva u Hrvatskoj i inozemstvu.

Gledajući u budućnost naše komore i struke, moram reći da sam sretan kada kolegice i kolege pokazuju interes, kada žele pomoći i uključiti se na bilo koji način u rad Komore, bilo kroz rad odbora ili kroz rad odjela za veliku praksu, malu praksu ili javno zdravstvo. Takva razmišljanja i nove, suvremene ideje zapravo su uvijek bile temelj razvoja i budućnosti, pa tako i Hrvatske veterinarske komore.

Želim danas zahvaliti i na tridesetogodišnjoj suradnji, a istovremeno i naglasiti važnost potpore institucija koje surađuju s Komorom, institucija koje i danas daju velik doprinos razvoju i boljitku

veterinarske medicine u Hrvatskoj, a to su Veterinarski fakultet u Zagrebu, Hrvatski veterinarski institut, to su Ministarstvo poljoprivrede – Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane te Državni inspektorat Republike Hrvatske – Sektor veterinarske inspekcije.

Svaka je godina rada Hrvatske veterinarske komore bila obilježena različitim edukativnim skupovima, radionicama, tečajevima te Veterinarskim danima ili kongresom, na kojima su se doktori veterinarske medicine usavršavali, razmjenjivali iskustva i upoznavali se s globalnim novitetima iz različitih područja veterinarske medicine. Zato su danas s nama naši kolege, prijatelji i pokrovitelji dosadašnjih veterinarskih skupova, bez kojih bi ta događanja bilo mnogo teže realizirati.

Kao predsjednik Hrvatske veterinarske komore moram reći da, kao što je to bilo prije, tako i danas postoji prostor za unapređenje rada Komore, da i danas svakodnevno radimo na rješavanju različitih problema, kojih uvijek ima, ali i na ispravljanju grešaka i propusta na koje ponekad ukazuju naši članovi, kolege veterinari. Na temeljima koji su postavljeni prije 30 godina nastavljamo dalje graditi udrugu doktora veterinarske medicine, na koju će biti ponosni svi njezini članovi, i siguran sam da ćemo u tome uspjeti. Želja mi je u takvim nastojanjima nastaviti još jače, kako bi zajedničkim radom, upornošću i stvarnom aktivnom suradnjom ostvarivali rezultate koji će biti na ponos generacijama doktora veterinarske medicine koje dolaze.

Za kraj vam moram reći da je bilo vrlo teško među tisućama kolegica i kolega – među kojima su neki umirovljeni, a neki i danas zaposleni – izdvojiti tek pojedine i zapravo tek mali broj današnjih članova pozvati na ovaj svečani skup. Još je teže bilo izdvojiti one za koje smatramo da su zaslužili primiti jedno od priznanja za zasluge u proteklih 30 godina. Ispričavam se svima koji su nenamjerno izostavljeni, a odabranima i nagrađenima iskreno i od srca čestitam.

Nakon predsjednika HVK-a okupljene je pozdravio prof. dr. sc. Nenad Turk, dekan Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Dekan prof. dr. sc. Nenad Turk rekao je da je Veterinarski fakultet, kao stožerni stup veterinarske profesije i dio cjelokupnog sustava koji objedinjava Hrvatska veterinarska komora, od prvih početaka bio uz Komoru i dao velik obol ne samo njezinu nego i napretku struke u cjelini, te da će Fakultet nastaviti pridonositi i na nacionalnoj i na međunarodnoj razini u sferi diplomatske, ali i poslijediplomske edukacije vrhunskih veterinarskih stručnjaka, uključujući organizaciju tečajeva cjeloživotnog obrazovanja.

prof. dr. sc. Nenad Turk

izv. prof. dr. sc. Lorena Jemeršić

U ime ravnatelja Hrvatskog veterinarskog instituta izv. prof. dr. sc. Borisa Habruna okupljene je pozdravila izv. prof. dr. sc. Lorena Jemeršić, zamjenica ravnatelja HVI-ja, podsjetivši uz čestitke i na činjenicu da je struka i tijekom proteklih trideset godina gospodarskih, socijalnih i političkih promjena, pa i promjena u samoj struci, uspješno obranila državu od zoonoza.

Akademik dr. Péter Sótonyi, desetogodišnji rektor Sveučilišta veterinarske medicine u Budimpešti, pozdravio je okupljene istaknuvši svoje hrvatsko

Akademik dr. Péter Sótonyi

Šime Mršić

podrijetlo i izrazivši veliko osobno zadovoljstvo vrlo vrijednom dugogodišnjom suradnjom između Sveučilišta veterinarske medicine u Budimpešti i Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu, a isto tako i između naših nacionalnih komora.

Predsjednik Europskog saveza udruženja veterinarara za malu praksu (FECAVA) Denis Novak, DVM MRSCV, predsjednik Federacije veterinarara Europe (FVE) Rens van Dobbenburgh, DVM te predsjednik Svjetske veterinarske organizacije (WVA) Dr Rafael Laguens nisu bili u mogućnosti uživo sudjelovati na

svečanosti, pa su za ovu prigodu pripremili svoje videopozdrave u kojima su uz čestitke uputili i pohvale dosadašnjim aktivnostima Hrvatske veterinarske komore, istaknuvši međunarodne aktivnosti aktualnog predsjednika HVK-a Ivana Zemljaka, univ. mag. med. vet.

Denis Novak, DVM MRSCV, predsjednik Europske federacije udruženja veterinarara male prakse (FECAVA) uputio je čestitku svim članovima HVK-a, a posebno je zahvalio Odjelu veterinarara male prakse HVK-a na suradnji koja traje više od deset godina. Izrazio je pritom svoja očekivanja i nadu za novim susretima na nekom od sljedećih velikih skupova male prakse u zajedničkoj organizaciji.

Rens van Dobbenburgh, DVM, predsjednik Federacije veterinarara Europe (FVE), podsjetio je okupljene da je kolegica Ljiljana Markuš Cizelj bila i potpredsjednica FVE-a i istaknuo da je *predsjednik HVK-a Ivan Zemljak izrazito aktivan u europskim veterinarskim krugovima i vrlo fokusiran na položaj veterinarske struke u Hrvatskoj jer želi da HVK sudjeluje u društvenom i profesionalnom napretku svojih članova kolega veterinarara. (...) Gledajući kroz perspektivu 30 godina, što nije tako dugo razdoblje, jasno se vidi da je vaša Komora izrazito napredovala i da ste kao veterinarska struka puno postigli. Organizirali ste se u jaku i poštovanu Komoru koja regulira veterinarstvo Hrvatske*, rekao je predsjednik FVE-a.

Dr Rafael Laguens, predsjednik Svjetske veterinarske organizacije (WVA), također se osvrnuo na izazove i promjene koje su dovele do stvaranja Hrvatske i privatizaciju koja je rezultirala i privatizacijom veterinarske struke, ali i rat koji je za sobom vukao ekonomske posljedice i veliku patnju. *Spojeni u Komori, hrvatski veterinarari odgovorili su na sve ove izazove i uvijek na dobrobit zajednice i društva.*

Zahvalio je na suradnji Hrvatske veterinarske komore i Svjetske veterinarske organizacije, podsjetivši da je *1991. godine, prije osnivanja HVK-a, Udruženje veterinarara i veterinarskih tehničara SR Hrvatske poslalo pismo Svjetskoj veterinarskoj organizaciji i u njemu opisalo tadašnju situaciju u veterinarskoj struci Hrvatske, a već nekoliko mjeseci nakon toga Hrvatska veterinarska komora postala je punopravni član Svjetske veterinarske organizacije.*

Okupljene je potom pozdravio državni tajnik ministarstva poljoprivrede g. Šime Mršić, koji je u ime ministrice Marije Vučković čestitao na tridesetogodišnjici i zahvalio na *doprinosu tome da Republika Hrvatska ostane na listi zemalja slobodnih od gotovo svih gospodarski važnih bolesti.*

Mađarski veleposlanik u Republici Hrvatskoj Nj. E. g. Csaba Demcsák uz čestitku Komori podsjetio je i na međunarodno priznanje Hrvatske kao drugu ovogodišnju obljetnicu, istaknuvši pritom da je Mađarska među prvima priznala suverenitet Republike Hrvatske i da se prijateljstvo naših dvaju naroda temelji na višestoljetnim temeljima.

U svojstvu izaslanika i u ime predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića okupljene je pozdravio i čestitke uputio ministar znanosti i obrazovanja prof. dr.sc. Radovan Fuchs, rekavši da je Komora startala u isto vrijeme kad i Republika Hrvatska; *Komora koja je prepoznala da je trebalo na nešto drugačiji način organizirati veterinarsku struku u Hrvatskoj, s jednom jasnom vizijom što želi, kako to želi organizirati i koja bi uloga veterinara u takvoj jednoj organizaciji trebala biti na dobrobit ne samo razvoja struke nego ukupno, i gospodarstva i društva u Republici Hrvatskoj.*

Izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Gorana Jandrokovića, saborski zastupnik Ljubomir Kolarek, dr. med. vet., čestitao je na obljetnici i, izrazivši osjećaje osobnog ponosa, konstatirao da je obilježavanje tridesetogodišnjice povijesni skup i da poštujući jedni druge pokazujemo i koliko cijenimo struku.

Na kraju pozdravnih govora okupljenima se obratio i izaslanik Predsjednika Republike Hrvatske, izv. prof. dr. sc. Velibor Mačkić koji je iskreno čestitao i rekao da, samim time što je dano pokroviteljstvo i poslan izaslanik, vjerujem da dovoljno govori o tome koliko i sam Predsjednik drži do Komore.

Nakon pozdravnih govora domaćina i dužnosnika, a prije svečanih dodjela nagrada i priznanja, recenzenti monografije *Hrvatska veterinarska komora 1992. – 2022.*, prof. emer. Željko Grabarević i dr. sc. Ivan Križek, iznijeli su svoje kratke osvrtne na monografiju. Nakon njih okupljenima se obratio i autor monografije prof. dr. sc. Petar Džaja koji je zahvalio rukovodstvu HVK-a: *...Prvenstveno predsjedniku Ivanu Zemljaku, koji mi je prije nešto manje od godinu dana predložio da budem autor djela kojeg danas predstavljamo, pri čemu moram istaknuti da je to za mene, kao profesora iz predmeta Sudsko i upravno veterinarstvo te Povijest veterinarstva, bio izazov, ali da ni u jednom trenutku nisam dvojio da se prihvatim relativno zahtjevnog posla pisanja monografije. U prilog donošenju odluke za prihvaćanje pisanja monografije od presudne je važnosti bilo moje dugogodišnje praćenje zakonodavnog okvira koji regulira ustroj i funkcioniranje nacionalne veterinarske službe te poznavanje povijesnih činjenica vezanih za rad i funkcioniranje veterinarske struke i strukovnog udruživanja doktora veterinarske medicine na ovim prostorima.*

dr. sc. Radovan Fuchs

Ljubomir Kolarek, dr. med. vet.

Pisanje monografije HVK, povodom obilježavanja 30. obljetnice njezina osnivanja, na prvi pogled ne izgleda zahtjevno jer se radi o relativno mladoj komori, koja je osnovana u vrijeme velikosrpske agresije te stvaranja institucija samostalne i neovisne Republike Hrvatske.

Međutim, pisanje Monografije ipak je bilo relativno zahtjevno, jer je trebalo pregledati cjelokupnu arhivu Hrvatske veterinarske komore, počevši od zapisnika s osnivačke Skupštine HVK-a koja je održana 28. 2. 1992. godine do danas, te izdvojiti i zapisati

prof. emer. Željko Grabarević

prof. dr. sc. Petar Džaja

sve važne događaje i odluke koje su se donosile te koje su bile bitne za veterinarsku struku.

Prilikom pisanja i uređivanja monografije nastojao sam da tekstualni dio prate pripadajuće fotografije, što je bilo dosta zahtjevno s obzirom na to da nije bilo arhiviranih fotografija, nego smo se snalazili na sve moguće načine kako bismo došli do njih, pri čemu smo čak neke fotografije tražili od Državnog arhiva (susret predstavnika HVK-a s prvim hrvatskim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom). U uvodnom dijelu monografije dan je povijesni prikaz

udruživanja hrvatskih veterinarara, posebice u odnosu na aktivnosti Društva veterinarara i veterinarskih tehničara Hrvatske, njegovo istupanje iz Saveza društva veterinarara i veterinarskih tehničara Jugoslavije početkom velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku te aktivnosti društva koje su se odnosile na stvaranje pretpostavki da se dana 28. 2. 1992., u ratnim okolnostima, održi osnivačka Skupština HVK-a, u vrijeme kad je velikosrpska agresija na Republiku Hrvatsku bila na vrhuncu, kad je hrvatska raskomadana, kad su porušeni sakralni i industrijski objekti, veterinarske ambulante, farme i kad je otuđen i devastiran stočni fond na velikom dijelu RH, u vrijeme kad su ginuli civili, hrvatski branitelji, a među njima i doktori veterinarske medicine koji su obavljali svoje svakodnevne poslove na prvoj crti obrane ili su bili u sastavu borbenih postrojbi.

U takvim prilikama zaslužni pojedinci za osnivanje Komore bili su iznimno hrabri ljudi, dalekih pogleda ispred svoga vremena, koji su unatoč neizvjesnosti ishoda rata s obzirom na nadmoćnijeg neprijatelja u naoružanju, stavljali svoja imena odnosno sebe u veliku neizvjesnost. Zato ih ja ovdje neću pojedinačno nabrajati, jer ispuštanjem bilo čijeg imena ispao bih nekorektan. Mogu reći da ih svrstavam rame uz rame s najuglednijim veterinarima iz hrvatske veterinarske povijesti, kao što su Krištof, Markuš, Lisjak, Nemčić i dr. Ovom prigodom smatram da je bitno istaknuti da su važnu ulogu za održavanje osnivačke Skupštine HVK-a imali članovi Incijativnog odbora za pripremu osnivačke Skupštine HVK-a, i to:

- prof. dr. sc. Marko Tadić
- Nenad Štiglić, dr. med. vet.
- dr. sc. Slobodan Juzbašić
- Borislav Zorić, dr. med. vet.

Uz prije navedene članove Incijativnog odbora za osnivanje HVK-a, velika uloga u osnivanju Komore pripada i pokojnom dr. sc. Ivanu Majdaku, kojeg svakako treba spomenuti u ovom trenutku. Samo osnivanje Hrvatske veterinarske komore, kao samostalne i neovisne udruge doktora veterinarske medicine, nadležne za reguliranje veterinarske profesije, promociju veterinarske struke te zastupanje interesa u području veterinarstva, za veterinarsku je struku bio iznimno važan događaj te je konačno realiziran želja istaknutih predstavnika hrvatske struke koji su u prošlosti imali takve ideje, a među kojima izdvajam:

- Andriju Vrvića, koji je 1925. izradio Projekt zakona o veterinarskoj komori
- akademika Ivu Babića, koji se 30-tih godina prošlog stoljeća zalagao da se osnuje Veterinarska komora, no Ministarstvo poljoprivrede Kraljevine

Jugoslavije tada je donijelo odluku da to nije potrebno

- profesora Jaroslava Sakara, koji se također svesrdno zalagao i isticao potrebu osnivanja Komore, kao važnog faktora za opstanak i boljitak veterinarske struke.

Vezano za ideje o osnivanju Komore, posebno se ističe da se za vrijeme socijalizma nigdje ne spominje osnivanje HVK-a, pa samo osnivanje Komore 1992. godine, nakon toliko vremena šutnje veterinarske struke, dobiva još veće značenje.

Čitatelj knjige lako će zaključiti da od 28. 2. 1992. nije bilo doba bez problema, jer se u to vrijeme paralelno uz Hrvatsku veterinarsku komoru, koja je uvrštena u Zakon o zdravstvenoj zaštiti životinja i veterinarskoj djelatnosti, ponovno reaktivira Hrvatsko veterinarsko društvo 1893, čija je želja bila da ono preuzme ulogu HVK-a. I s jedne i s druge strane bili su ugledni veterinarski djelatnici, a u jednom su trenutku oba udruženja izdavala časopis Hrvatski veterinarski vjesnik, pod istim nazivom.

8

Iako ne dvojim da je Komora zauzela ulogu koja joj stvarno pripada, za struku je šteta što ne postoji Hrvatsko veterinarsko društvo, što je ono nestalo i što se nismo ugledali na druge srodne struke. O knjizi su sve rekli recenzenti, a ja napominjem da će se svaki čitatelj uvjeriti kako je Hrvatska veterinarska komora u ovih 30 godina mnogo učinila za opstanak i boljitak veterinarske struke.

Proučavajući građu za pisanje djela, ne mogu se oteti dojmu da je velik dio vremena i aktivnosti potrošen na borbu za povećanje cijena veterinarskih usluga koje se odnose na obavljanje poslova javnih ovlasti u veterinarstvu i poslove službenih kontrola hrane životinjskog podrijetla, iz čega se zaključuje da smo od svoga osnutka pa sve do današnjih dana ovisni o drugima, koji nekad imaju manje razumijevanja za to da je veterinarski posao u mnogim segmentima važan te od interesa za državu, da bez veterinarra nema zdrava okoliša, životinje i proizvoda te da je svaki obavljeni veterinarski posao ujedno u funkciji zaštite zdravlja ljudi.

Mnogo je vremena utrošeno u davanje prijedloga zakona i podzakonskih akata, njihovih izmjena i dopuna, a posebno za vrijeme usklađivanja našeg veterinarskog zakonodavstva sa zakonodavstvom

dr. sc. Anđelko Gašpar, Zlatko Hraštnik, dr. med. vet.,
Branko Vukušić, dipl. iur.

Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., dr. sc. Ivan Križek, prof. dr. sc.
Petar Džaja, Zoran Juginović, dr. med. vet.

Europske unije. Ova knjiga lijepa je uspomena na imena i svaku učinjenu aktivnost u Hrvatskoj veterinarskoj komori kojoj je cilj bio razvoj i jačanje struke te poboljšanja rada u veterinarskoj djelatnosti. Iako za našu struku nisu dobra vremena, nadamo se da će ona biti bolja, a ja zaključujem, bez Hrvatske veterinarske komore nije očekivati taj boljitak. I zbog toga joj čestitam 30. rođendan i neka još dugo živi u ustrajnoj borbi za boljitak struke, a tako i svakog čovjeka lijepe naše.

Zato, gospodine predsjedniče Hrvatske veterinarske komore, Ivane Zemljače, i tajniče HVK-a dr. sc. Anđelko Gašparu, čestitam na ovom danu, čestitam na ideji koja je realizirana tiskanjem ove monografije, a vama, bivšim predsjednicima HVK – Aldi Kursaru, Ivanu Forgaču, Nikoli Vrabcu, Saši Legen, te tajnicima Tomislavu Vukasoviću i Zlatku Hraštniku hvala na učinjenom i sačuvanoj građi koja je bila temelj pisanja ove knjige.

Nakon završetku izlaganja prof. dr. sc. Petra Džaje, autora monografije, ceremonija dodjele nagrada započela je uručivanjem nagrada djelatnicima Hrvatske veterinarske komore za njihov dugogodišnji uspješni rad u Komori. Plakete sa zahvalom uručio je predsjednik Hrvatske veterinarske komore, Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., a Nagradom djelatnicima HVK-a za dugogodišnji uspješni rad nagrađeni su:

- Zlatko Hrastnik, dr. med. vet. – višegodišnji tajnik HVK-a
- dr. sc. Anđelko Gašpar – višegodišnji tajnik HVK-a
- Lucija Josipović - višegodišnja djelatnica Ureda stručne službe HVK-a.

Slijedila je dodjela nagrada glavnim urednicima *Hrvatskog veterinarskog vjesnika* i *Veterina portala*. Plakete sa zahvalom dodijelila je zamjenica predsjednika Hrvatske veterinarske komore, Mirela Juras, dr. med. vet. (Nagrada glavnim urednicima *Hrvatskog veterinarskog vjesnika*):

- dr. sc. Mirko Burić – za višegodišnje uredništvo HVV-a
- dr. sc. Ivan Križek – za višegodišnje uredništvo HVV-a
- prof. dr. sc. Petar Džaja – suurednik HVV-a od 2013. godine, otkad časopis izdaju zajedno Hrvatska veterinarska komora i Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Zoran Juginović, dr. med. vet. – *Veterina portal*, za dugogodišnju uspješnu suradnju i promociju veterinarske struke na portalu.

Plakete sa zahvalom – Nagrada pojedincima iz organizacija u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti za višegodišnji uspješni rad u struci, promociji veterinarske struke i doprinosu radu HVK-a, dodijelili su zajedno predsjednik komore Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. i zamjenica predsjednika Mirela Juras, dr. med. vet., a nagrađeni su:

- dr. sc. Davorin Lukman – višegodišnji predsjednik Odjela VMPH-a, ravnatelj Uprave za veterinarstvo, višegodišnje obavljanje veterinarske djelatnosti u vlastitoj veterinarskoj praksi
- Lea Kreszinger, dr. med. vet. – višegodišnja predsjednica Odjela VMPH-a, promocija veterinarstva, višegodišnje obavljanje veterinarske djelatnosti u vlastitoj veterinarskoj praksi
- dr. sc. Sanja Šeparović - predsjednica Odjela za veterinarsko javno zdravstvo HVK-a, ravnateljica Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane
- Mislav Matašin, univ. mag. med. vet. – predsjednik Odjela velike prakse HVK-a
- dr. sc. Josip Križanić – u jednom mandatu obnašao dužnost zamjenik predsjednika HVK-a, predsjednik Podružnice HVK-a Varaždin, višegodišnji direktor Veterinarske stanice Varaždin d.d.
- dr. sc. Vladimir Pezo – član tijela HVK-a, dugogodišnje uspješno obavljanje male prakse i nadasve medijsku prezentaciju veterinarske struke
- dr. sc. Tomislav Vrčić – dugogodišnji uspješni rad u struci, dugogodišnji direktor Veterinarske stanice Zadar d.o.o., promocija veterinarske struke
- mr. Bruno Ljolje, dr. med. vet – višegodišnji član

Tomislav Brzić, dr. med. vet., Hrvoje Rogina, dr. med. vet., Martina Đurić Jarić, dr. med. vet., dr. sc. Ivan Križek, Ivica Grlić Radman, mr. sc. Marijan Sabolić, mr. sc. Ante Modrić, Lorena Klarić, dr. med. vet., Stella Lukman, dr. med. vet., Bruno Ljolje, dr. med. vet., Lea Kreszinger, dr. med. vet., dr. sc. Sanja Šeparović, dr. sc. Tomislav Vrčić, Mislav Matašin, univ. mag. med. vet., prof. dr. sc. Albert Marinculić, Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., dr. sc. Josip Križanić, dr. sc. Vladimir Pezo, mr. Dragutin Štetner, Zdenko Mužević, dr. med. vet., dr. Ante Glibotić, dr. sc. Tomislav Majić

mr. Gordan Jerbić, mr. sc. Tatjana Karačić, prof. dr. sc. Nenad Turk, izv. prof. dr. sc. Lorena Jemeršić, dr. Gönczi Gábor, Tomislav Nikolovski, dr. med. vet., akademik dr. Péter Sótónyi, Mirela Juras, dr. med. vet., Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., dr. sc. Saša Legen, Dr. Atila Kos

tijela HVK-a, dugogodišnje uspješno obavljanje male prakse i prezentacija veterinarske struke

- mr. Dragutin Štetner – dugogodišnji uspješan rad u struci, dugogodišnji direktor Veterinarske stanice Jastrebarsko d.o.o., promocija veterinarske struke
- Zdenko Mužević, dr. med. vet. – dugogodišnji uspješan rad u struci, dugogodišnji direktor Veterinarske stanice Valpovo d.o.o., član tijela HVK-a (podpredsjednik HVK-a i predsjednik Podružnice Osijek), promocija veterinarske struke
- Rudolf Dietrich, dr. med. vet. – dugogodišnji uspješan rad u struci, dugogodišnji direktor Veterinarske stanice Vinkovci d.o.o., promocija veterinarske struke
- mr. Igor Vukelić – član tijela HVK-a (obnašao dužnost podpredsjednika HVK i predsjednika Podružnice HVK Rijeka), dugogodišnji direktor Veterinarske stanice Rijeka d.o.o.
- dr. sc. Tomislav Majić – obnašao dužnost podpredsjednika HVK-a, višegodišnji stručni rad u području veterinarskog javnog zdravstva u sklopu djelatnosti Veterinarske stanice Grada Zagreba d.o.o., promocija veterinarske struke
- mr. sc. Ante Modrić – aktivan član raznih tijela HVK-a (predsjednik Nadzornog odbora u više mandata), dugogodišnji direktor Veterinarske stanice Grada Zagreba d.o.o., promocija veterinarske struke
- mr. sc. Marijan Sabolić – obnašao dužnost potpredsjednika HVK-a, dugogodišnji uspješan rad u struci

- prof. dr. sc. Albert Marinculić, predsjednik i član Odbora za međunarodnu suradnju HVK-a, posebno aktivan u radu Višegradske skupine i radu FVE-a
- dr. Ante Glibotić – dugo godina ima svoju praksu u Bavarskoj, za vrijeme Domovinskog rata prikupljao je pomoć za kolege koje su obavljali praksu na prvoj crti obrane u Hrvatskoj; nakon rata u suradnji s Komorom provodio niz tečajeva iz područja reprodukcije.

Na kraju ove kategorije, nagrade dugogodišnjim sponzorima aktivnosti Hrvatske veterinarske komore te poslovnim partnerima komore dodijelio je predsjednik Komore Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., a nagrađeni su:

- Genera d.d. (nagradu je preuzela Lorena Klarić, dr. med. vet.)
- Agroproteinka d.d. (nagradu je preuzeo Ivica Grlić Radman, direktor)
- PHOENIX Farmacija d.o.o. (nagradu je preuzeo dr. sc. Ivan Križek)
- Medical Intertrade d.o.o. (nagradu je preuzeo Hrvoje Rogina, dr. med. vet.)
- Krka Farma d.o.o. (nagradu je preuzela Martina Đurić Jarić, dr. med. vet.)
- Medika d.d. (nagradu je preuzeo Tomislav Brzić, dr. med. vet.)
- Branko Vukušić, dipl. iur. (dugogodišnji pravni savjetnik HVK).

Uokvireni reljef glave konja (nagrada institucijama) prigodno izrađen za obilježavanje 30. obljetnice Hrvatske veterinarske komore, rad kipara Hrvoja

Dumančića te plaketu za zahvalom, predsjednik HVK Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., uručio je sljedećim institucijama:

- Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane (nagradu je preuzela ravnateljica Uprave, mr. sc. Tatjana Karačić)
- Državni inspektorat, Sektor veterinarske inspekcije (nagradu je preuzeo mr. Gordan Jerbić)
- Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (nagradu je preuzeo dekan, prof. dr. sc. Nenad Turk)
- Hrvatski veterinarski institut (nagradu je preuzela zamjenica ravnatelja HVI, izv. prof. dr. sc. Lorena Jemeršić)
- Mađarska veterinarska komora (nagradu je preuzeo predsjednik dr. Gönczi Gábor)
- Veterinarska komora Republike Sjeverne Makedonije. Nagradu je preuzeo predsjednik Tomislav Nikolovski, dr. med. vet. te je predsjedniku HVK Ivanu Zemljaku, univ. mag. med. vet., uručio prigodan dar, uz riječi zahvale: *Dozvolite da vam uručim ovaj skromni dar kao sjećanje na ovaj velebni događaj. To je maleni dio Makedonije u uredu veterinarske komore koji treba svjedočiti našem velikom i vječnom prijateljstvu.*
- Sveučilište veterinarske medicine u Budimpešti (nagradu je preuzeo akademik dr. Péter Sótónyi, rektor Sveučilišta).

Nagrade uokvirenog reljefa glave konja s plaketom zahvale dodijeljene su i istaknutim pojedincima, a dodijelila ih je zamjenica predsjednika komore, Mirela Juras, dr. med. vet. Uokvirenim reljefom glave konja s plaketom zahvale (nagrada pojedincima) nagrađeni su:

- Ivan Forgač, dr. med. vet. – u više mandata obnašao dužnost predsjednika HVK-a, u jednom mandatu obnašao dužnost zamjenika predsjednika, bio je član i drugih tijela HVK-a
- mr. sc. Nikola Vrabac – obnašao dužnost predsjednika HVK-a
- dr. sc. Saša Legen – u jednom mandatu obnašao dužnost predsjednika HVK-a, u jednom mandatu bio je predsjednik Podružnice HVK-a Varaždin, kao predstavnik HVK-a aktivan u radu FVE-a
- Nenad Štiglić, dr. med. vet. – član inicijativnog odbora za osnivanje HVK-a, posljednji predsjednik Društva veterina-

ra i veterinarskih tehničara Hrvatske koje je pravni prednik HVK-a

- dr. sc. Slobodan Juzbašić – član inicijativnog odbora za osnivanje HVK-a, prvi ravnatelj Uprave za veterinarstvo, zaslužan za zakonsko reguliranje statusa HVK-a
- Dr. Atila Kos, dr. med. vet. – tajnik Panonske organizacije Mađarske veterinarske komore, počasni konzul RH u Mađarskoj, ima iznimne zasluge za povezivanje veterinarske struke i veterinarske znanosti Hrvatske i Mađarske.

Najveće priznanje koje je Hrvatska veterinarska komora dodijelila na ovoj svečanosti – Nagrada za životno djelo „Ždrijebe u propnju“ – za dugogodišnji uspješni rad u području veterinarstva te doprinosu radu HVK-a uključuje brončanu skulpturu kipara Šime Klarića Ždrijebe u propnju te plaketu sa zahvalom. Nagrade za životno djelo dodijelili su predsjednik Hrvatske veterinarske komore, Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. i pomoćnica ministrice poljoprivrede i ravnateljica Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane mr. sc. Tatjana Karačić, a nagrade za životno djelo dobili su:

- Aldo Kursar, dr. med. vet. – prvi predsjednik HVK-a, dužnost predsjednika HVK-a obnašao u dva mandata
- prof. dr. sc. Marko Tadić – za posebne zasluge vezano za samo osnivanje HVK-a i njezino zakonsko reguliranje, ravnatelj Uprave za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede RH
- dr. sc. Mate Brstilo – sudjelovao je u postupku osnivanja HVK-a, dugogodišnji član raznih tijela HVK-a, u više mandata ravnatelj Uprave za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede RH.

prof. dr. sc. Marko Tadić, mr. sc. Tatjana Karačić, Aldo Kursar, dr. med. vet., dr. sc. Mate Brstilo, Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet.

Aldo Kursar, dr. med. vet., prvi predsjednik Hrvatske veterinarske komore, nakon preuzimanja nagrade za životno djelo obratio se okupljenima sljedećim riječima:

Osjećam se ponukanim u ovoj atmosferi koja se da rezati od emocija veterinarstva kako dugo, dugo nisam osjetio – što mogu reći nakon 43 godine bavljenja veterinarstvom? Što nam ostaje nakon tog vremena? Ostaje nam obraz i ostaje nam sjećanje drugih ljudi. Za obraz sam se pobrinuo ja, vi ćete procijeniti kakav je, a za sjećanje su djela. Ako mogu reći, kada smo 92. osnivali Komoru, onda je ovo nagrada za sve one koji su je tada adrenaliniski obojeni stvarali, ne sluteći da će se to završiti na ovaj ili na onaj način. Žao mi je što su veterinari na neki način imali bolji standard i bolje živjeli prije 30 godina nego danas. Zato sadašnje rukovodstvo Komore ima isto tako jako puno posla – da ustraje u tome da ovaj trenutak iskoristi da veterinarstvo napreduje, da veterinari koji su se nekada smatrali fizičkim intelektualcima, u prvom sazivu Sabora ih je bilo sedam, osam, zato što su ljudi na selu znali tko će njih predstavljati, a danas jednostavno ih nema, ali je zato potrebno da se na neki način izborimo da ta važna struka i danas ima značaj, stvarni značaj u društvu, a ne samo da nas optužuju za neka lobiranja. Nakon toga će vjerojatno netko za 30 godina isto tako dobiti ovu nagradu i biti ponosan, a ja ovo primam u ime svih onih koji su sa mnom stvarali Hrvatsku veterinarsku komoru.

Prof. dr. sc. Marko Tadić uz šalu je vrlo kratko zahvalio na dobivenom priznanju, a dr. sc. Mate Brstilo zaključio je ovaj svečani događaj svojim obraćanjem i riječima:

Hvala lijepa svima. Preplavljen sam emocijama i ne bih imao nešto posebno kazati što drugi nisu već rekli. Ali uistinu sam ponosan na ovu nagradu, ponosan sam na razdoblje koje je iza nas i istaknuo bih možda od tih razdoblja tri najvažnija – to je naš rad i djelovanje naše službe u uvjetima Domovinskog rata, borbe protiv zaraznih bolesti, istaknuo bih razdoblje pristupa Europskoj uniji i završetka prilagodbe s pravnom stečevinom Europske unije i svakako bih istaknuo rad mojih, naših kolega veterinara na terenu u prvome redu, koji smo se u najtežim uvjetima borili protiv izuzetno opasnih zaraznih bolesti, i ponosni smo svi, ja vjerujem, ne samo ja, što je danas Hrvatska slobodna od tih zaraznih bolesti, posebno onih opasnih bolesti, i nadamo se da će tako biti i dalje.

Hrvatska veterinarska komora tako je zaokružila svojih prvih trideset godina postojanja i obilježila prvi jubilej u svojoj, po mnogima ne tako dugoj, no bogatoj povijesti. Za očekivati je da će, prateći i ubuduće evoluciju struke uvjetovanu promjenama hrvatskog društva, još snažnije iskoristiti svoj identitet i za poziciju struke u društvu i nastavak njezina razvoja, ali i za vidljiv boljitak svih svojih članova.

**Fotografije: HINA/ Damir SENČAR/ ds
Zoran Jugenić, dr. med. vet.
Veterina portal**

Bronzana skulptura kipara Šime Klarića Ždrijebe u propnju

Imenovanje novog glavnog urednika Hrvatskog veterinarskog vjesnika

Dana 6. travnja 2022. godine održan je sastanak Izdavačkog odbora Hrvatske veterinarske komore na kojemu su sudjelovali tajnik Komore dr. sc. Anđelko Gašpar, dr. med. vet. i svi članovi Izdavačkog odbora:

- izv. prof. dr. sc. Gordana Gregurić Gračner
- doc. dr. sc. Dražen Đuričić, dr. med. vet.
- Barbara Boljkovac, dr. med. vet.
- Nikolina Kralj Vlahek, dr. med. vet.
- dr. sc. Ivan Križek

Na sjednici je dr. sc. Ivan Križek, kao predsjednik Izdavačkog odbora Hrvatske veterinarske komore i glavni urednik *Hrvatskog veterinarskog vjesnika*, iz osobnih razloga podnio ostavku na mjesto glavnog urednika HVV-a. Predložio je članovima Izdavačkog odbora HVK-a za novoga glavnog urednika doc. dr. sc. Draženu Đuričića, dr. med. vet., što je jednoglasno prihvaćeno.

Prijedlog je upućen Upravnom odboru Hrvatske veterinarske komore koji ga je 12. svibnja 2022. godine na svojoj sjednici jednoglasno potvrdio te je glavnim urednikom *Hrvatskog veterinarskog vjesnika* imenovan doc. dr. sc. Dražen Đuričić, dr. med. vet.

Koristim priliku da zahvalim na suradnji svima s kojima sam posljednjih jedanaest godina surađivao kao glavni urednik *Hrvatskog veterinarskog vjesnika*, kao i svim članovima HVK-a i čitateljima HVV-a. Više nisam bio u mogućnosti nastaviti s radom glavnog urednika, ali ću i dalje obnašati funkciju predsjednika Izdavačkog odbora HVK-a, biti član uredništva i voditi marketinške aktivnosti vezane za *Hrvatski veterinarski vjesnik*.

Novom glavnom uredniku, doc. dr. sc. Draženu Đuričiću, želim mnogo uspjeha u radu i još mnogo sjajnih godišta *Hrvatskog veterinarskog vjesnika*.

dr. sc. Ivan Križek, dr. med. vet.

Dragi čitatelji, poštovane kolegice i kolege!

Iznimno sam zahvalan na povjerenju članova Izdavačkog odbora *Hrvatskog veterinarskog vjesnika* (HVV), glasila Hrvatske veterinarske komore (HVK), koji su me predložili za glavnoga urednika, te članovima upravnog odbora HVK-a koji su prijedlog jednoglasno prihvatili 12. svibnja 2022. Kako je propisano Pravilnikom o izdavačkoj djelatnosti, Izdavački odbor ostvaruje svoju djelatnost posredstvom tiska stalnih ili povremenih tiskovina, kao stručnih, znanstvenih i popularnih izdanja, priručnika i raznih obrazaca te izdavanjem časopisa HVV-a i biltena iz djelokruga veterinarske djelatnosti.

Hrvatski veterinarski vjesnik glasilo je struke i redovito stiže na adrese svih članova Komore već duži niz godina. S vremenom se mijenjao, poboljšavao i usavršavao, da bi postigao današnji zavidan izgled. Na tome posebno i od srca zahvaljujem svom prethodniku, dosadašnjem uredniku HVV-a dr. sc. Ivanu Križeku, ali i njegovu prethodniku dr. sc. Mirku Buriću.

Svaki prijedlog teme, ideja o novoj rubrici, informacija o edukacijama i druženjima, anegdota iz života, fotografija, ali i svaka kritika uvijek su dobrodošli, pa Vas molim da nam ih prosljedite. Nadam se da

ćemo osim dosadašnjih rubrika uvesti i neke nove (npr. liječenje, pregled ili uzgoj egzotičnih kućnih ljubimaca (teraristika, akvaristika, uzgoj papiga ili ukrasnih ptica i drugo)). Možda bi Vas zainteresirala neka kratka rubrika o nekim novim činjenicama, spoznajama ili zanimljivostima iz veterine?

Osim znanstvenih, posebna mi je želja da se uključite sa što više stručnih radova, ali i prikaza slučajeva iz prakse jer je HVV ponajprije glasilo struke.

Veselim se budućoj suradnji i pozivam sve članove, bez obzira na djelatnost kojom se bave i u kojem segmentu veterinarstva rade, da se uključe u podizanje svijesti o brojnim ulogama veterinarske struke u društvu danas, o dostojanstvu i želji da budemo još bolji, inovativniji i prepoznatljiviji.

doc. dr. sc. Dražen Đuričić

KRATKI OSVRT NA RAD HVK

od ožujka do lipnja 2022. godine

Poštovani kolegice i kolege, članovi Hrvatske veterinarske komore!

Dana 3. ožujka 2022. godine HVK je uputio pismo podrške i potpore kolegama iz Ukrajine, i to Udruženju veterinaru Ukrajine i Ukrajinskom udruženju veterinaru male prakse.

Tijekom ožujka i travnja 2022. godine u organizaciji Krka Farme d.o.o. i HVK-a održan je niz stručnih skupa – radionica, na teme iz male i velike prakse, i to:

- 22. ožujka u Splitu
- 24. ožujka u Zagrebu
- 29. ožujka u Pazinu
- 6. travnja u Vrbovcu
- 7. travnja u Osijeku.

Tijekom ožujka postavljena je internetska stranica *Vets for Ukraine*, kao koordinacija pomoći ukrajinskim veterinarima, njihovim obiteljima i životinjama putem nove službene stranice.

Vezano za pomoć prognanim građanima Ukrajine koji u Republiku Hrvatsku dolaze s kućnim ljubimcima, predstavnici HVK-a sudjelovali su na nekoliko sastanaka s predstavnicima Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane te je dana 19. ožujka zbog izvanrednih okolnosti uzrokovanih ratnim zbivanjima u Ukrajini načinjena uputa koja je sadržavala pojednostavljen postupak ulaska na područje RH kućnih ljubimaca u pratnji vlasnika prognanih iz Ukrajine. Također, bitno je napomenuti da se velik broj veterinarskih stanica i ambulanta prijavio za besplatno pružanje usluga označavanja i registracije kućnih ljubimaca iz Ukrajine i njihova liječenja.

U organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti dana 17. ožujka 2022. akademik Željko Cvetnić, dr. med. vet. održao je predavanje na temu *Bolesti koje su mijenjale svijet*, na kojemu je u ime HVK-a sudjelovao predsjednik Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. i kolege s područja Podružnice HVK-a Bjelovar.

U organizaciji Odjela veterinaru male prakse Hrvatske veterinarske komore, od 1. do 3. travnja 2022., u hotelu Kolovare, Zadar, održan je 7. Hrvatski kongres veterinaru male prakse.

Hrvatska veterinarska komora dana 21. ožujka 2022. izradila je i poslala prvu obavijest o održavanju

Sastanak predsjednika Hrvatske veterinarske komore i izvršne direktorice Veterinarske zbornice Slovenije u Ljubljani Anite Kermavnar, dr. vet. med.

međunarodnog znanstveno-stručnog skupa *Veterinarski dani 2022*, koji će se ove godine održati u Poreču, Hotel Plava laguna, od 20. do 23. listopada, u organizaciji Hrvatske veterinarske komore, Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog veterinarskog instituta.

Na poziv Veterinarske komore Albanije predsjednik HVK-a Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. i tajnik HVK dr. sc. Anđelko Gašpar dana 23. ožujka 2022. prisustvovali su obilježavanju *Albanskog veterinarskog dana* u Tirani. Tom je prilikom održan sastanak predstavnika HVK-a s predstavnicima Veterinarske komore Albanije i Veterinarske komore Republike Kosovo, na kojem su predstavnici navedenih komora od HVK-a tražili stručnu pomoć vezano za reguliranje veterinarske profesije i ustroj Komore.

Dana 28. ožujak 2022. predsjednik HVK-a Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. i tajnik HVK-a dr. sc. Anđelko Gašpar, dr. med. vet. u prostorijama Komore održali su sastanak s doc. dr. sc. Zrinkom Štritof, dr. med. vet., vezan za osnivanje Odjela za bolesti konja i održavanje edukacija za doktore veterinarske medicine na temu bolesti i liječenja konja.

Dana 29. ožujka 2022., u prostorijama HVK-a održan je sastanak predstavnika Komore s mr. Gordanom Jerbićem, načelnikom Sektora veterinarske inspekcije u Državnom inspektoratu Republike Hrvatske, vezan

za izradu novog Pravilnika o visini pristojbi i naknada za službene kontrole hrane životinjskog podrijetla i hrane za životinje. Kao predstavnici HVK-a na sastanku su sudjelovali predsjednik Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., zamjenica predsjednika Mirela Juras, dr. med. vet. i tajnik dr. sc. Anđelko Gašpar.

Dana 31. ožujka 2022. u organizaciji tvrtke Medical Intertrade i HVK-a u Benkovcu je održan stručni skup – predavanje u na temu Bolesti ovaca i koza (Enterotoksemije i Kokcidioza), na kojem je predavač bio doc. dr. sc. Matko Perharić, dr. med. vet. s Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Dana 4. travnja 2022. u prostorijama Veterinarske stanice Koprivnica d.o.o. održan je sastanak predsjedništva Podružnice HVK-a Bjelovar, na kojemu su uz članove predsjedništva pozvani i direktori ovlaštenih veterinarskih organizacija s područja te podružnice, a raspravljalo se o aktualnoj problematici u veterinarstvu.

U organizaciji Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu i HVK-a 6. i 7. travnja 2022. u hotelu Spa Golf, Sveti Martin na Muri, održan je stručni skup XVII. savjetovanje uzgajivača goveda u Republici Hrvatskoj, na kojemu je kao predstavnik Komore nazočio njezin predsjednik Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet.

Dana 9. travnja 2022. u organizaciji FECAVA-e održana je online konferencija Vets for Ukraine, na kojoj je sudjelovao predsjednik HVK-a Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet.

Dana 11. travnja 2022. u prostorijama HVK-a održana je sjednica predsjedništava Odjela za veterinarstvo javno zdravstvo HVK-a, na kojoj su sudjelovali dr. sc. Sanja Šeparović, predsjednica Odjela, Ivica Vujević, univ. mag. med. vet., dr. sc. Saša Legen, mr. sc. Domagoj

Omničević, dr. med. vet., Dejan Todorović, dr. med. vet. Uz navedene članove predsjedništva Odjela skupu je nazočio prof. dr. sc. Nevijo Zdolec i mr. sc. Bojan Božović iz delegiranog tijela Bioinstitut d.o.o., a raspravljao se o planu rada Odjela u sljedećem razdoblju, revidiranju kataloga edukacija u odnosu na službene kontrole mesnica i ribarnica te su predložene teme iz područja veterinarskog javnog zdravstva koje će biti uvrštene u program stručnog skupa Veterinarski dani 2022.

Dana 11. travnja 2022. u Velikoj Gorici, u suradnji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatskog veterinarskog instituta i Prehrambeno-biotehnoškog fakulteta, održan je simpozij na temu Sigurnost hrane i zaštita potrošača, na kojemu je kao predstavnica HVK-a sudjelovala zamjenica predsjednika Mirela Juras, dr. med. vet.

U organizaciji Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu i HVK-a dana 12. i 13. travnja 2022., u Tuheljskim Toplicama, Tuhelj, održan je stručni skup 17. Savjetovanje uzgajivača svinja u Republici Hrvatskoj, na kojemu je kao predstavnik Komore sudjelovao njezin predsjednik Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet.

Dana 19. travnja 2022. godine održan je sastanak u kabinetu ministrice poljoprivrede, s ministricom Marijom Vučković, pomoćnicom ministrice mr. sc. Tatjanom Karačić te njezinim suradnicima.

U ime HVK-a na sastanku su bili predsjednik Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., tajnik dr. sc. Anđelko Gašpar i predsjednik Podružnice HVK-a Bjelovar Bernard Vukušić, dr. med. vet., a raspravljalo se o problematici označivanja i registracije prometa životinja, obavljanje VPG-a, izmjeni pravilnika o DDD-u te prijedlogu HVK-a za smanjenje PDV-a na veterinarske usluge te veterinarske lijekove i veterinarsko-medicinske proizvode.

Sudionici predavanja o bolestima ovaca i koza u Benkovcu

Nastavno na navedeni sastanak bitno je istaknuti da je dana 2. svibnja 2022. ministrica Marija Vučković donijela Odluku o načinu obavljanja VPG-a u 2022. godini te da je Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane u suradnji s Komorom organizirala predavanja za ovlaštene veterinare na temu obavljanja VPG-a, koji su održani u Rijeci, Varaždinu, Splitu, Zagrebu i Osijeku.

Dana 23. travnja 2022. održan je webinar u organizaciji FVE-a na temu *Održiva proizvodnja hrane, inovacije, tehnologija i uloga veterinara*, na kojemu je sudjelovao predsjednik HVK-a Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. i prof. dr. sc. Marija Vučemilo.

Od 4. do 7. svibnja 2022. održan je EERVVC u Ljubljani, u čijoj je organizaciji sudjelovao i Odjel veterinara male prakse Hrvatske veterinarske komore. Prisustvovalo je više od 1200 doktora veterinarske medicine, od kojih je stotinjak bilo iz Hrvatske. Kao predstavnik HVK-a na skupu je sudjelovao predsjednik Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet.

Dana 05. svibnja 2022. godine, predsjednik HVK-a Ivan Zemljak sastao se s predstavnicima Veterinarske zbornice Slovenije – predsjednikom Ožbaltom Podpečanom, direktoricom Anitom Kermavnar i njezinim zamjenikom Blažom Kovačem te je tom prilikom razgovarano o daljnjoj suradnji HVK-a i Veterinarske zbornice Slovenije, posebno u odnosu na organiziranje zajedničkih stručnih skupova te priznavanje stručnog usavršavanja.

Dana 5. svibnja 2022. u dvorani Zavoda za anatomiju Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu održana je sjednica predsjedništava Odjela za veterinarstvo javno zdravstvo HVK-a, na kojoj su nazočili i predstavnici Delegiranih tijela. Na sjednici se raspravljalo o nacrtu prijedloga Pravilnika o visini pristojbi naknada za službene kontrole hrane životinjskog podrijetla i hrane za životinje, koji je predstavio dr. sc. Saša Legen, kao član Povjerenstva za izradu nacrtu prijedloga tog pravilnika u ime HVK-a. Dr. sc. Saša Legen upoznao je prisutne s prijedlogom Pravilnika koji je izradio Državni inspektorat te s raspravom koja je bila na sjednici Povjerenstva. Nakon toga je održana rasprava na kojoj su predstavnici Delegiranih tijela iznijeli svoje primjedbe i prijedloge vezane za visinu naknada za službene kontrole hrane životinjskog podrijetla i hrane za životinje i za obračun naknada, na temelju koje je HVK Državnom inspektoratu kao nositelju aktivnosti izrade novog Pravilnika uputio objedinjene primjedbe i prijedloge na nacrt prijedloga Pravilnika.

Od 11. do 14. svibnja 2022. u organizaciji Centra za peradarstvo Hrvatskog veterinarskog instituta održan je *XIV. Simpozij s međunarodnim sudjelovanjem Peradarski dani*, na kojemu je kao predstavnik HVK-a sudjelovao predsjednik Ivan Zemljak; univ. mag. med. vet.

Hrvatski kongres veterinara male prakse u Zadru, članovi predsjedništva OVMPH s predavačima na kongresu

Dana 12. travnja 2022. održana je sjednica Upravnog odbora Hrvatske veterinarske komore, u prostorijama Hrvatske veterinarske komore, na kojoj se raspravljalo o sljedećem dnevnom redu:

- Usvajanje zapisnika s prethodne sjednice Upravnog odbora HVK-a
- Nacrt prijedloga Pravilnika o visini pristojbi i naknada za službene kontrole
- Prijedlog glavnog urednika HVV-a
- Aktivnosti pripreme obilježavanja 30. obljetnice osnutka Hrvatske veterinarske komore
- Prijedlog odluka o dodijeli nagrada povodom obilježavanja 30. obljetnice osnutka HVK
- Aktualnosti u veterinarstvu – provedba mjera propisanih Naredbom i VPG-ovi
- Nabava usluge izrade jedinstvenog informacijskog sustava HVK-a – prijedlog Ugovora
- Razno.

Dana 13. svibnja 2022. Časni sud Hrvatske veterinarske komore održao je dvije sjednice na kojima se raspravljalo o dva zahtjeva predsjednika HVK-a za pokretanje stegovnih postupaka protiv članova Komore.

U organizaciji Dermatološke podsekcije Hrvatske veterinarske komore 28. i 29. svibnja 2022. održana je godišnja dermatološka konferencija s radionicom.

Dana 18. svibnja 2022. u sklopu Dana karijera na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu organiziran je *Karijerni kutak – Susret s potencijalnim poslodavcima*, u sklopu kojega je Hrvatska veterinarska komora imala štand na kojemu je tajnik HVK-a dr. sc. Anđelko Gašpar informirao studente o ulozi i važnosti Hrvatske veterinarske komore kao organizacije u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti.

Dana 20. svibnja 2022. u hotelu Aristos Zagreb, Cebini ul. 33, održano je svečano obilježavanje 30. obljetnice osnutka Hrvatske veterinarske komore. Uz prigodni svečani program dodijeljena su priznanja istaknutim članovima veterinarske znanosti i struke, institucijama i partnerima veterinarske struke te je predstavljena *Monografija Hrvatske veterinarske komore 1992. – 2022.*, izrađena za ovu prigodu, autora prof. dr. sc. Petra Džaje.

Od 3. do 6. lipnja predsjednik HVK-a Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. i njegova zamjenica Mirela Juras, dr. med. vet., na poziv Veterinarske komore Makedonije, sudjelovali su na 25. godišnjem skupu doktora veterinarske medicine Republike Makedonije, na kojemu

su, među ostalim, razgovarali o unapređenju suradnje Veterinarske komore republike Makedonije i HVK-a.

Dana 6. lipnja 2022. u sklopu obilježavanja *Svjetskog dana sigurnosti hrane 2022.* tajnik HVK-a dr. sc. Anđelko Gašpar, kao predstavnik Komore sudjelovao je u radu *4. Hrvatske konferencije o procjeni rizika porijeklom iz hrane s međunarodnim sudjelovanjem*, koja je održana na Fakultetu agrobiotehničkih znanosti Osijek, u organizaciji Hrvatske agencija za poljoprivredu i hranu (HAPIH).

Posebno napominjem da je ovo samo kratki rezime aktivnosti HVK-a, a detaljne informacije o svim aktivnostima možete dobiti od predsjednika ili tajnika Komore.

PREDSJEDNIK HVK-a
Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet.

NOVI ČLANOVI HRVATSKE VETERINARSKE KOMORE

Leon Pečarić, dr. med. vet.
Morena Makjanić, dr. med. vet.
Klara Arifović, dr. med. vet.
Ivica Pavčec, dr. med. vet.
Katja Močibob, dr. med. vet.
Anamarija Magdić Poljak, dr. med. vet.
Ivo Kokalj, dr. med. vet.
Dr.sc. Ivica Ravić, dr. med. vet.
Valentina Margić, dr. med. vet.
Ana Ritoša, dr. med. vet.

Eva Posavec, dr. med. vet.
Matej Kolar, dr. med. vet.
Borna Medić, dr. med. vet.
Katarina Miljak, dr. med. vet.
Margareta Jagušć, dr. med. vet.
Emanuel Budicin, dr. med. vet.
Mateo Makšan, dr. med. vet.
Veronika Vuger, dr. med. vet.
Hana Husak, dr. med. vet.
Ema Musulin, dr. med. vet.

Filip Čoklo, dr. med. vet.
Anđelina Čapeta, dr. med. vet.
Paula Stričević, dr. med. vet.
Željka Magdalena Stepanić, dr. med. vet.
Goran Jagodić, dr. med. vet.
Ana Kunić, dr. med. vet.

Pripremila: Alka Modrić, bacc. oec.

17

POPIS OBJAVLJENIH PROPISA 31. prosinca 2021. do 1. lipnja 2022. godine

Naredba o mjerama za prihvatanje nekomercijalnog premještanja kućnih ljubimaca u pratnji vlasnika raseljenih iz Ukrajine (Narodne novine broj 41/2022)

Naredba o izmjeni i dopuni Naredbe o mjerama za sprječavanje pojave i širenja influence ptica na području Re-

publike Hrvatske (Narodne novine broj 52/2022)

Uredba o graničnim kontrolnim postajama, inspekcijskim centrima, kontrolnim točkama te ostalim graničnim prijelazima i carinskim mjestima na kojima se provode službene kontrole

robe i životinja koje ulaze u Europsku uniju (Narodne novine broj 55/2022)

Pripremio:
dr. sc. Anđelko Gašpar, dr. med. vet.

HRVATSKA VETERINARSKA KOMORA

Zagreb

Hrvatska
veterinarska
komora

1992.
2022.

VETERINARSKI
DANI 2022.

20.-23. 10.
2022.

Plava Laguna
Poreč

PRVA OBAVIJEST

HRVATSKA VETERINARSKA KOMORA
VETERINARSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU

HRVATSKI VETERINARSKI INSTITUT

pozivaju vas na

„VETERINARSKE DANE 2022.“

znanstveno–stručni skup s međunarodnim
sudjelovanjem koji će se održati

**OD 20. DO 23. LISTOPADA 2022. U POREČU,
PLAVA LAGUNA POREČ**

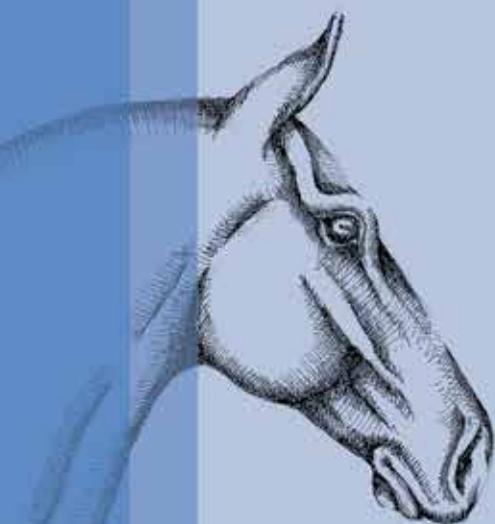
pod pokroviteljstvom
MINISTARSTVA
POLJOPRIVREDE

Za organizacijski odbor
Predsjednik HVK

Ivan Zemljak,
univ. mag. med. vet.

PRVA OBAVIJEST

VETERINARSKI
DANI 2022.

20.-23. 10.
2022.

Plava Laguna
Poreč

OBAVIJEST O SKUPU

Znanstveno-stručni skup "Veterinarski dani 2022." održat će se putem uvodnih predavanja po pozivu, tematskih stručnih radionica i „okruglih stolova“ te odabranih znanstveno-stručnih radova s kratkim usmenim izlaganjem koji će biti objavljeni u Zborniku radova.

OKVIRNI PROGRAM

- Uvodni referati na temu "Aktualnosti u hrvatskom veterinarstvu"
Nositelji referata:
 - Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane
 - Državni inspektorat Republike Hrvatske
 - Veterinarski fakultet
 - Hrvatski veterinarski institut
 - Hrvatska veterinarska komora
- Zoonoze i Programi kontrole bolesti životinja
- Sigurnost hrane – veterinarsko javno zdravstvo
- Fiziologija i patologija farmskih životinja i konja
- Mala praksa
- Dobrobit životinja

UPUTE ZA PRIJAVU RADOVA

Molimo autore znanstvenih i stručnih radova te voditelje stručnih radionica i "okruglih stolova" da naslove radova s popisom autora te naslove stručnih radionica i „okruglih stolova“ dostave najkasnije do 1. srpnja 2022. godine na adresu hvk@hvk.hr, kako bismo na vrijeme definirali konačni program skupa, odnosno 2. obavijest.

Dostavljanje radova:

Cjelovite znanstvene i stručne radove te kratki sadržaj stručnih radionica na recenziju potrebno je dostaviti elektroničkom poštom na adresu hvk@hvk.hr, najkasnije do 1. listopada 2022. godine.

Uvodni referati ne podliježu recenziji te će kao takvi biti objavljeni u Zborniku radova.

Svi ostali prihvaćeni znanstveno-stručni radovi podliježu recenziji te će kao takvi biti objavljeni u Zborniku radova.

Svi radovi prilažu se u cjelovitom obliku, sa sažetkom na hrvatskom i engleskom jeziku. Preporučuje se da znanstveni radovi imaju jasno istaknute cjeline – naslov, autora (e), ključne riječi, uvod, materijal i metode, rezultate i raspravu, literaturu i sažetak s naslovom na hrvatskom i engleskom jeziku.

Uz dostavljeni rad treba predložiti način prezentacije (usmeno izlaganje, usmeno izlaganje uz multimedijску prezentaciju).

Opseg radova:

Cjeloviti radovi (uključujući tablice i slikovne priloge) ne smiju prelaziti više od deset (10) stranica A4 formata.

Znanstveno-stručni odbor zadržava pravo razvrstavanja radova i poziva na usmena izlaganja prema konačnom programu "Veterinarskih dana 2022."

Tehničke upute:

Radovi moraju biti napisani u računalnom programu MS WORD for Windows, verzija 97. ili novija. Veličina slova treba biti 12, font Times New Roman, prored 1,5, a linija uz margine od 25 mm.

Krajnji rok za dostavu svih radova i referata radi objave u Zborniku je 1. listopada 2022. godine.

DRUGA OBAVIJEST s konačnim programom i obrascima za prijavu i smještaj te svim ostalim obavijestima objavit će se početkom mjeseca kolovoza 2022. godine.

Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u razdoblju od 2016. do 2022.

Znanost i visoka naobrazba u suvremenom svijetu zahtijevaju stalno ulaganje u sve segmente obrazovanja – od prostornih kapaciteta do implementacije suvremenih nastavnih metoda, od stvaranja okruženja koje će studentima biti poticajno za učenje do razvoja nastavničkih kompetencija te usmjerenosti na cjeloživotno učenje svih dionika u obrazovnom procesu. Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu jedina je visokoškolska ustanova u Hrvatskoj koja obrazuje doktore veterinarske medicine i čija je diploma jednakovrijedna diplomama vodećih europskih veterinarskih fakulteta. Kao član Europske udruge ustanova za veterinarsku naobrazbu Fakultet je uspješno zadovoljio visoke kriterije kontrole kvalitete u skladu s najnovijim europskim standardima te se posljednjom vizitacijom i vrednovanjem našao među dvadeset vodećih europskih veterinarskih fakulteta, a istodobno je preuzeo ulogu lidera u veterinarskom obrazovanju u regiji. U društvenom trenutku u kojemu su izdvajanja države za znanost i obrazovanje općenito nedostatna, te imajući u vidu da

su troškovi studija veterinarske medicine višestruko veći od troškova studija drugih područja, zagrebački je Veterinarski fakultet financijski stabilan i čvrsto pozicioniran, međunarodno prepoznat, s unaprijeđenom nastavom i suvremenom opremom.

Zaokret u razvoju Fakulteta, koji je od 2003. ravnopravan član EAEVE-a, a *full-approved* status postigao je 2015., dogodio se 2016. godine kada je na inicijativu nove uprave na čelu s dekanom prof. dr. sc. Nenadom Turkom učinjeno nekoliko ključnih koraka koji su u dvomandatnom razdoblju omogućili:

- znatna financijska sredstva putem projekata Europskog socijalnog fonda kojima je bitno unaprijeđen nastavni proces, obnovljena oprema i uređena infrastruktura (Laboratorij za stjecanje kliničkih vještina)
- podizanje intelektualnih vještina studenata uvođenjem novih predmeta (Komunikacijske vještine u veterinarskoj medicini) i unapređenje stručne prakse kako bi se podignule kompetencije novih doktora veterinarske medicine (Day One Compe-

Promocija pod maskama za vrijeme pandemije bolesti COVID-19

tence) te osnivanje Ureda za razvoj karijera, akademsko i psihološko savjetovanje koji studentima pruža stručnu pomoć u svim segmentima njihova studiranja i života

- internacionalizaciju Fakulteta postignutu uvođenjem i razvojem integriranog studija veterinarske medicine na engleskom jeziku i poslijediplomskih specijalističkih studija na engleskom jeziku te ulaskom čelnika zagrebačkog Veterinarskog fakulteta u upravljačke strukture EAEVE-a (član ExComm-a i rizničar u dva uzastopna dvogodišnja mandata u razdoblju od 2019. do 2023.)
- u međunarodnoj suradnji reformu i uzlet mreže VetNEST tijekom predsjedanja Veterinarskog fakulteta u mandatu 2017. – 2019. te Nagradu ministara za najbolju CEEPUS mrežu, potpisivanje sporazuma o strateškom partnerstvu sa Sveučilištem veterinarske medicine u Budimpešti i Fakultetom veterinarske medicine u Beogradu kao iulazak u Višegradsku skupinu VET4+
- početak digitalizacije uredskog poslovanja, nastavnog procesa, arhive Fakulteta i muzejskih eksponata
- uređenje temeljnih pravnih akata kojima su definirani ustroj Fakulteta, izvođenje nastave i radni procesi, s naglaskom na objedinjenje kliničkih segmenata rada u okviru novoosnovane Sveučilišne veterinarske bolnice
- potporu studentima u svim njihovim aktivnostima te u pokretanju i (su)financiranju novih aktivnosti i uređenje novih prostorija za studente (Vet Skill&Chill)
- vidljivost Fakulteta na društvenim mrežama te veći angažman u komunikaciji sa zainteresiranom javnošću putem Povjerenstva za medije i odnose s javnošću
- uspješnu akreditaciju laboratorija, doktorskog studija i cjelokupne djelatnosti Fakulteta na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

PROJEKTNE AKTIVNOSTI KAO POLIGON ZA UNAPREĐENJE NASTAVNE, ZNANSTVENOISTRAŽIVAČKE I STRUČNE DJELATNOSTI

Ideja prof. dr. sc. Nenada Turka o osnivanju Ureda za EU projekte, koji je s radom počeo 2017. godine, pokazala se presudnom za unapređenje brojnih segmenata u nastavnom, znanstvenoistraživačkom i stručnom radu Fakulteta. Putem triju projekata Europskog socijalnog fonda (ESF) dobiveno je više od 10 milijuna kuna novčanih sredstava koja su iskorištena ponajprije za osuvremenjivanje nastavnog procesa kojemu je cilj razvijati koncepte smislenog i kreativnog učenja.

Tako su u okviru projekta ESF-a *Razvoj visokobrazovnih standarda zanimanja, standarda kvalifikacija i unapređenje integriranog preddiplomskog i diplomskog studija veterinarske medicine uz primjenu HKO-a na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu*, koji je vodila prodekanica izv. prof. dr. sc. Daniijela Horvatek Tomić, uz standard zanimanja i standard kvalifikacija, izrađeni virtualni atlas i modeli za učenje, snimljeni edukativni filmovi, opremljen je Laboratorij kliničkih vještina (*Clinical skills lab*) kao poseban oblik učionice u kojoj student prakticira kliničke vještine prije korištenja u stvarnim kliničkim uvjetima, osnovana je Edukativno-arhivska postaja za pčelarstvo, uspostavljena su nova softverska rješenja za poboljšanje ispitnog sustava, izrađena virtualna zbirka preparata čime je objedinjena muzejska zbirka Fakulteta te postignuta vertikalna i horizontalna integracija nastave.

Projekt ESF-a *Unapređenje stručne prakse na farmskim životinjama i konjima na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (VETFARM)*, koji vodi prodekanica prof. dr. sc. Andrea Gudan Kurilj i čija je realizacija još uvijek u tijeku, omogućio je pohađanje međunarodnih stručnih edukacija i razne oblike usavršavanja u području farmskih životinja te je nabavljena oprema kojom je unaprijeđena stručna praksa na velikim životinjama na Fakultetu kao i u partnerskim ustanovama.

Velik su doprinos razvoju Fakulteta i drugi projekti, poput Erasmus+ strateških partnerstava kojima je ostvareno poučavanje životnih vještina (SOFTVETS) te digitalizacija nastavnih materijala (DEVet). U tijeku je i realizacija projekta *Unapređenje i povećanje kapaciteta oporavilišta za divlje životinje na Veterinarskom fakultetu (WildRescueVEF)* Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) kojim je dobiveno šest milijuna kuna i koji će pridonijeti zbrinjavanju većeg broja i vrsta divljih životinja – gmazova, vodozemaca, ptica i manjih sisavaca te ujedno edukaciji osoblja, studenata i javnosti. U sklopu projekta preuredit će se unutarnji i vanjski prostori Veterinarskoga fakulteta kako bi se povećao kapacitet smještaja za divlje životinje te će se nabaviti nova suvremena oprema.

Usmjereni projekti dali su konkretne i, što je najvažnije, trajne rezultate, i u materijalnim resursima i u ljudskim potencijalima. Uz suvremenu opremu i digitalna rješenja, velika je pažnja posvećena jačanju poduzetničkih i životnih vještina studenata te kontinuiranom poboljšanju profesionalnih i nastavnčkih kompetencija nastavnika. Važna je uloga u tome Ureda za razvoj karijera, akademsko i psihološko savjetovanje, osnovanog u sklopu projekta VETFARM, koji je na raspolaganju studentima i zaposlenicima za razne oblike stručne pomoći te organizaciju radionica s raznovrsnim temama iz svih područja studira-

nja i života, ovisno o interesu i potrebama. Doktor veterinarske medicine, koji završava Veterinarski fakultet u Zagrebu, osim stručnih znanja posjedovat će i temeljna znanja iz interdisciplinarnih i drugih područja koja su mu jednako važna za ulazak na tržište rada. S tim je ciljem uveden novi predmet, *Komunikacijske vještine u veterinarskoj medicini*, te su pokrenuti *Dani karijera* kao događaj na kojemu se studenti mogu upoznati s budućim poslodavcima i suradnicima te isprobati svoje komunikacijske i prezentacijske vještine.

INTERNACIONALIZACIJA VETERINARSKOGA OBRAZOVANJA

Studij veterinarske medicine na engleskom jeziku, koji je pripremljen u prethodnom mandatnom razdoblju, s izvedbom je krenuo u ak. god. 2016./2017. s tada upisanih osam studenata. U međuvremenu je kvota s 25 povećana na 35 studenata, a interes za studij višestruko je porastao u odnosu na kvotu. Kako zbog velikog zanimanja stranih studenata subjektivna selekcija pri upisu više nije dovoljna, razmatra se uvođenje prijemnog ispita. Studij na engleskom jeziku pripomogao je financijskoj stabilnosti Fakulteta te je istodobno, zahvaljujući studentima koji dolaze s pet kontinenata i iz više desetaka različitih zemalja, multikulturalnošću obogatio naše okruženje. S veseljem navodimo i da je ovih dana obranjen i prvi diplomski rad studentice iz prve generacije studija veterinarske medicine na engleskom jeziku.

Svjesnost da internacionalizacijom visokog obrazovanja ne samo da unapređujemo kvalitetu studiranja nego i postizemo pozitivne pomake na osobnoj, institucijskoj i široj društvenoj razini, potaknula je i druge aktivnosti u tom smjeru. U okviru trećeg projekta ESF-a, *Uspostava poslijediplomskih specijalističkih studija veterinarske medicine na engleskom jeziku*, pod voditeljstvom prodekana izv. prof. dr. sc. Deana Konjevića izrađeno je 17 programa specijalističkih studija koji su orijentirani ili na disciplinu, primjerice kirurgija, hitna veterinarska medicina, epidemiologija, biosigurnost, ili na specifične vrste, kao što su upravljanje zdravljem svinja, goveda, pčela, upravljanje zdravljem stada i sl. Polaznici mogu poći cjeloviti magisterij ili samo jedan dio studija s ciljem stjecanja poslijediplomskog uvjerenja ili diplome. Četiri su studija prijavljena za akreditaciju na europskoj razini (VetCEE), a stigla je i prva pozitivna ocjena, za studij *Pig Production and Health Management*, koji je tako uvršten na listu akreditiranih studija VetCEE-a. Projekt je omogućio i tečajeve engleskog jezika za sve zaposlenike Fakulteta, i nastavno i nenastavno osoblje, koji su željeli naučiti ili usavršiti svoje znanje.

Uz već uhodanu praksu dolaznih i odlaznih mobilnosti studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja jedan je od oblika internacionalizacije studija i pokretanje združenih studija s inozemnim visokoobrazovnim ustanovama i prekogranična suradnja. Tako su u sklopu projekta HORIZON 2020 realizirana dva dvojna doktorata, sa Sveučilištem u Glasgowu i Sveučilištem u Bonnu. Potpisani su i sporazumi o strateškim partnerstvima, i to sa Sveučilištem veterinarske medicine u Budimpešti te s Fakultetom veterinarske medicine u Beogradu, kao temelj za zajedničku provedbu združenih poslijediplomskih specijalističkih studija na hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku te zajedničku provedbu združenih tečajeva cjeloživotnog obrazovanja.

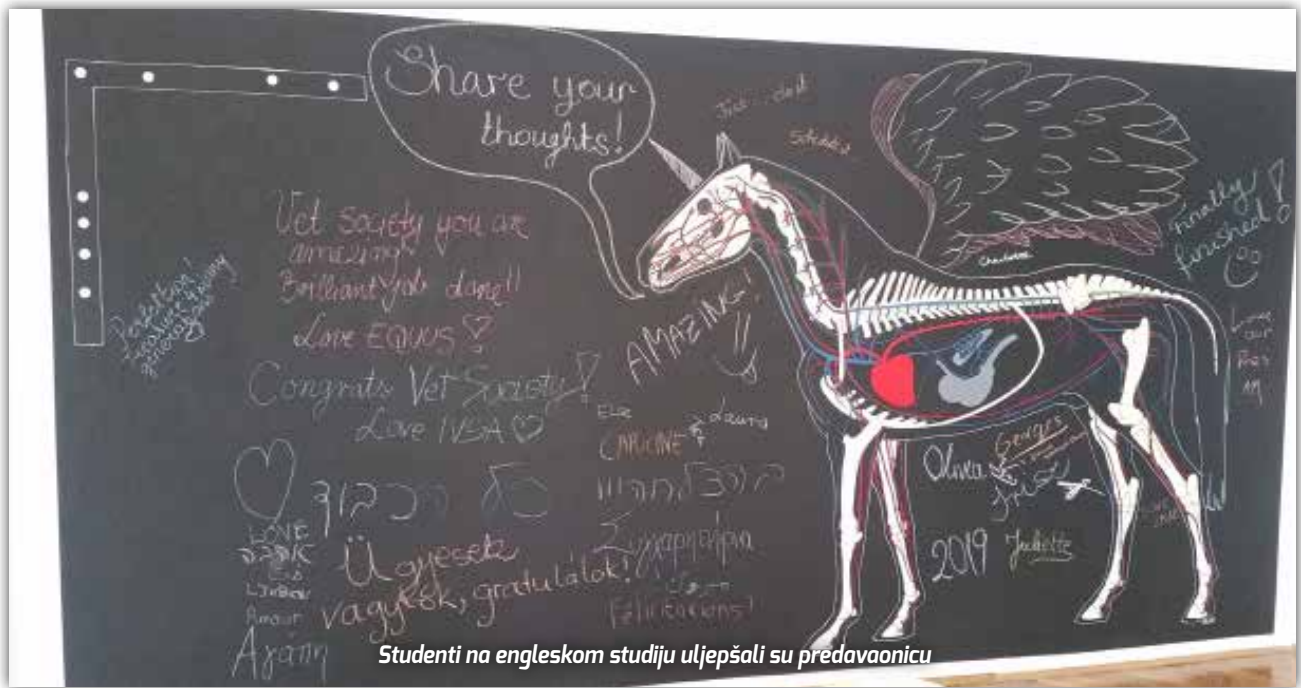
Pokazatelj je međunarodnog pozicioniranja i Nagrada ministara za 2022. godinu koju je osvojila CEEPUS mreža VetNEST, kojom Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu koordinira već 12 godina te u njoj okuplja visoka učilišta iz dvanaest država srednje i istočne Europe. Ovo se prestižno priznanje dodjeljuje jedanput godišnje mreži s najboljom realizacijom aktivnosti planiranih prilikom prijave mreže.

Sva su ta nastojanja prepoznata i od Europske udruge ustanova za veterinarsku naobrazbu (EAEVE) što je 2019. godine rezultiralo izborom dekana prof. dr. sc. Nenada Turka, kao predstavnika regije 7, u najvažnije upravljačko tijelo ove udruge – Izvršni odbor (ExComm), a 2020. godine i izborom za rizičara EAEVE-a (dva dvogodišnja mandata u razdoblju od 2019. do 2023.). Znanan je doprinos međunarodnom ugledu Veterinarskoga fakulteta bila i organizacija 32. godišnje skupštine EAEVE-a u Zagrebu 2019. godine, na kojoj je sudjelovalo više od 250 predstavnika iz preko 40 zemalja svijeta, kao i predstavnici svih važnijih europskih i svjetskih veterinarskih udruženja (WVA, FVE, AVMA, AAVMC, EBVS).

NACIONALNA I MEĐUNARODNA VREDNOVANJA

Zahtjevi su suvremenog društva kvalitetno, dinamično i fleksibilno obrazovanje, a kako bismo mogli pratiti napredak u tim razvojnim promjenama, iznimno su važni vrednovanje i samovrednovanje studijskog programa. Veterinarski je fakultet, u želji da razvija kulturu kvalitete i procijeni vlastiti položaj u sustavu i vremenu u kojemu se paradigme kvalitete mijenjaju, prošao više evaluacija u mandatnom razdoblju 2016. – 2022.

Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) provela je 2018. godine vanjsku neovisnu periodičnu prosudbu sustava osiguranja kvalitete visokih učilišta kojoj su se, uz nas, odazvale još dvije visokoškolske ustanove (Prehrambeno-biotehnoški fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Visoko učilište Algebra). U

Studenti na engleskom studiju uljepšali su predavaonicu

ovom je pilot-postupku ocijenjeno da se sustav kvalitete Veterinarskoga fakulteta nalazi u razvijenoj fazi.

Godine 2021., s godinom zakašnjenja zbog pandemije bolesti COVID-19, provedena je druga razina evaluacije Europske udruge ustanova za veterinarsku naobrazbu, pri kojoj je stručni tim EAEVE-a razgovarao s više od 70 djelatnika Fakulteta (nastavnim i nenastavnim osobljem) te studentima. Uspješna je vizitacija rezultirala potvrdom da ispunjavamo europske standarde za stjecanje statusa akreditirane veterinarske visokoškolske ustanove (razina 2 – akreditacija) što je u lipnju 2021. i službeno potvrdio Europski odbor za veterinarsko obrazovanje (ECOVE). Time se Veterinarski fakultet u Zagrebu našao u izabranom društvu dvadesetak akreditiranih veterinarskih visokoškolskih ustanova stekavši status jedinstvene akreditirane ustanove u ovom dijelu Europe.

U posljednjih je šest godina, s iznimkom pandemijske 2020. godine, Veterinarski fakultet redovito prolazio i godišnju certifikaciju sustava upravljanja kvalitetom prema normi ISO 9001:2015. Pozitivne ocjene certifikacijske kuće Bureau Veritas još su jedan pokazatelj opredjeljenja za trajno unapređenje svih naših djelatnosti.

Iznimno je važna i akreditacija doktorskog studija *Veterinarske znanosti* koji je 2017. godine proglašen jednim od triju najboljih doktorskih studija u Hrvatskoj, zajedno s doktorskim studijem Fakulteta elektrotehnike i računarstva te Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta. Naš je jedini doktorski studij time dobio oznaku i certifikat visoke razine kvalitete koji mu je dodijelila Agencija za znanost i visoko obrazovanje.

Osim vrednovanja ustanove, redoviti je nadzor Hrvatske akreditacijske agencije prolazilo i pet laboratorija (APISlab, ARTERlab, CHLAMLab, IAKlab i LEPTOlab), koji rade u skladu s normom HRN EN ISO/IEC 17025 i kojima je potvrđena osposobljenost za obavljanje poslova u području *Laboratorijska dijagnostika u veterinarskoj medicini*. Time su ujedno zadržali svoj status Nacionalnih referentnih laboratorija imenovanih od Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane Ministarstva poljoprivrede, što također osigurava znatna financijska sredstva ostvarena na tržištu.

Ove je godine provedeno i posljednje vrednovanje u mandatu 2016. – 2022., i to reakreditacija Agencije za znanost i visoko obrazovanje, čiji se službeni rezultati još uvijek čekaju.

DIGITALIZACIJA RADNIH PROCESA

Procesi digitalizacije i primjene informacijske i komunikacijske tehnologije kojim je suvremeno društvo zahvaćeno mijenjaju i poslovanje u javnoj upravi, visokom obrazovanju i izvedbi nastavnih sadržaja. Usmjereni na digitalnu transformaciju poslovanja, već smo 2017. godine prešli na elektroničko poslovanje putem programa prilagođenog potrebama ustanove. Premda rad u e-uredu nije zaživio na svim razinama poslovanja i komuniciranja, svim zaposlenicima koji se, u skladu sa svojim ovlastima i potrebama, služe ovim programom, bitno je olakšan pristup podacima i poslovna komunikacija. U usporedbi s ustanovama koje su u fazi uvođenja ovakvih programa pokazalo se da je Veterinarski fakultet i u

Dekanski kolegij Veterinarskoga fakulteta, Dekan prof. dr. sc. Nenad Turk s prodekanskim timom

ovom segmentu znatno ispred drugih te da su mnogi elementi e-poslovanja već definirani i dobro uhodani. Tako ćemo, kao obveznik primjene nove Uredbe o uredskom poslovanju (NN 75/2021), koja od 1. siječnja 2023. ne dopušta papirne knjige, već se predmeti evidentiraju isključivo upisom u informacijski sustav uredskog poslovanja, i ovu reformu državne i javne uprave dočekati spremni.

Dvogodišnja pandemija koronavirusne bolesti potaknula je i bržu digitalizaciju nastavnih procesa. Prelazak na nastavu na daljinu i sve oblike *online* prenošenja nastavnih sadržaja i dobivanja povratnih informacija bio je vrlo brz i uspješan. U medijima je objavljeno da se, prema mišljenju studenata, Veterinarski fakultet našao među tri najbolje visokoobrazovne ustanove s obzirom na izvedbu *online* nastave u prvom *lockdownu* 2020. godine. Zahvaljujući angažmanu Odsjeka za informatiku i svih drugih uključenih u nastavu i poslovanje u vremenima karantene i ograničenih društvenih kontakata svi su se sastanci, sjednice te znanstveni i stručni skupovi uspješno održali, bez obzira na broj sudionika i bez zaustavljanja postupaka koje je trebalo provesti.

U sklopu HKO projekta digitalizirana je i muzejska zbirka koja sadržava brojne eksponate koji su se dotad mogli pogledati samo fizički, i to na raznim lokacijama na Fakultetu. Digitalizirana je i arhivska građa Fakulteta te je dokumentacija, koja je dosad bila dostupna samo u papirnom obliku, digitalno pohranjena po cjelinama, što osigurava zaštitu i olakšava dostupnost podataka.

VETERINARSKI FAKULTET U MEDIJIMA I NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

U suvremenom je svijetu prisutnost ustanove u medijima iznimno važna, i to iz više razloga: kao komunikacijski alat sa studentima, zaposlenicima i javnošću, radi privlačenja studenata na studij, informiranja javnosti i osobito lokalne zajednice o aktivnostima ustanove te promidžbe vlastitih djelatnosti. Svjesnost o tome upravu je potaknula na izradu nove mrežne stranice te aktivaciju profila Fakulteta na društvenim mrežama – na Facebooku, YouTubeu i Instagramu, čime je koordiniralo Povjerenstvo za medije i odnose s javnošću. S obzirom na širok spektar stručnih područja unutar polja veterinarske medicine naši su nastavnici i stručnjaci, kao i prethodnih godina, imali brojne istupe u medijima, koji su onda bili promovirani i na društvenim mrežama. Tako se od 2016. godine počeo koristiti potencijal navedenih društvenih mreža kao komunikacijskog kanala Veterinarskog fakulteta prema ciljanim skupinama, ne samo kao trend nego i kao nužan novi smjer u poslovnom komuniciranju i predstavljanju vlastitih aktivnosti. Od te se godine i u *Hrvatskom veterinarskom vjesniku*, strukovnom glasilu doktora veterinarske medicine okupljenih u Hrvatskoj veterinarskoj komori, kontinuirano objavljuju tekstovi o važnijim događanjima i aktivnostima na Fakultetu, pa se i na taj način struka obavještava o sadržajima na matičnom fakultetu. Popularizacija veterinarskog studija i struke redovito se odvijala i uključivanjem u izvannastavne aktivnosti i manifestacije te je u me-

düvremenu Veterinarski fakultet postao atraktivno odredište, primjerice u sklopu Noći muzeja i Festivala znanosti (Dana otvorenih vrata) koji se, s velikim entuzijazmom svih uključenih, već nekoliko godina redovito održavaju.

OSTALE AKTIVNOSTI

Pri kraju navođenja svih važnijih aktivnosti provedenih u dva uzastopna mandatna razdoblja od ak. god. 2016./2017. do ak. god. 2021./2022. treba istaknuti da je Fakultet nastavio biti potpora studentima i studentskim udrugama u svim njihovim aktivnostima. S ciljem boljeg upoznavanja studenata sa znanstvenim radom pokrenut je Dan studentske znanosti. Također je pokrenut i Dan doktorata, radi razmjene iskustava i kao učinkovita pomoć doktorandima u izradi disertacije. Osim toga svake godine Fakultet stipendira jednog doktoranda te financira njegov istraživački projekt, što je još jedan oblik motiviranja poslijediplomskih studenata.

Godine 2017. donesen je novi Statut Fakulteta, kao temelj za izradu najvažnijih akata koji su ili bili zastarjeli (Pravilnik o integriranom preddiplomskom i diplomskom studiju, Pravilnik o doktorskom studiju) ili proceduralno nisu ni provedeni do kraja (Pravilnik o ustroju i sistematizaciji). Novim je Statutom ustrojena Sveučilišna veterinarska bolnica s ciljem objedinjenja kliničkih segmenata, kvalitetnijeg rada i pružanja boljih usluga lokalnoj zajednici.

Uređen je i opremljen dio unutaršnjih i vanjskih prostora Fakulteta. Uredene su predavaonice i vježbaonice na više zavoda te je opremljen prostor za studente Vet Skill&Chill. Uređen je južni ulaz na Fakultet (porta, ulazna i izlazna rampa, ograda) te kupljeni kombiji za Ambulantnu kliniku. Uređen je i Zeleni otok kao mjesto za razvrstavanje otpada.

Ne treba zaboraviti izvannastavne aktivnosti koje također pridonose popularizaciji Fakulteta i struke: održane su izložbe akademskih slikara i kipara te izložbe fotografija, Akademski zbor *Ab ovo* imao je brojne zapažene nastupe u zemlji i inozemstvu, organizirane su i financijski poduprte sportske aktivnosti i studenata i zaposlenika, održana su popularna i edukativna predavanja i edukacije vezane uz tjelesno i psihičko zdravlje zaposlenika i studenata.

U ovom je šestogodišnjem razdoblju bilo i vrlo zahtjevnih perioda. Potres koji je pogodio zagrebačko područje i pola godine poslije Sisačko-moslavačku županiju ostavio je traga i na našim zgradama, ali su zato studenti i zaposlenici svesrdno prionuli pomoći onima kojima je to trebalo. Ubrzo nakon zagrebačkog potresa u ožujku 2020. uslijedio je prvi lockdown te gotovo preko noći prelazak na nastavu

i poslovanje na daljinu. Ponosni smo što smo u dvije pandemijske godine uspjeli raditi a da ni u jednom trenutku Fakultet nije bio žarište koronavirusne infekcije. Naime poštovanjem svih protuepidemijskih mjera na državnoj razini te osobnom odgovornošću, kao i iznimno visokom procijepljenošću zaposlenika i studenata, svi su oblici nastave i provjere znanja održane prema planu, bez zaražavanja većeg broja zaposlenika i studenata. I najnovija je ratna zbivanja u Ukrajini Veterinarski fakultet dočekao spreman da pridonese tamo gdje može, pa je tako u ovom trenutku na studij veterinarske medicine upisano troje ukrajinskih studenata kojima se novčano i materijalno pomaže na razne načine.

Uz potres, pandemiju i ratna zbivanja koja su se odrazila i na našu zemlju, posljednja su dva dekanaska mandata obilježila i neka iznimno lijepa događanja. Među njima se ističe svečano obilježavanje stote obljetnice Fakulteta 2019. godine, s prekrasnom ceremonijom i izravnim prijenosom iz hotela Westin na nacionalnoj televiziji, s brojnim domaćim i stranim uglednim uzvanicima. Stoljetna je povijest Veterinarskoga fakulteta objedinjena u opsežnoj i vrijednoj monografiji, a Hrvatska radiotelevizija snimila je dokumentarni film o Fakultetu. Kao ponosni stogodišnjak Fakultet je dobio i povelju Republike Hrvatske koju je Predsjednica Republike Hrvatske svečano uručila dekanu povodom proslave 350 godina Sveučilišta u Zagrebu.

U svim su navedenim aktivnostima sudjelovali i prodekani koji su, svaki u svom resoru, pridonijeli unapređenju kvalitete rada: prodekanica za integrirani studij i studente prof. dr. sc. Andrea Gudan Kurilj (od 2016. do 2018. tu je dužnost obnašala prof. dr. sc. Ksenija Vlahović), prodekanica za financijsko poslovanje i investicije prof. dr. sc. Ivana Tlak Gajger (od 2016. do 2018. tu je dužnost obnašao prof. dr. sc. Tomislav Dobranić), prodekan za ljudske potencijale, organizaciju i upravljanje prof. dr. sc. Ljubo Barbić, prodekan za znanost, poslijediplomske studije i cjeloživotno učenje izv. prof. dr. sc. Dean Konjević, prodekan za međunarodnu suradnju i studij na engleskom jeziku prof. dr. sc. Juraj Grizelj i prodekanica za kontrolu kvalitete izv. prof. dr. sc. Danijela Horvatek Tomić.

Osvrćući se na proteklih šest godina, treba reći da je unatoč zahtjevnim i nepredvidim okolnostima dekan prof. dr. sc. Nenad Turk sa svojim prodekanskim timom do kraja drugog mandata uspio realizirati sve ciljeve naznačene u svoja dva dekanaska programa, a među njima su za opstojnost Fakulteta i studija veterinarske medicine u ovom trenutku najvažniji financijska stabilnost i međunarodna prepoznatljivost.

Pripremila:

Željana Klječanin Franić, prof.

Potpisan Sporazum o strateškom partnerstvu i suradnji Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu i Fakulteta veterinarske medicine u Beogradu

Beograd, 7. travnja 2022.

U Beogradu je 7. travnja 2022. svečano potpisan Sporazum o strateškom partnerstvu i suradnji između Veterinarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Fakulteta veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu. Sporazum su potpisali dekan Veterinarskog fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Nenad Turk, na čiju je inicijativu suradnja i pokrenuta, dekan Fakulteta veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu prof. dr. Milorad Mirilović i rektor Univerziteta u Beogradu prof. dr. Vladan Đokić.

Kako ove dvije visokoobrazovne znanstvene veterinarske institucije imaju zajedničke ciljeve na području visokog obrazovanja i istraživanja, ovim je sporazumom postavljen temelj za buduću suradnju. U okviru suradnje planirana je razmjena profesora, znanstvenika, administrativnog osoblja i studenata, zajednička provedba združenih poslijediplomskih specijalističkih studija na hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku prema važećim odredbama u objema državama i prema propisima Europske udruge ustanova za veterinarsku visoku naobrazbu te zajednička provedba združenih tečajeva cjeloživotnog obrazovanja na hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku, uz podršku nacionalnih veterinarskih strukovnih komora.

Suradnja predviđa i zajedničku organizaciju skupova i ljetnih škola, izdavanje publikacija, knjižničnih izdanja, priručnika, akademskih brošura i drugih vr-

sta promidžbenog materijala u tiskanom ili elektroničkom obliku te zajedničko stvaranje, razvoj i promicanje inovativnih obrazovnih i drugih aktivnosti važnih za obje institucije.

Željana Klječanin Franić, prof.

Potpisan strateški sporazum između VEF-a Zagreb i VEF-a Beograd

prof. dr. sc. Nenad Turk, prof. dr. Vladan Đokić i prof. dr. Milorad Mirilović

Akreditacija Nacionalnih referentnih laboratorija Veterinarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

13. i 14. travnja 2022.

Tijekom 13. i 14. travnja 2022. godine proveden je redoviti nadzor referentnih laboratorija Veterinarskoga fakulteta od strane ocjenitelja iz Hrvatske akreditacijske agencije. Vodeći ocjenitelj Darko Bošnjak i stručni ocjenitelj dr. sc. Slaven Grbić proveli su procjenu osposobljenosti pet laboratorija Veterinarskog fakulteta: Laboratorij za bolesti pčela (APISlab) Zavoda za biologiju i patologiju riba i pčela, Laboratorij za klamidije (CHLAMlab) Zavoda za bolesti peradi s klinikom, Laboratorij za virusni arteritis konja (ARTERlab), Laboratorij za infekcioznu anemiju kopitara (IAKlab) i Laboratorij za leptospire (LEPTOlab) Zavoda za mikrobiologiju i zarazne bolesti s klinikom, koji provode politiku kvalitete u skladu s normom HRN EN ISO/IEC 17025. Ocjenjivalo se ispunjavanje svih točaka norme koje zahtijevaju: dovoljno kompetentnog osoblja, definirane, dokumentirane i validirane ispitne metode, odgovarajuću opremu i prostor, osiguranu mjeriteljsku sljedivost referentnih materijala i opreme te osiguravanje kvalitete rezultata ispitivanja koje se među ostalim provodi sudjelovanjem u međulaboratorijskim usporedbama i/ili ispitivanjima osposobljenosti. Nakon ocjenjivanja izdan je Popis nalaza o ocjenjivanju iz kojega je vidljivo da nisu uočene nikakve nesukladnosti u radu laboratorija, a u tijeku je izrada Završnog izvještaja vodećeg ocjenitelja i novog Priloga potvrdi o akreditaciji koja jamči osposobljenost za obavljanje poslova u području *Laboratorijska dijagnostika u veterinarskoj medicini*. Tako su navedeni laboratoriji zadržali svoju poziciju Nacionalnih referentnih laboratorija, imenovanih od Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane Ministarstva poljoprivrede.

**Voditeljica kvalitete odjela Veterinarskog fakulteta
izv. prof. dr. sc. Josipa Habuš**

Laboratorij za bolesti pčela (APISlab), photo RTL televizija

Laboratorij za bolesti pčela (APISlab)

Ljetna škola Zoonoze

Dubrovnik, 24. – 29. travnja 2022.

U Dubrovniku je od 24. do 29. travnja 2022. održana međunarodna Ljetna škola Zoonoze u organizaciji Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Osim studenata engleskog studija veterinarske medicine s Veterinarskoga fakulteta u Zagrebu, na ljetnoj su školi putem CEEPUS mreže sudjelovali studenti s veterinarskih visokoobrazovnih ustanova okupljenih u udruženju VetNEST: iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Slovenije i Srbije.

Nastava je održana u obliku četiri sata predavanja i četiri sata praktičnog rada, a svaki je dan obuhvaćeno drugo područje koje je tematiziralo zarazne bolesti koje su zajedničke ljudima i životinjama. Prvi su dan obrađene zarazne bolesti divljih životinja koje se mogu prenijeti na ljude. Drugi je dan naglasak bio na pristupu *Jedno zdravlje*, koji podrazumijeva zajedničku i multidisciplinarnu suradnju na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini radi postizanja najboljih rezultata u očuvanju zdravlja ljudi i životinja. Treći se dan govorilo o zoonozama u kontekstu dobrobiti i etički izazova u uzgoju, proizvodnji i prijevozu životinja. Četvrti je dan tema bila pristup zoonozama iz perspektive zdravlja ljudi, a peti dan virusne i bakterijske zoonoze.

Osim nastavnika s Veterinarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, izv. prof. dr. sc. Deana Konjevića, prof. dr. sc. Zorana Milasa, prof. dr. sc. Alena Slavice, izv. prof. dr. sc. Vladimira Stevanovića i prof. dr. sc. Nenada Turka, predavači su bili i nastavnici s inozemnih sveučilišta, prof. dr. sc. Vlatko Ilić s Fakulteta veterinarske medicine Sveučilišta sv. Ćirila i Metodija u Skopju i dr. sc. Christian Dürnberger s Veterinarskoga fakulteta Sveučilišta u Beču, te stručnjaci iz humane medicine, liječnici

izv. prof. dr. sc. Ljiljana Betica Radić, specijalistica infektologije iz Opće bolnice Dubrovnik, doc. dr. sc. Tatjana Vilibić Čavlek, dr. med., specijalistica mikrobiologije iz Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo i Pavle Jeličić, dr. med., univ. mag. admin. sanit., specijalist epidemiologije i zdravstvene ekologije iz Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo.

Ljetna škola Zoonoze održava se redovito od 2017. godine, uz dvogodišnju stanku kada zbog pandemije bolesti COVID-19 nije održana. Upravo koronavirusna bolest, zoonoza koja je u protekle dvije godine cijeli svijet stavila u izolaciju i prilagođen način rada u svim segmentima, pokazuje koliko je važna interdisciplinarna suradnja – kao jedini način uspješnog nadzora i sprečavanja zaraznih bolesti zajedničkih ljudima i životinjama. Zbog toga nam je iznimno drago što smo studentima veterinarske medicine pružili priliku da o zoonozama uče od predavača iz različitih biomedicinskih područja i različitih znanstvenih disciplina, a pozitivni dojmovi studenata motiviraju nas da ovu ljetnu školu učinimo tradicionalnom.

Željana Klječanin Franić, prof.

Sudionici Ljetne škole Zoonoze s prof. dr. sc. Alenom Slavicom i izv. prof. dr. sc. Deanom Konjevićem

Cardisure® 3,5 mg/mL, oralna otopina, za pse

Pimobendan

Kako bi osigurali da Cardisure nudi rješenje za sve vaše pacijente, dodatak oralne otopine pruža još veću fleksibilnost kod primjene.

Cardisure, 3,5 mg/mL, oralna otopina, za pse
42 ml sa štrcaljkom za doziranje od 1,5 ml
168 ml sa štrcaljkom za doziranje od 3 ml

Za više informacija o Cardisuru posjetite www.dechra.hr/cardisure

Za bilo koju informaciju o veterinarsko-medicinskom proizvodu treba kontaktirati nositelja odobrenja za stavljanje u promet ili lokalnog predstavnika nositelja odobrenja za stavljanje u promet: Genera d.d., Svetonedeljska cesta 2, Kalinovica, 10436 Rakov Potok, Republika Hrvatska; Tel: +385 1 33 88 888, Fax: +385 1 33 88 704, E-mail: info@genera.hr

Genera d.d. dio je Dechra Pharmaceuticals PLC Group

Cardisure, 3,5 mg/mL, oralna otopina, za pse. Djelatna tvar: pimobendan. **Indikacije za primjenu:** VMP se primjenjuje za liječenje pasa s kongestivnim zatajenjem srca uzrokovanim valvularnom insuficijencijom (regurgitacija mitralnog i/ili trikuspidalnog zaliska) ili dilatacijskom kardiomiopatijom. **Količine koje se primjenjuju i put primjene:** Pimobendan treba primjenjivati otprilike sat vremena prije hranjenja životinje. Dozu unutar propisanog raspona 0,2 - 0,6 mg pimobendana/kg t.m./dan životinji treba primijeniti kroz usta. Dnevnu dozu treba podijeliti na dva jednaka dijela (dva puta po 0,1 - 0,3 mg pimobendana/kg t.m. što odgovara dva puta po 0,3 - 0,8 mL VMP-a/10 kg t.m.) te jedan primijeniti ujutro, a drugi otprilike 12 sati poslije. Preporučena dnevna doza je 0,5 mg pimobendana/kg t.m. VMP se može primijeniti izravno u usta životinje pomoću štrcaljke za doziranje priložene u pakovanju. Štrcaljka koja se nalazi u pakovanju nije pogodna za primjenu VMP-a psima tjelesne mase manje od 3,5 kg (doza manja od 0,1 mL). Prikladnu dozu treba odrediti veterinar za svaku pojedinačnu životinju na temelju procjene težine bolesti. Ovaj VMP se može primjenjivati u kombinaciji s diuretikom, npr. furosemidom. **Kontraindikacije:** VMP se ne smije primjenjivati u slučajevima hipertrofičnih kardiomiopatija ili bolesti u kojima iz funkcionalnih ili anatomskih razloga nije moguće povećanje minutnog volumena krvi (npr. stenozu aorte). VMP se ne smije primjenjivati psima s teškim oštećenjem funkcije jetre budući da se u njoj odvija najveći dio razgradnje pimobendana. VMP se ne smije primjenjivati u slučaju prosijetljivosti na djelatnu tvar ili na bilo koju pomoćnu tvar. Posebne mjere opreza prilikom primjene na životinjama: Tijekom liječenja pasa s dijabetes melitusom potrebno je redovito mjeriti razinu glukoze u krvi. Preporučuje se nadzirati rad i promjene oblika i veličine srca životinja liječenih pimobendanom (vidjeti također Nuspojave). Posebne mjere opreza koje mora poduzeti osoba koja primjenjuje veterinarsko-medicinski proizvod na životinjama: Nakon nehotičnog gutanja VMP-a, osobito u djece, mogu se javiti tahikardija, ortostatska hipotenzija, crvenilo u licu i glavobolja. Kako bi se izbjeglo nehotično gutanje, napunjena štrcaljka se ne smije ostavljati bez nadzora, a bočicu i rabljenu štrcaljku treba čuvati u originalnom pakovanju. VMP se mora koristiti i čuvati izvan pogleda i dosega djece. U slučaju nehotičnog gutanja, treba odmah potražiti pomoć liječnika i pokazati mu uputu o VMP-u. Ovaj VMP može uzrokovati nadražaj kože. Nakon rukovanja VMP-om treba oprati ruke. **Nuspojave:** U rijetkim slučajevima može doći do blago pozitivnog kronotropnog učinka (porast broja srčanih otkucaja) i povraćanja. Međutim, ti su učinci ovisni o dozi i mogu se izbjeći smanjenjem doze. U rijetkim su slučajevima zabilježeni prolazni proljev, anoreksija ili letargija. U pasa s poremećajima funkcije mitralnog zaliska, u rijetkim su slučajevima tijekom dugotrajnog liječenja pimobendanom zabilježeno povećanje regurgitacije mitralnog zaliska. Iako povezanost nije jasno ustanovljena, vrlo rijetko se tijekom liječenja pimobendanom mogu opaziti promjene u primarnoj hemostazi (petehije na sluznicama, potkožna krvarenja). Ovi simptomi nestaju kada se obustavi liječenje. **Primjena tijekom graviditeta i laktacije:** Neškodljivost VMP-a nije utvrđena za vrijeme graviditeta i laktacije. VMP se smije primijeniti samo nakon procjene veterinaru o odnosu koristi i rizika. **Interakcije:** Povećanje kontraktilnosti srčanog mišića izazvano pimobendanom slabi u prisutnosti antagonista kalcija, kao što su verapamil i diltiazem, te u prisutnosti beta-antagonista propranolola. **Nositelj odobrenja za stavljanje u promet:** Dechra Regulatory B.V. Handelsweg 25 5531 AE Bladel Nizozemska.

Prof. dr. sc. Ivana Tlak Gajger dobila nagradu za medicinske znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Povodom Dana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u petak 29. travnja 2022. u Palači HAZU-a održana je svečana sjednica na kojoj su dodijeljene nagrade za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća u Republici Hrvatskoj za 2021. godinu. Tom je prigodom za područje medicinskih znanosti nagradu dobila prof. dr. sc. Ivana Tlak Gajger, nastavnica na Zavodu za biologiju i patologiju riba i pčela i aktualna prodekanica za financijsko poslovanje i investicije Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Prof. dr. sc. Ivana Tlak Gajger nagradu HAZU-a dobila je za znanstveno dostignuće objavom 30 znanstvenih članaka u posljednjih pet godina (2017. – 2021.), s temama o biologiji, patologiji te dijagnostici i kontroli bolesti pčela, simbola načela *Jedan svijet – jedno zdravlje*. Iznimno su važna njezina istraživanja o učincima dodataka hrani na terapijski, biokemijski i histokemijski vid imunskog statusa pčela, genetičku karakterizaciju virusa medonosnih pčela ustanovljenih u bumbara na području Republike Hrvatske, kao i procjenu dijagnostičkih testova za invaziju nametnikom *Varroa destructor*. Svojim je radom prof. dr. sc.

Ivana Tlak Gajger pridonijela razvoju i evaluaciji multilokusnih sekvencija genoma bakterije *Paenibacillus larvae*, koji uzrokuje američku gnjiloću, a važan je i njezin doprinos istraživanju učinka niza tvari za liječenje i kontrolu invazije nametnikom *Nosema ceranae*.

Prof. dr. sc. Ivana Tlak Gajger uspostavila je i novi specijalistički studij na engleskom jeziku na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu, *Honeybee Health Protection*, te je osnovala Edukativno-arhivsku postaju za pčelarstvo. Voditeljica je Nacionalnog referentnog laboratorija za bolesti pčela i trenutno gostujuća urednica za specijalna izdanja časopisa *Insects* i *Antioxidants*.

Ova je nagrada veliko priznanje dugogodišnjem radu i doprinosu prof. dr. sc. Ivane Tlak Gajger u zaštiti zdravlja zajednica medonosne pčele, a ujedno je priznanje Veterinarskom fakultetu i njegovim nastavnim, stručnim i znanstvenoistraživačkim aktivnostima. Ponosimo se i čestitamo prof. dr. sc. Ivani Tlak Gajger.

Željana Klječanin Franić, prof.

Dobitnici nagrade

NOVO
jednom mjesečno

Librela
Bedinvetmab

Promjena načina liječenja osteoartritične boli kod pasa

**PRVA i JEDINA terapija monoklonskim
protutijelom za ublažavanje OA boli kod pasa.**

kontakt e-mail: zoetis.info@zoetis.com

zoetis

DIPLOMIRALI

NA VETERINARSKOME FAKULTETU U ZAGREBU

Doktori veterinarske medicine

Diplomirali na Integriranom preddiplomskom i diplomskom studiju veterinarske medicine od 1. ožujka do 31. svibnja 2022. godine

Ime i prezime	Datum diplomiranja	Teme diplomskog rada
Leon Pečarić	1. 3. 2022	Informiranost i stavovi vlasnika o držanju i zdravlju mačaka
Anja Raić	2. 3. 2022	Određivanje "Utrecht Score-a" i njegova povezanost s kliničkim parametrima te prognozom u pasa s hiperadrenokorticismom ovisnim o nadbubrežnoj žlijezdi
Emanuel Budicin	3. 3. 2022	Citološka pretraga slezena pasa: pregled nalaza Zavoda za veterinarsku patologiju, Veterinarskog fakulteta u Zagrebu u desetogodišnjem razdoblju
Borna Medić	3. 3. 2022	Utjecaj terapijske doze metadona na veličinu zjenice u pasa
Matea Alfier	11. 3. 2022	Aktivnost risa (<i>Lynx lynx</i>) u Hrvatskoj
Margareta Jagušć	11. 3. 2022	Upravljanje rasplodivanjem i kontrola rasplodne sposobnosti pastuha toplokrvnih pasmina
Ema Listeš	30. 3. 2022	Genotipizacija populacije konja u tipu dalmatinskog bušaka
Dijana Lončar	19. 4. 2022	Dijagnostika, liječenje i rehabilitacija displazije kukova kod pasa u razvoju
Filip Čoklo	29. 4. 2022	Nove tehnologije u proizvodnji tovnih pilića
Bojana Matijević	2. 5. 2022	Molekularna epidemiologija herpesvirusne infekcije ovaca i koza u Republici Hrvatskoj
Gabriela Bošnjak	24. 5. 2022.	Rascjep nepca u pasa i mačaka
Branko Petričević	27. 5. 2022.	Ugrizne rane grudnog koša u pasa

Referada za integrirani preddiplomski i diplomski studij, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Sanja Vindiš

MAGISTRIRALI – DOKTORIRALI

NA VETERINARSKOME FAKULTETU U ZAGREBU

Doktorice znanosti

Ivana Ljevaković-Musladin, dipl. ing. kemije obranila je 1. ožujka 2022. godine doktorski rad pod naslovom **Utvrdjivanje enterotoksogenoga potencijala sojeva bakterije *Staphylococcus aureus* iz svježega sira.**

Antonija Đuzel, dr. med. obranila je 4. ožujka 2022. godine doktorski rad pod naslovom **Utjecaj pentadekapeptida BPC 157 na cijeljenje kolokolične anastomoze u uvjetima venske kongestije u štakora.**

Liča Lozica, dr. med. vet. obranila je 4. svibnja 2022. godine doktorski rad pod naslovom **Longitudinal study on Escherichia coli gene variability after application of autogenous vaccine in broiler breeder flocks (Longitudinalno istraživanje varijabilnosti gena bakterije Escherichia coli nakon primjene autogenoga cjepiva u jata teške linije kokoši).**

Sveučilišni magistar

Zrinka Tirić, dr. med. vet. obranila je 3. ožujka 2022. godine završni specijalistički ispit na poslijediplomskom specijalističkom studiju **Uzgoj i patologija egzotičnih kućnih ljubimaca.**

Ivana Nikić, dr. med. vet. obranila je 17. ožujka 2022. godine završni specijalistički ispit na poslijediplomskom specijalističkom studiju **Uzgoj i patologija egzotičnih kućnih ljubimaca.**

Anja Ognjenović, dr. med. vet. obranila je 28. ožujka 2022. godine završni specijalistički ispit na poslijediplomskom specijalističkom studiju **Veterinarska patologija.**

Tina Marković Antolović, dr. med. vet. obranila je 26. travnja 2022. godine završni specijalistički ispit na poslijediplomskom specijalističkom studiju **Teriogenologija domaćih sisavaca.**

Poslijediplomski specijalistički studij **Kirurgija, anesteziologija i oftalmologija sa veterinarskom stomatologijom** obranama završnoga specijalističkog ispita 20. i 27. svibnja 2022. godine završili su:

Marin Jerčić, dr. med. vet.

Maja Šelimber, dr. med. vet.

Ines Božičević, dr. med. vet.

Halil Gasal, dr. med. vet.

Boris Egić, dr. med. vet.

Prosper Vlahović, dr. med. vet.

Vinko Zamuda, dr. med. vet.

Ana Vukićević, dr. med. vet.

Milan Rađenović, dr. med. vet.

Marko Erlač, dr. med. vet.

Valentina Mikulić Ljubek, dr. med. vet.

Sandra Pantić, dr. med. vet.

Magdalena Palić, dr. med. vet. obranila je 2. lipnja 2022. godine završni specijalistički ispit na poslijediplomskom specijalističkom studiju **Veterinarska patologija.**

Referada za poslijediplomske studije, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vedrana Pšenica, upr. iur.

Monografija

Hrvatska veterinarska komora 1992. – 2022.

Povodom obilježavanja 30. obljetnice svoga osnutka Hrvatska veterinarska komora izdala je monografiju pod naslovom *Hrvatska veterinarska komora 1992. – 2022.*

Njezin autor prof. dr. sc. Petar Džaja, kao jedan od nositelja povijesti hrvatskog veterinarstva, na najljepši je mogući način prikazao sve povijesne činjenice u razvoju i radu Hrvatske veterinarske komore. Opisao je prve poznate podatke važne za udruživanje veterinarske struke te kronološki prikazao njezin razvoj od osnutka pa sve do danas. Prikazao je važan doprinos njezinih članova i istaknutih pojedinaca u reguliranju veterinarske profesije i promicanju veterinarstva Hrvatske te pridonio rasvjetljavanju povijesnih činjenica u stvaranju Hrvatske veterinarske komore.

Tekst je napisan jednostavnim i razumljivim stilom, sistematiziran kronološkim logičnim redoslijedom te jasno pregledan svakom čitatelju. Ilustriran je s 213 fotografija koje imaju iznimnu trajnu vrijednost kao prikaz svih važnijih sudionika i istaknutih članova u razvoju Hrvatske veterinarske komore te događanja i vremena u kojima je stvarana.

Monografija sadržava 336 stranica teksta podijeljenih u sedam poglavlja.

U prvom poglavlju, pod naslovom *Kratke crtice o hrvatskom veterinarskom društvu – preteči Hrvatske veterinarske komore*, podsjeća na prvo organiziranje doktora veterinarske medicine osnivanjem Hrvatsko-slavonskog veterinarskog društva davne 1894. i njezina prvog predsjednika Radoslava Krištofa. Nadalje navodi sve nazive i važnije doktore veterinarske medicine i veterinarske tehničare organizirane putem veterinarskih organizacija, koje su svoje nazive mijenjale kroz povijest, sve do 1992. kad se osniva Hrvatska veterinarska komora.

U drugom poglavlju, pod naslovom *O prvim spomenima veterinarske komore na našim prostorima u prošlim društveno-političkim sustavima*, opisuju se prvi prijedlozi o osnivanju veterinarske komore te navode sve društveno-političke okolnosti do njezina konačnog osnivanja 1992. godine.

U trećem poglavlju, pod naslovom *Aktivnosti Hrvatske veterinarske komore po godinama*, autor opisuje sve aktivnosti Hrvatske veterinarske komore, od društveno-političkih aktivnosti do svega onoga što je od 1990. godine prethodilo ukidanju Saveza društva veterinarara i veterinarskih tehničara Socijalističke Republike Hrvatske i upisa Hrvatske veterinarske komore 10. ožujka 1992. godine u Registar saveza društvenih organizacija Republike Hrvatske.

U četvrtom poglavlju, pod naslovom *Hrvatski veterinarski vjesnik 1906. – 2021.*, navodi se kronološki izdavačka djelatnost veterinarstva od 1906. i tiskanja prvog časopisa pod imenom *Veterinarski vjesnik* pa sve do prvog broja časopisa *Hrvatski veterinarski vjesnik*, koji je Hrvatska veterinarska komora tiskala 17. rujna 1993. i nastavila s izdavanjem do danas.

U petom poglavlju, *Životopisi istaknutih članova Hrvatske veterinarske komore*, navedeni su životopisi

pisu svih predsjednika, tajnika i glavnih urednika Hrvatske veterinarske komore.

U šestom i sedmom poglavlju prikazan je sažetak monografije, odnosno svi važniji datumi i događanja vezani za rad Hrvatske veterinarske komore na hrvatskom i engleskom jeziku.

Na kraju knjige nalazi se kazalo osoba i zemljopisnih pojmova koji čitatelju olakšavaju pretragu svih osoba koje su pridonijele radu Hrvatske veterinarske komore kao i lakšem razumijevanju sadržaja.

Prema navedenim povijesnim činjenicama, opsegu, sadržaju, stilu pisanja, svrhovitosti i značenju za veterinarsku struku, ovo je djelo izvrsna literatura za sve doktore veterinarske medicine i veterinarske tehničare te one koje žele znati više o veterinarskoj struci i njezinu organiziranju putem Hrvatske veterinarske komore. Ova će monografija pridonijeti da na jednom mjestu imamo trajno sačuvanu povijest organiziranja i udruživanja doktora veterinarske medicine i veterinarskih tehničara Hrvatske, te će time pridonijeti i promicanju veterinarske struke kao i svih doktora veterinarske medicine i veterinarskih tehničara Hrvatske.

Autor je monografije prof. dr. sc. Petar Džaja, recenzenti su prof. emeritus Željko Grabarević i dr. sc. Ivan Križek, a urednički odbor čine dr. sc. Anđelko Gašpar, prof. dr. sc. Krešimir Severin i Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet. Korice i grafičko uređenje zaslugom su dr. sc. Hrvoja Dumančića, a tekst je lektorirala Dragana Turkalj, prof. Svi su zajedno odradili sjajan posao.

Nadam se da će ova monografija potaknuti nove generacije da i dalje njeguju jedinstvo veterinarske struke i pridonese napretku veterinarske struke udružene u Hrvatskoj veterinarskoj komori.

dr. sc. Ivan Križek, dr. med. vet.

BESPLATNI OGLASI

35

Prodajem polovnu opremu u kompletu po cijeni od 60.000,00 kn. To uključuje aparat za inhalacijsku anesteziju, bocu za kisik s ventilom, pulsni oksimetar, ultrazvuk s mikrokonveksnom sondom i kolica, samostojeću svjetiljku za kirurgiju s 5 žarulja, stalak za infuziju, inox kirurški stol s nagibom te aparat za skale i poliranje zubi. Oprema je kao nova. Upite možete slati na e-adresu ingrid.poldan@gmail.com ili broj 00447481251108 (Whats App). MRCVS Ingrid Poldan

Prodajemo povoljno RTG uređaj 30 kv, 85 mA, god proizvodnje 2002, ispravan, objavljen, svake godine uredno atestiran (Ekoteh dozimetrija) s kasetama 30 x 40 i 18 x 30 i dvije zaštitne pregače. Moguća edukacija. Kontakt-telefon: 091 510 6075 ili 091 533 3376. Veterinarska ambulanta Novo Brestje d.o.o., Orhideja 89, Zagreb.

Prodajem hematološki analizator Idexx VetAutored s centrifugom i jamstvom od jedne godine. Moguće su pojedinačne pretrage te nema dodatnih troškova. Moguća je otpлата na rate. Cijena 25.000 kn. Sve ostale informacije mogu se dobiti na telefon 091 333 1081 ili e-adresu: karaula.veterinarska.daruvar@gmail.com

Prodajem inhalacijski uređaj Tyberus 19. Sve dodatne informacije mogu se dobiti na telefon 091 333 1081 ili e-adresu: karaula.veterinarska.daruvar@gmail.com

XIV. Peradarski dani

Poreč, 12. svibnja 2022.

U Poreču su 12. svibnja 2022. održani XIV. Peradarski dani, znanstveno-stručni simpozij na kojem su sudjelovali znanstvenici i peradari iz 14 europskih zemalja. Na stanje u hrvatskom peradarstvu trenutačno se snažno odražava situacija u svijetu. Poskupljenje krmiva utječe na rast cijena mesa i jaja. Na skupu je istaknuto, kako bi hrvatsko peradarstvo moglo odgovarati na potrebe tržišta u budućnosti, nužna je njegova bliska suradnja sa znanosti.

Na cijenu krmiva utječe niz čimbenika – od klimatskih promjena preko korištenja žitarica za proizvodnju bioenergije i rasta njezine potrošnje u Kini do rata u Ukrajini. Stočari sve teže i po sve većoj cijeni dolaze do repromaterijala, što ugrožava čak trećinu peradara u Hrvatskoj, istaknuo je Jakov Čorić, direktor tvrtke Gala iz Bjelovara, dobitnice ovogodišnje plakete za doprinos razvoju i unapređenju hrvatskog peradarstva.

36

Hrvatska je trenutačno svojom peradarskom proizvodnjom gotovo samodostatna. Proizvodnjom se pokriva čak 98 % potreba domaćeg tržišta za jajima te 90 % njegovih potreba za mesom peradi. Kako bi potrošači znali odakle je meso peradi, u Hrvatskoj se uvodi znak *Dokazana kvaliteta*. Taj se znak već koristi u proizvodnji jaja, a sada se uvodi i za označivanje mesa peradi. Znak *Dokazana kvaliteta* podrazumijeva brigu peradara za dobrobit peradi, monitoring nad kvalitetom hrane za životinje te poboljšanu skrb prije i tijekom klaoničke obrade peradi. Sustavno se radi i na utvrđivanju koji je način držanja peradi najbolji za njihovo zdravlje, a sve se veća pozornost pridaje i otisku peradarske proizvodnje na okoliš, rekao je prof. dr. sc. Zlatko Janječić, koordinator Odsjeka za animalne znanosti Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U protekle su dvije godine na peradarstvo u Hrvatskoj utjecale, među ostalim, pandemija nove koronavirusne bolesti te ptičja gripa. Veterinari ističu da su koronavirusi peradarima dobro poznati. *Koronavirusi, kao uzročnici sezonskih prehlada u ljudi, poznati su još od šezdesetih godina prošlog stoljeća. Prvi koronavirus otkriven je prije 91 godinu, a radi se o uzročniku zaraznog bronhitisa kokoši. Riječ je o virusu koji se vrlo lako i brzo širi. Ima različite simptome, a najčešći su dišni. Kod zaraženih nesilica*

dr. sc. Tajana Zelenika Amšel

Boris Slunjski, dr. med. vet.

dolazi do pada nesivosti, a ljuska jajeta slabi, rekao je doc. dr. sc. Vladimir Savić, zamjenik predstojnice Centra za peradarstvo Hrvatskog veterinarskog instituta. Dodao je da su za kvalitetnu zaštitu peradi od zaraznih bolesti nužni praćenje virusa te razvoj novih cjepiva.

Ponosni smo što su Peradarski dani učinkovita poveznica između znanstveno-istraživačkih rezultata i njihove praktične primjene. Stručnjaci iz zemlje i

svijeta ovdje iznose svoje najnovije spoznaje koje peradarski proizvođači mogu primijeniti u svojem radu, rekao je izv. prof. dr. sc. Boris Habrun, ravnatelj Hrvatskog veterinarskog instituta.

Dr. sc. Tajana Amšel Zelenika, predstojnica Centra za peradarstvo Hrvatskog veterinarskog instituta, rekla je da je tijekom simpozija održano 44 znan-

stvena, stručna i komercijalna predavanja iz raznih područja – od veterinarske prakse u peradarskoj proizvodnji preko kvalitete i sigurnosti peradarskih proizvoda do ekonomike i marketinga.

Peradarski dani, najveći znanstveno-stručni simpozij o peradarstvu u Hrvatskoj, ove je godine imao 250 sudionika.

Peradarski dani doprinose razvoju ove specifične industrije te gospodarstva u cjelini. Simpozij poput ovoga, s velikim brojem sudionika, pruža priliku da još jednom svi zajedno skrenemo pozornost na potrebu za samodostatnošću u proizvodnji i cjelovitim razvojem održivog biogospodarstva. Upravo na tome Koka, tvrtka s više od 60 godina tradicije i znanja, te cijela Grupa Vindija, kao lideri prehrambene industrije u Hrvatskoj i regiji, temelje svoj razvoj i poslovanje, naglasio je Stjepan Sabljak, predsjednik uprave Koke, tvrtke koja je glavni sponzor simpozija.

Ta je tvrtka i dobitnik priznanja za doprinos razviku i unapređenju hrvatskog peradarstva. Uz nju su ove godine to priznanje dobili i Vindon, Luneta, Žito, Agroklaster i PG Orehovec.

Organizator simpozija je Centar za peradarstvo Hrvatskog veterinarskog instituta, a pokrovitelji su Svjetska udruga za znanost o peradi i Svjetska udruga veterinaru u peradarstvu.

Sudionici skupa

Sudionici skupa

Autor fotografija:

dr. sc. Luka Jurinović

Uime organizacijskog odbora:

dr. sc. Tajana Amšel Zelenika

Nazivi tvoreni sufiksima –itet i –ost

Klječanin Franić, Ž.

Hrvatsko se biomedicinsko nazivlje temelji na internacionalizmima, riječima podrijetlom iz latinskog i grčkog jezika, čije su pohrvaćene varijante odavno prihvaćene u našem jeziku. Pri njihovu se preuzimanju u hrvatski jezik međutim često događa da preuzeta osnova dobije različite tvorbene nastavke (sufikse) te tako nastaju gramatički sinonimi – istokorijenske riječi različita oblika i istog značenja (*protozoa – protozoon – protozoj*). Najčešće je riječ o tvorbi latinskim i domaćim tvorbenim nastavcima, pa tako primjerice među imenicama imamo sinonime *perinej* i *perineum* od kojih se izvode i sinonimni pridjevi *perinejski* i *perinealni*. U nekim slučajevima nalazimo i čitave sinonimne nizove: *skleroza* → *sklerozni*, *sklerotični*, *sklerotički*, *sklerotski* itd.

Jedno je od terminoloških načela u tvorbi nazivlja da se pri posuđivanju naziva iz stranih jezika posuđuje samo osnova, a tvorenice se od te osnove izvode domaćim tvorbenim nastavcima. Prednost bi prema tome među navedenim primjerima imale imenice *prozotoj* i *perinej* te njihove pridjevne izvedenice *prozotski* i *perinejski*.

Biomedicinski nazivi koji se u hrvatskom jeziku tvore sufiksom –itet većinom potječu od latinskih naziva koji se od pridjeva izvode latinskim imeničnim sufiksom –itas, a u hrvatski je jezik taj tvorbeni nastavak ušao preko njemačkog jezika, odnosno varijanta je njemačkog imeničnog sufiksa –itāt:

lat. *imunitas* → njem. *Immunität* → hrv. *imunitet*
lat. *graviditas* → njem. *Gravidität* → hrv. *graviditet*
lat. *sterilitas* → njem. *Sterilität* → hrv. *sterilitet*

Većina naziva koji završavaju sufiksom –itet ima i varijantu tvorenu domaćim sufiksom –ost (*imunost*, *gravidnost*, *sterilnost*). S obzirom na terminološku

preporuku da se nazivi koji potječu iz klasičnih jezika tvore domaćim tvorbenim nastavkom, kod ovih bi naziva umjesto varijanti *imunitet*, *graviditet* i *sterilitet* trebalo upotrebljavati varijante tvorene domaćim sufiksom –ost: *imunost*, *gravidnost* i *sterilnost*. Sufiksom –ost u hrvatskom se općem jeziku izvode imenice od pridjeva, koje imaju apstraktno značenje, dakle označuju nešto neopipljivo – osobinu, svojstvo, stanje. Tako i u biomedicinskom nazivlju većina naziva koji se tvore usporedo sufiksima –itet i –ost označuju stanje (*gravidnost*, *malignost*, *sterilnost*) ili svojstvo (*konveksnost*, *viskoznost*, *elastičnost*).

Postoje međutim i slučajevi u kojima ista imenica može imati i apstraktno i konkretno značenje, a kako stručni jezik općenito teži preciznosti, različiti su tvorbeni nastavci kojima se tvore sinonimni gramatički oblici iskorišteni za diferencijaciju tih dvaju značenja. U općem su jeziku primjer za to imenične izvedenice od pridjeva *specijalan*, gdje se sufiksom –ost tvori apstraktna imenica *specijalnost*, koja označuje užu stručno područje ili vještinu, a sufiksom –itet konkretna, tvarna imenica *specijalitet*, koja označuje jelo koje se odlikuje nekom osobitošću.

Primjere pomaka u značenju imenice odabirom drugoga sufiksa nalazimo i među biomedicinskim nazivima. Tako će se od pridjeva *malignan* imenica koja označuje maligno svojstvo ili stanje i ima apstraktno značenje tvoriti sufiksom –ost (*malignost* – svojstvo zloćudnog tumora), dok će se imenica koja označuje malignu tvorbu (zloćudni tumor), dakle ima konkretno značenje, tvoriti sufiksom –itet (*malignitet* – zloćudna tvorba). *Konveksnost* je svojstvo onoga što je izbočeno, ispupčeno (*konveksnost velikog mozga* – oblik velikog mozga), a *konveksitet* dio tjelesnog organa ili strukture (*cerebralni konveksitet* – konveksna strana velikog mozga). *Varikoznost* je svojstvo proširenih vena (apstraktna imenica, koja označuje nematerijalnu stvar), a *varikozitet* je proširena vena (konkretna imenica, koja označuje

Željana KLJEČANIN FRANIĆ, prof., Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

tjelesnu strukturu). U navedenim primjerima sufiksi *-ost* i *-itet* ne daju sinonime, već čine terminološku razliku.

Desinonimizacija navedenih gramatičkih sinonima primjer je kako jezik bogatih izraznih mogućnosti, kao što je to hrvatski, omogućuje preciznije imenovanje pojmova, te je ujedno i podsjetnik da posuđene i prilagođene tvorbene elemente, u ovom slučaju njemački sufiks *-ität*, upravo iz tog razloga ne treba protjerivati iz nazivlja, već im treba odrediti mjesto u pojmovnom sustavu, odnosno normativno ih odrediti. To znači da ćemo tamo gdje nema razlike u značenju prednost dati nazivima koji se tvore domaćim

sufiksom *-ost* (*elasticitet* > *elastičnost*, *kronicitet* > *kroničnost*, *tonicitet* > *toničnost*, *viskozitet* < *viskoznost* itd.), ali i da ćemo tvorbene mogućnosti iskoristiti za značenjsko razgraničenje naziva, pa će se različitim tvorbenim nastavcima označiti različiti pojmovi (*malignost*, *konveksnost* i *varikoznost* su stanja i svojstva organizma i tjelesnih organa, a *malignitet*, *konveksitet* i *varikozitet* patološke ili fiziološke tvorbe i strukture u organizmu).

Uspješan završetak projekta

Istraživanje i razvoj proizvoda u segmentu živih peradarskih cjepiva

Genera d.d. uspješno je završila projekt sufinanciran sredstvima iz Europskog fonda za regionalni razvoj, pod nazivom *Istraživanje i razvoj proizvoda u segmentu živih peradarskih cjepiva* koji je trajao pet godina. Ukupna vrijednost projekta iznosila je više od 30 milijuna kuna, a dodijeljeno je preko 11 milijuna kuna bespovratnih sredstva.

Učinkovitim poslovanjem unutar tržišnog segmenta veterinarsko-medicinskih proizvoda Genera d.d. je do sada razvila veći broj veterinarskih cjepiva, dok segment peradarskih cjepiva predstavlja jednu od okosnica poslovnog razvoja. Snažnim ulaganjem u EU formate registracijskih dosjea za postojeća peradarska cjepiva, tvrtka jača plasman i komercijalizaciju cjepiva u zemljama Europske unije, ali i na globalnom tržištu.

Projekt je za cilj imao provesti opsežno primijenjeno istraživanje s ciljem razvoja novih varijanti cijepnih sojeva za prevenciju važnih zaraznih bolesti peradi, a istraživačke aktivnosti su se provodile kroz faze industrijskog istraživanja u području živih peradarskih cjepiva te potom u fazi eksperimentalnog razvoja novih cijepnih sojeva za bolesti infektivnog bronhitisa i zarazne bolesti burze.

To je ostvareno uvođenjem moderne opreme i laboratorijskih tehnika u razvojnim i analitičkim laboratorijima te nizom laboratorijskih *in vitro* i *in vivo* istraživanja kojima je demonstrirana tehnička

izvedivost novih proizvoda i uspostavljena probna proizvodnja novih cjepiva na maloj skali. Rezultat je program živih atenuiranih liofiliziranih cjepiva od četiri cijepna soja od kojih su dva već na tržištu, a dva uskoro ulaze u fazu registracije u zemljama EU-a i drugim tržištima u svijetu.

Zahvaljujući dodijeljenim sredstvima i uspješnoj provedbi ovog projekta ojačana je tržišna pozicija Genera d.d. i time je direktno osnažena konkurentnost i inovativnost hrvatske farmaceutske industrije na globalnom tržištu kroz istraživanje i razvoj inovativnih proizvoda visokog tržišnog potencijala. To će omogućiti daljnji razvoj i primjenu novih znanja iz područja virologije, imunologije, genetike te raznih grana biotehnologije u skladu sa strategijom pametne specijalizacije Republike Hrvatske.

„Sadržaj članka isključiva je odgovornost tvrtke Genera d.d.“

Fotosenzibilizacija u domaćih životinja

Photosensitization in domestic animals

Đuričić, D.* , C. Stiles

Sažetak

Fotosenzibilizacija je reakcija kože i povezanih dermalnih tkiva koja je rezultat izravne izloženosti Sunčevoj svjetlosti (ultraljubičastom zračenju), nakon ingestije ili kontakta s reaktivnim sekundarnim biljnim proizvodima nakupljenima ispod kože. Fotosenzibilizaciju možemo razvrstati u četiri skupine. Tip I ili primarna fotosenzibilizacija nastaje kad se fotodinamički agens proguta ili apsorbira kroz kožu. Sredstvo ulazi u sistemsku cirkulaciju u svom izvornom obliku, gdje dovodi do oštećenja stanične membrane kože nakon što je životinja izložena ultraljubičastom svjetlu. Primjeri primarnih fotosenzibilizacijskih agenasa uključuju hipericin iz gospine trave (*Hypericum perforatum*) i fagopirin iz heljde (*Fagopyrum esculentum*). Fotosenzibilizacija tipa II pojavljuje se zbog nasljednih defektnih funkcija enzima uključenih u sintezu krvi. Fotodinamički metaboliti (porfirin) nakupljaju se u nekim tjelesnim tkivima, kao što su kosti i zubi (npr. kongenitalna eritropoetska protoporfirija goveda). Tip III (hepatogena) ili sekundarna fotosenzibilizacija najčešći je tip fotosenzitivne reakcije u domaćih životinja, a nastaje kad jetra nije u stanju izlučiti filoeritrin, metabolit klorofila iz biljne hrane koju je životinja pojela. U pravilu, filoeritrin se izlučuje u crijeva putem žučnog sustava i izlučuje se fecesom. U tipu III fotoosjetljivost, oštećenje jetre i mehanizam bilijarnog transporta sprečavaju izlučivanje filoeritrina, dopuštajući fotodinamičkoj tvari da uđe u krvožilni sustav i akumulira se ispod kože. Važno je da je konzumacija hepatotoksičnih biljaka u biljojeda često povezana s fotosenzibilizacijom tipa III. Tip IV ili idiopatska fotosenzibilizacija pojavljuje se nakon gutanja određenih biljaka, kao što je lucerna. Razlog je nejasan ili idiopatski. Klinički su znakovi slični bez obzira na uzrok. Pogođene su životinje fotofobne odmah pri izlaganju Sunčevoj svjetlosti. Lezije se pojavljuju na bjelodlakim, nepigmentiranim ili bezdlačnim područjima kao što su nos i vime. Najprije se razvijaju eritem i edem kože. Ako je izlaganje Sunčevoj svjetlosti produženo, lezije mogu napredovati do stvaranja vezikula i bula, serumskog eksudativnog dermatitisa, ulceracija, stvaranja krasta i nekroze kože. Posljednja faza uključuje ljuštenje kože.

Ključne riječi: fotosenzibilizacija, porfirin, stoka, heljda

Abstract

Photosensitivity (photosensitization) is an abnormal, skin and associated dermal tissue reaction that results from direct exposure to sunlight (ultraviolet radiation), following ingestion or contact with secondary reactive plant products accumulated beneath the skin. There are four types of photosensitization. Type I or primary photosensitization occurs when the photodynamic agent is either ingested or absorbed through the skin. The agent enters the systemic circulation in its native form, where it results in skin cell membrane damage after the animal is exposed to ultraviolet light. Examples of primary photosensitizing agents include hypericin from St. John's wort (*Hypericum perforatum*) and fagopyrin from buckwheat (*Fagopyrum esculentum*). Type II photosensitization occurs due to inherited defective functions of the enzymes involved in blood synthesis. The photodynamic metabolites (porphyrin) accumulate in some body tissues, such as

dr. sc. Dražen ĐURIČIĆ, dr. med. vet., naslovni docent, Mount-trade d.o.o., Garešnica, Charlotte STILES, studentica Veterinarskog fakulteta u Zagrebu. *Dopisni autor: drazen.djuricic@kc.t-com.hr

bones and teeth (for ex. Bovine congenital erythropoietic protoporphyria). Type III (hepatogenous) or secondary photosensitization is the most common type of photosensitivity reaction seen in domestic animals, which occurs when the liver is unable to excrete phylloerythrin, a metabolite of chlorophyll, from the forage the animal has eaten. Normally, phylloerythrin is secreted into the intestine by the biliary system and excreted through the feces. In Type III photosensitivity, hepatic damage and the biliary transport mechanism prevents the excretion of phylloerythrin, allowing the photodynamic substance to enter the circulatory system and accumulate under the skin. It is important that ingestion of hepatotoxic plants in herbivores is frequently linked to type III photosensitization. Type IV, or idiopathic photosensitivity, occurs following the ingestion of certain plants, such as alfalfa. The reason is obscure or idiopathic. The clinical signs are similar regardless of the cause. Affected animals are photophobic immediately when exposed to sunlight. Lesions appear in white-haired, nonpigmented or hairless areas, such as the nose and udders. Erythema and skin edema develop first. If sunlight exposure is prolonged, lesions may progress to vesicle and bulla formation, serum formation, serum exudative dermatitis, ulceration, scab formation, and skin necrosis. The final stage involves skin sloughing.

Key words: buckwheat, livestock, photosensitization, porphyrin

Uvod

Fotosenzibilizacija nastaje kao pretjerana reakcija kože na izravno izlaganje Sunčevoj svjetlosti (Rowe, 1989.). Određena područja kože izložena ultraljubičastom zračenju, pogotovo ona bez znatnijeg zaštitnog pokrova (dlake, vune) ili pigmentacije postanu osjetljivija na prisutnost fotodinamičkog agensa unutar kože (Blaauboer i van Graft, 1983.; Collett, 2019.). Iako vrlo slične opeklinama od Sunca, razlikuju se od njih i fotodermatitisa, jer kod potonjih nastanu patološke promjene kože bez prisutnosti fotodinamičkog agensa. Pri fotosenzibilizaciji fotodinamičke tvari proizlaze iz konzumiranih biljaka, ali se mogu proizvoditi i u samom tijelu zbog urođenih grešaka u metabolizmu nekih pigmenata. Iako fotosenzibilizacija može biti primarna i sekundarna, danas razlikujemo četiri tipa (Chen i sur., 2019.).

Tipovi fotosenzibilizacije

Primarna fotosenzibilizacija ili fotosenzibilizacija tipa I nastaje kad fotodinamički agens ulazi u sistemsku cirkulaciju u svom izvornom obliku, gdje dovodi do oštećenja stanične membrane kože nakon izlaganja životinje (konj, goveda, ovca, svinja i dr.) ultraljubičastom svjetlu (Chen i sur., 2019.). Primjeri primarnih fotosenzibilizacijskih agenasa uključuju hipericin iz gospine trave (*Hypericum perforatum*) i fagopirin iz heljde (*Fagopyrum esculentum*), te neke vrste djetelina i lucerna (rodovi *Trifolium* i *Medicago*), dvornik (*Polygonum*), kupusnjače (rod *Brassica*) i drugo (Araya i Ford, 1981.; Benković i sur., 2014.). Osim biljaka derivati katrana, tetraciklini, neki sulfonamidi i fenotiazin (pogotovo ovce) mogu također uzrokovati primarnu fotosenzibilizaciju (Puschner i sur., 2016.). Nekad, kad se više sijala heljda, ljudi su nakon vršenja ili obiranja sjemena stabljike zajedno

s lišćem koristili za stelju, ali se stoka i napasala, pa je bilo više slučajeva fotosenzibilizacije, pogotovo u krava i konja.

Fotosenzibilizacija tipa II vrlo je rijetka nasljedna bolest (kongenitalna eritropoetska protoporfirija) koja nastaje u goveda (ali i mačaka) (Clavero i sur., 2010.). Posljedica je urođene greške u metabolizmu određenih pigmenata koji nastaju razgradnjom porfirina (Pence i Liggett, 2002.). Zbog nedostatka metaboličkih enzima (npr. uroporfirinogen III sintaze) aku-

Slika 1. Polje heljde

muliraju se proizvodi posrednog metabolizma u zubima i kostima, koji postanu ružičasto fluorescentni.

Sekundarna fotosenzibilizacija ili fotosenzibilizacija tipa III najčešći je tip fotosenzibilnosti uočen u stoke (Jesse i Ramanoon, 2012.). Fotosenzibilizacijsko sredstvo, floeritrin (porfirin), nakuplja se u plazmi zbog poremećenog hepatobilijarnog izlučivanja. Floeritrin nastaje razgradnjom klorofila od strane mikroorganizama prisutnih u probavnom sustavu, apsorbira se u krvotok, jetra ga izlučuje preko žuči u crijeva te se fecesom evakuira izvan organizma (Blaauboer i van Graft, 1983.; Campbell i sur., 2010). Neuspješno izlučivanje floeritrina zbog disfunkcije jetre ili lezija žučnih vodova povećava količinu u cirkulaciji, pa time i u koži (Jesse i Ramanoon, 2012.). Nakupljanjem u koži i izlaganjem Sunčevu zračenju pokreće se fototoksična reakcija. Ovaj je tip fotosenzibilizacije primijećen u životinja koje imaju oštećenje jetre povezano s različitim trovanjem brojnim biljkama, uključujući žuti babin zub (*Tribulis terrestris*), proso (*Panicum spp.*), prstasti troskot (*Cynodon dactylon*), ali i alkaloid pirolizidinom iz nekih biljaka (npr. uljana repica (*Brassica napus*), suncokret (*Heliotropium spp.*), Jakobov staračac (*Senecio jacobea*), *Cynoglossum spp.*, lisičina (*Echium spp.*) i brojne druge).

Fotosenzibilizacija tipa IV pojavljuje se nakon ingestije određenih biljaka, kao što su lucerna (*Medicago spp.*), crvena djetelina (*Trifolium pratense*) i druge djeteline (*T. hybridum*) (Wright i Ireland, 2003.). Uzrok i razlog nisu u potpunosti objašnjeni (Puschner i sur., 2016.).

Klinički znakovi

Klinički su znakovi fotosenzibilizacije teška upala kože s depigmentacijom i ulceracijom, a vrlo su slični, bez obzira na tip i uzrok (koji često ostaje nepoznanica). Lezije izgledaju kao opekotine, a prvo se pojavljuju na dijelovima tijela bez pigmentacije, odnosno na područjima s bijelom dlakom ili na bezdlačnom području (npr. njuška, prepone, vime, itd.). Najprije se razvije eritem kože koji je ubrzo popraćen edemom. Ako odmah nakon prvih simptoma životinju sklonimo u hlad i prestanemo je izlagati svjetlu, lezije će se ubrzo povući i bez liječenja (Collett, 2019.). Ako će životinja i dalje biti izložena Sunčevu svjetlu i konzumirati neku od navedenih biljaka na pašnjaku, nastat će vezikule i bule, eksudativni dermatitis, a kasnije mogu nastati ulceracije, kraste i nekroza kože (Stegelmeier, 2002.). Posljednja faza uključuje ljuštenje kože. Životinje pokazuju znakove uznemirenosti i osjećaj nelagode te prilikom izlaganja Sunčevoj svjetlosti pokazuju fotofobiju. Zahvaće-

Slika 2. Njuška konja s fotosenzibilizacijom

Slika 3. Eksudativni dermatitis na ekstremitetima

Slika 4. Edem područja bez pigmenta (bijela dlaka)

na ih mjesta svrbe pa trljaju nos, uške, kapke i druge dijelove tijela uz ograde i predmete te dodatno oštećuju tkivo. Na tim mjestima nastaju rane koje krvare i kraste (Wright i Ireland, 2003.). Prognoza je u životinja zahvaćenih hepatogenom fotosenzibilizacijom dubiozna ili najčešće loša, dok je pri primarnoj fotosenzibilizaciji općenito dobra (Quinn i sur., 2018.).

Liječenje

Liječenje uključuje uglavnom palijativne mjere i potpurnu terapiju. Životinje bi trebale tijekom dana boraviti u potpuno zasjenjenim nastambama, a na ispašu bi trebale biti puštene samo tijekom mraka (Stegelmeier, 2002.). U početku je uspješno liječenje parenteralno s kortikosteroidima i prema potrebi antibioticima širokog spektra. Lokalno liječenje uključuje blage kreme ili masti na bazi cinkova oksida, a kod sekundarnih bakterijskih infekcija antibiotiske masti i slično.

Literatura

- ARAYA, O. S., E. J. H. FORD (1981): An investigation of the type of photosensitization caused by the ingestion of St John's Wort (*Hypericum perforatum*) by calves. *J. Comp. Pathol.* 91, 135-141.

- BENKOVIĆ, E. T., D. ŽIGON, M. FRIEDRICH, J. PLAVEC, S. KREFT (2014): Isolation, analysis and structures of phototoxic fagopyrins from buckwheat. *Food Chem.* 143, 432-439.
- BLAAUWBOER, B. J., M. van GRAFT (1983): Photosensitization in ruminants: porphyrins and phylloerythrin. In: Ruckebusch, Y., Toutain, P.L., Koritz, G.D. (eds) *Veterinary Pharmacology and Toxicology*. Springer, Dordrecht, 671-680.
- CLAVERO, S., D. F. BISHOP, U. GIGER, M. E. HASKINS, R. J. DESNICK (2010): Feline Congenital Erythropoietic Porphyrin: Two Homozygous UROS Missense Mutations Cause the Enzyme Deficiency and Porphyrin Accumulation. *Mol. Med.* 16, 381-388.
- CAMPBELL, W. M., G. S. DOMBROSKI, I. SHARMA, A. C. PARTRIDGE, M. G. COLLETT (2010): Photodynamic chlorophyll a metabolites, including phytoporphyrin (phylloerythrin), in the blood of photosensitive livestock: Overview and measurement. *New Zealand Vet. J.* 58, 146-154.
- CHEN, Y., J. C. QUINN, L. A. WESTON, P. LOUKOPOULOS (2019): The aetiology, prevalence and morbidity of outbreaks of photosensitisation in livestock: A review. *PLoS ONE*, 14, e0211625
- COLLETT, M. G. (2019): Photosensitisation diseases of animals: Classification and a weight of evidence approach to primary causes. *Toxicol. X.* 11, 3, 100012
- JESSE, F. F., S. Z. RAMANOON (2012): Hepatogenous Photosensitization in Cattle – A Case Report. *Vet. World* 5(12), 764-766. PUSCHNER, B., X. CHEN, D. READ, V. K. AFFOLTER (2016): Alfalfa hay induced primary photosensitization in horses. *Vet. J.* 211, 32-38.
- QUINN, J. C., Y. CHEN, B. HACKNEY, M. S. TUFAIL, L. A. WESTON, P. LOUKOPOULOS (2018): Acute-onset high-morbidity primary photosensitisation in sheep associated with consumption of the Casbah and Mauro cultivars of the pasture legume biserrula". *BMC Vet. Research* 14 (1), 11.
- PENCE, M. E., A. D. LIGGETT (2002): Congenital erythropoietic protoporphyria in a Limousin calf. *J. Am. Vet. Med. Assoc.* 221, 277-279.
- ROWE, L. D. (1989): Photosensitization problems in livestock. *Vet. Clin. North Am. Food Anim. Pract.* 5, 301-323.
- STEGELMEIER, B. L. (2002): Equine photosensitization. *Clinical Techniques in Equine Practice* 1, 81-88.
- WRIGHT, R. G., M. J. IRELAND (2003): Case report: alsike clover poisoning, an old but should not be forgotten problem. *Proceedings of the Equine Nutrition and Physiology Society*, 236-237.

Dalmatinski bušak

The Dalmatian Bušak

Listeš, E., N. Prvanović Babić, E. Listeš, M. Maurić Maljković*

Sažetak

Pasmina dalmatinski bušak stara je pasmina konja koja je imala veliku ulogu u mediteranskom dijelu Hrvatske u kojem se uzgaja tijekom više od dva stoljeća. Koristio se kao tovarni konj, ponajviše za prijevoz grožđa, maslina i žita u primorskim selima na kopnu i otocima. Danas se u Hrvatskoj uzgaja mali broj jedinki te pasmine, a u cilju očuvanja pasmine provedena su znanstvena istraživanja i osnovana je Udruga ljubitelja i uzgajivača dalmatinskog bušaka. Temeljni cilj udruge je usmjeren poduzimanju mjera zaštite i revitalizacije uzgoja, povećanje broja jedinki, popularizacije i službenog priznanja pasmine u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: konj, dalmatinski bušak, izvorna pasmina, revitalizacija

Abstract

The Dalmatian bušak is a horse breed that has been present for more than two centuries in the Mediterranean part of Croatia. It was previously used as a pack horse mainly for transporting grapes, olives and grain in coastal villages on the mainland and islands. Today a small number of individuals is still bred in Croatia, and, in order to preserve them, scientific research has been conducted and the "Association of Dalmatian bušak lovers and breeders" founded. Its main goal is aimed at increasing the number of individuals, and popularization and official recognition of this indigenous breed in Croatia.

Key words: horse, dalmatian bušak, indigenous breeds, revitalisation

Uvod

Na području mediteranske Hrvatske tijekom proteklog desetljeća uočena je prisutnost malih konja poznatih pod nazivima dalmatinski bušak, dalmatinski poni, dalmatinski konj i dalmatinski tovarni konj. Istražujući razne povijesne izvore utvrđeno je da maleni konji (poniji) morfoloških značajki u tipu jedinki bušaka obitavaju na tom području dulje od dva stoljeća. Iako je danas prema klasifikaciji FAO-a (engl. *Food and Agriculture Organization*) pasmina svrstana u neocijenjene, a prema kategorizaciji

IUCN (engl. *International Union for Conservation of Nature*) u nedovoljno poznate (Barać i sur., 2011.), u Dalmaciji još uvijek postoji mala populacija konja koja svojom konformacijom odgovara pasmini dalmatinski bušak.

Dalmatinski bušak u svojoj se izvornoj namjeni koristio kao tovarni konj u mediteranskom dijelu Hrvatske, a ponajviše za prijevoz grožđa, maslina i žita u primorskim selima na kopnu i otocima (Barać i sur., 2011.). Smatra se da je nastao stoljetnim uz-

Ema LISTEŠ, dr. med. vet., Udruga ljubitelja i uzgajivača dalmatinskog bušaka, Split, dr. sc. Nikica PRVANOVIĆ BABIĆ, dr. med. vet., redovita profesorica, Klinika za porodništvo i reprodukciju, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, dr. sc. Eddy LISTEŠ, dr. med. vet., Veterinarski zavod Split, Hrvatski veterinarski institut, dr. sc. Maja MAURIĆ MALJKOVIĆ*, dr. med. vet., docentica, Zavod za uzgoj životinja i stočarsku proizvodnju, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. *Dopisna autorica: mmauric@vef.unizg.hr

Slika 1. Razglednica sa stranice Zaboravljena Dalmacija, nepoznata lokacija, 1900.

gojem na području mediteranske Hrvatske, uz povremenu introdukciju gena arapskog i bosanskog konja, te da je na oblikovanje dalmatinskog bušaka u samom početku nastajanja pasmine znatan utjecaj imao rimski poni.

Povijest pasmine

Prvi spomen malenih konja u Dalmaciji nalazi se u izvješću splitskog okruga iz 1822. godine koji je sastavio okružni poglavar Enrico Reha. U tom su izvješću konji opisani kao narodni konji „bijedne rase“, mjere dvanaest kvarti (*kvarta* – razmak između palca i kažiprsta, mjera manja od pedlja; Anonymous, 2022.), koji se rasploduju u krdu, potkivaju na turski način, slabo timare, a žive većinom na pašnjaku bez zaklona. Koriste se isključivo za prijevoz robe i tereta te ponekad i za jahanje (Reha, 2016.). Kako pisac navodi, konje jašu Vlaji, pa ih naziva i vlaškim konjima. Smatra da takvi konji nisu pogodni za vojne svrhe te da ih je potrebno oplemeniti s pastusima plemenitih pasmina. Sljedeći je pisani dokument iz 1830-tih, kad namjesnik Lilienberg u opisu o Habsburškoj pokrajini Dalmaciji također spominje konje koji su vrlo sitni i „nikakve rase“, a često su loše držani, hranjeni i pot-

kivani (Trogrlić i Clewing, 2015.). Kao i u prethodnom izvješću, autor napominje da se konji te pasmine nigdje ne upotrebljavaju za vuču, nego kao tovarne i prijevozne životinje. No za razliku od prethodnog autora, on smatra da se ti konji ne mogu oplemeniti jer bi genetski i dalje bili previše slični precima te bi ih narod u Dalmaciji i dalje tretirao jednako loše (prerana uporaba, loša hranidba itd.). Namjesnik Lilienberg navodi da je u Dalmaciji sveukupno bilo 14 096 konja. Krajem 19. stoljeća napisano je Izvješće o uzgoju konja na području Austro-Ugarske u razdoblju od 1848. do 1898. godine (Barać i sur., 2011.) u kojem major Hermann Gassebner spominje uzgoj manjih, ali vrlo živahnih konja koji se na području Dalmacije koriste kao tovarne životinje.

Ime dalmatinskog bušaka prvi se put spominje u izvješću o radu Zemaljske gospodarstvene Uprave Kraljevine Hrvatske i Slavonije za razdoblje 1896. – 1905., gdje prof. dr. Oton Frangeš u poglavlju o konjogojstvu piše o malenim konjima (Barać i sur., 2011.) navodeći kako određeni krajevi (Dalmacija) nemaju dobre uvjete za razvoj konjogojstva. Stoga se na tim područjima nisu razvili konji lijepog izgleda kao posavski konj, već konji teške, mesnate glave, kratkog vrata, dugih leđa, velikog trbuha, strmih sapi i tankih nogu te slabo razvijene mišićavosti. Kopta su čvrsta, no često plosnata zbog njihova neodržavanja. Visina grebena konja je od 110 cm do 140 cm te ih naziva konjima niskog rasta, odnosno ponijima. Prof. dr. Oton Frangeš piše da su konji i u najsiromašnijim krajevima žilavi i ustrajni te nose teret po strmim putovima kroz neprohodno kamenje. Često nose teret i vlasnika i u lošim vremenskim uvjetima (tijekom bure i kiše) sigurnim korakom.

Slika 2. Fotografija iz Slobodne Dalmacije, petogodišnji Mate Meštrović (sin Ivana Meštrovića), 1935.

a

b

c

d

46

e

f

g

Slika 3. Kobile iz knjige „Libretto delle cavalle“ autora Giacomo Gospodneticha Martinovichaiz. a) Bizza iz Solina b) Solinka iz Solina c) Zvirka iz Solina d) Bossa iz Zadvarja e) Žurka iz Zadvarja f) Siva iz Kaštela g) Zeka iz Kaštela. Slike nastale sredinom '30.-tih godina prošlog stoljeća.

Tablica 1. Mjere visine grebena kobila iz knjige *Libretto delle cavalle* autora *Giacoma Gospodneticha Martinovicha*.

Ime kobile	Visina u grebenu	Starost
Bizza	124 cm	6 godina
Solinka	130 cm	2 godine
Zvirka	125 cm	3 godine
Bossa	126 cm	2 godine
Žurka	124 cm	4 godine
Siva	126 cm	2 godine
Zeka	132 cm	4 godine

Autor konje naziva neuglednima istodobno se diveći njihovoj ustrajnosti i sigurnosti. Smatra da ne postoji inozemna pasmina koja bi mogla zamijeniti domaćeg konja. Autor navodi: *...ovaj konj kraški razlikuje se donekle od konja »brdskog« u srednjem i istočnom dielu zemlje; potonji je nešto veći, više sdepnast, narod mu veli »bušak«*. U disertaciji Babić (1939.) navodi da su konji bili važni za prijevoz grožđa, maslina i žita u primorskim selima na kopnu i otocima koji su raspolagali s više obradive zemlje. O dalmatinskom bušaku pisao je i Stanko Ožanić u *Poljoprivredi Dalmacije u prošlosti* iz 1955. godine (Barać i sur., 2011.). Naziva ih dalmatinskim i svrstava u ponije iznimnih osobina koje se ne nalaze u pasmina ostalih zemalja. Defilippis (2001.) piše o konjima koji su kržljavi i malog rasta, žive na otvorenom i hrane se pašom. Navodi da se konji upotrebljavaju za nošenje tereta, a ne za vuču te da ne postoji konjogojski zavod, pa se domaći konji „slobodno razmnožavaju“. Posljednji dokument u kojem se govori o dalmatinskom bušaku jest *Zelena knjiga izvornih pasmina hrvatske* (Barać i sur., 2011.): *Svi koji se konjima bave i koji su mogli da prouče dalmatinskog konja, složni su u tome da je dalmatinski konj izvrstan pony rijetkih vrlina koje se teško sreću u pasminama drugih zemalja. Dalmatinski bušak ima izuzetnu kulturno-povijesnu važnost za područje u kojem je oblikovan. Tijekom minulih stoljeća ova je pasmina bila utkana u svakodnevnicu života običnog čovjeka, prvenstveno u prijenosu ljudi i njegovih dobara a po potrebi i obrani od osvajača. [...] Ranije iznesene tvrdnje ukazuju na više tisućljetnu tradiciju uzgoja ovoga konja na području Dalmacije. Potencijalnim izumiranjem dalmatinskog bušaka Dalmacija bi nepovratno izgubila dio kulturno-povijesnog identiteta.*

Uz povijesne zapise nalazimo prilično velik broj razglednica i fotografija dalmatinskog bušaka (slike 1). Iako su konji na fotografijama u nepravilnim položajima za ikakve izmjere, a na nekima nisu u potpunosti ni vidljivi, moguće je uočiti da su prilično slični vanjštinom. Također, na fotografijama je vidljivo da konji dopiru do prsa odrasle muške osobe, tj. da su manji za oko trećinu prosječne visine odraslog muškarca, koji na fotografijama stoji pored njega (slike 1, 3, 4, 5). Na temelju dostupnih podataka o prosječnoj visini muškarca u Dalmaciji tijekom 19., 20. i 21. stoljeća, vidljivo je da se ona nije znatnije mijenjala te je i danas 173 cm (kao i u 19. i 20. stoljeću; Jureša i sur., 2012.; Kasum, 2015.). Iz tog se može pretpostaviti da je dalmatinski bušak u grebenu bio visok oko 125

Slika 4. Razglednica Eme Listeš (ustupio Igor Goleš), Vela Luka, 1963. godine

Slika 5. Fotografija sa stranice Zaboravljena Dalmacija, Novalja, 1965. godine

cm. Najčešća boja je dorat s bijelim oznakama na glavi i/ili nogama, no ima i alata i sivaca. Na slikama na kojima je prikazan konj u radu (slike 1, 2, 4, 5) vidljivo je da se koristio za jahanje ili nošenje tereta, a ni na jednoj nije prikazan kao zaprežna životinja, što je u skladu s navedenim pisanim izvorima.

Osobito je potrebno naglasiti knjižicu *Libretto delle cavalle* autora Giacoma Gospodneticha Martinovicha iz 1935. godine (ustupljena od strane njegova praunuka). Radi se o bilježnici u kojoj je navedeni autor upisivao podatke o kupljenim kobilama: ime, podrijetlo, dob, vrijeme dolaska na njegovo imanje u Dolu na otoku Braču, visinu u grebenu i kad su ždrijebile, uz podatak radi li se o muli ili konju.

Prema navodima i opisu sve su kobile bile podrijetlom iz primorskih mjesta koja se nalaze u Splitsko-dalmatinskoj županiji, a morfološki odgovaraju konjima s prijašnjih slika, uz nešto mišičaviji vrat u kobile Solinke i širi trup u kobile Zeke (slika 3). Visina je u kobila prema podacima iz bilježnice prikazana u tablici 1.

Prosječna visina grebena malene populacije kobila bila je 126,71 cm što se podudara s visinom po opisima i ostalim fotografijama iz prošlosti.

Uz povijesne zapise zanimljivo je spomenuti i dokumentarni film *Jesen na otoku Braču* (Croatia film, 1957.) redatelja Branka Belana i snimatelja Jure Rujančića. Dokumentarni film govori o životu, ljudima i običajima na otoku Braču, a u njemu su uz mazge i magarce vidljivi i konji u tipu dalmatinskog bušaka.

Opis pasmine

Dalmatinskog bušaka najčešće se opisuje kao konja suhe, umjereno velike glave, ravnog do konveksnog profila, kratkih ušiju čiji se vrhovi lagano okreću prema unutra kad uši stoje postranice. Oči su male, uvijek tamne, izražajne i živahne. Vrat je umjereno dug i tanak, ravnog do jelenskog oblika, neznatno mišičaviji u pastuha, s blagim prijelazom spojen s trupom. Prsa su uska i umjereno duboka. Greben je srednje izražen i dug. Visina grebena je 130 cm, a dužina trupa 136 cm (Listeš, 2022.). Iz navedenog je vidljivo da su duži nego viši, tj. da su pravokutna oblika. Leđa su umjereno duga i blago ulegnuta. Sapi su umjerene dužine i širine, spuštene, krovaste, obrasle suhim mišićjem. Noge su pravilna položaja, u ponekih je primjeraka primijećen O-stav. Mišićje je na nogama dobro vidljivo i suho, snažnih tetiva. Zglobovi su također dobro izraženi i suhi. Prosječni obujam cjevanice je 17,5 cm (Listeš, 2022.). Kopita su izrazito čvrsta i mala, veličinom slična kopitu magarca. Hod je ispravan, energičan i

Slika 6. Kobila Greta vlasnika Mihe Kukuljice, rujan 2021. godine

elastičan. Kas je spor, brzog ritma, a galop im je ugodan. Dlaka dalmatinskog bušaka najčešće je jednobojna i tamna (dorati i vranci, slike 6 i 7a), no prisutni su i sivci (slika 7b), alati i kulaši. Većina tamnih i alatih konja ima bijele oznake na nogama i glavi. Karakterno su mirni, ali i prilično temperamentni. U radu su izrazito ustrajni, prilagodljivi, poslušni i spremni udovoljiti vlasniku (slika 7).

Osnivanje Udruge ljubitelja i uzgajivača dalmatinskog bušaka

Nekoliko godina nakon početka terenskog rada, pronalaska jedinki, uzimanja njihovih mjera i uzoraka dlake za potrebe genetskih istraživanja koja je porveo Zavod za uzgoj životinja i stočarsku proizvodnju Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog veterinarskog instituta – podružnice Veterinarski Zavod Split, osnovano je krovno pasminsko udruženje kao preduvjet buduće provedbe selekcijskog rada i ostvarivanja zajedničkih interesa uzgajivača, a sve s ciljem uspješnijeg razvoja i očuvanja dalmatinskog bušaka.

Dana 24. studenoga 2021. godine u Splitu je osnovana Udruga ljubitelja i uzgajivača dalmatinskog bušaka, skraćena naziva ULJUDBA. Sjedište je Udruge na adresi Gundulićeva 6, 21000 Split, a zastupnica je Ema Listeš. Među glavnim je zadaćama Udruge učiniti sve predradnje potrebne za pokretanje postupka revitalizacije pasmine, u što pripada i izrada uzgojnog programa. Trenutačno udruga broji 13 članova.

Slika 7. Dalmatinski bušaci u radu a) Pastuh Bavo u sklopu škole jahanja, vlasnica Ema Listeš, ožujak 2021. godine b) Kobila Zuka s vlasnikom Mariom Sladom u dubrovačkoj nošnji, slika u vlasništvu Maria Slade, siječanj 2022. godine.

Zaključak

Pasmina konja dalmatinski bušak izvorna je hrvatska pasmina s dugom tradicijom uzgoja na području mediteranske Hrvatske (Dalmacije), što potvrđuju brojni povijesni izvori. Iako je na teritoriju Dalmacije prisutan više od dva stoljeća, njegov uzgoj i oblikovanje nikad nisu bili predmetom sustavnog rada, nego su ovisili o zahtjevima i potrebama lokalnog stanovništva za tovarnim konjem koji se sigurnim korakom kreće po krševitu terenu. Nekad zastupljen na području cijele Dalmacije, danas broj jedinki nije sasvim poznat (procjenjuje se na stotinjak jedinki), a preostale jedinke prisutne su najviše u Dalmatinskoj zagori i Dubrovačkom primorju. Provedena su istraživanja kako bi se odredile odlike eksterijera konja u tipu dalmatinskog bušaka, a u tijeku su i genetske analize pasmine. Zajednički napori institucija povezanih s istraživanjima i Udruge usmjereni su na poduzimanje mjera zaštite s ciljem revitalizacije uzgoja, povećanja broja jedinki, popularizacije i službenog priznanja te pasmine kao izvorno Hrvatske.

Literatura

- ANONYMOUS (2022): Rječnik Cvjetane Miletić. Kastav – naš stari grad [citirano 18. svibnja 2022.]. Dostupno na: <https://kastavstarigrad.com/rjecnik/>
- BARAĆ, Z., LJ. BEDRICA, M. ČAČIĆ, M. DRAŽIĆ, M. DADIĆ, M. ERNOIĆ, M. FURY, Š. HORVATH, A. IVANKOVIĆ, Z. JANJEČIĆ, J. JEREMIĆ, N. KEZIĆ, D. MARKOVIĆ, B. MIOČ, R. OZIMEC, D. PETANJEK, F. POLJAK, Z. PRPIĆ, M. SINDIČIĆ (2011): Zelena knjiga izvornih pasmina Hrvatske. Kerschhoffset d.o.o., Zagreb, Hrvatska.
- BABIĆ, E. (1939). Prilog poznavanju domaćih primorskih magaraca. Disertacija, Poljoprivredno-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- DEFILIPPIS, J. (2001.): Dalmatinska poljoprivreda u prošlosti. Književni krug, Split, Hrvatska.
- IVANKOVIĆ, A., J. RAMLJAK, Š. HORVAT (2012): Odlike vanjštine tovarnih konja mediteranske Hrvatske. 47th Croatian and 7th International Symposium on Agriculture (Opatija, 13–17 February 2012). Zbornik radova. Opatija (688-692).
- JUREŠA, V., V. MUSIL, M. KUJUNDŽIĆ TILJAK (2012): Growth Charts for Croatian School Children and Secular Trends in Past Twenty Years. Coll. Anthropol. 36, 47-57.
- KASUM, F. (2015): Usporedba prosječnih tjelesnih visina antičke i srednjovjekovne populacije Dalmacije. Diplomski rad, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu.
- LISTEŠ, E. (2022.): Genotipizacija populacije konja u tipu dalmatinskog bušaka. Diplomski rad, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- REHA, E. (2016.): Splitski okrug 1822. godine. Izvještaj sastavio okružni poglavar Enrico Reha. Transkribirala, prevela i priredila Ljerka Šimunković. Hrvatsko-talijanska kulturna udruga Dante Alighieri, Split, Hrvatska.
- TROGRLIĆ, M., K. CLEWING (2015): Dalmacija – neizbrušeni dijamant: Habsburška pokrajina Dalmacija u opisu namjesnika Lilienberga. Leykam International i Odsjek za povijest filozofskog fakulteta u Splitu, Zagreb-Split, Hrvatska.

Crtice iz povijesti Hrvatske veterinarske komore 1992. – 2022.

Notes from the History of the Croatian Veterinary Chamber, 1992 – 2022.

Džaja, P.*, I. Zemljak, A. Gašpar, I. Križek., Ž. Grabarević, K. Severin

Sažetak

Hrvatska veterinarska komora samostalna je i neovisna udruga doktora veterinarske medicine i veterinarskih tehničara Republike Hrvatske i sljednik Hrvatskog veterinarskog društva osnovanog 1894., koje je svoje ime mijenjalo s promjenama društveno-političkih sustava. Ideja o osnivanju veterinarske komore potječe iz 1924., a nacrt Zakona izrađen je 1925. godine. Iako 16. siječnja 1931. Ministarstvo poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije donosi odluku o nepotrebnosti osnivanja veterinarske komore, Savka sekcija 1939. predaje banskoj vlasti Nacrt Uredbe o osnivanju veterinarske komore. Za vrijeme socijalističkog sustava veterinarska komora uopće se ne spominje, tako da do njezina osnivanja dolazi tek u novoj neovisnoj Republici Hrvatskoj, 28. veljače 1992. godine. U radu su kronološki navedene osnovne aktivnosti Hrvatske veterinarske komore koje su se u najvećoj mjeri odnosile na borbu za cijenu rada veterinara prilikom provođenja naređenih mjera i inspekcijskih poslova kao i na predlaganje zakona, podzakonskih akata te njihovih izmjena i dopuna, posebno za vrijeme usuglašavanja veterinarskog zakonodavstva Republike Hrvatske s veterinarskim zakonodavstvom Europske unije. Od 1992. do 2022. predsjednici Hrvatske veterinarske komore bili su: Aldo Kursar, dr. med. vet. (od 1992. do 2001.), mr. sc. Nikola Vrabac, dr. med. vet. (od 2001. do 2004.), Ivan Forgač, dr. med. vet. (od 2004. do 2011. i od 2015. do 2020.), dr. sc. Saša Legen, dr. med. vet. (od 2011. do 2015.) i Ivan Zemljak univ. mag. med. vet. Tajnici Hrvatske veterinarske komore bili su Tomislav Vukasović, dr. med. vet., dipl. iur. (od 1992. do 1996.), Zlatko Hrastnik, dr. med. vet. (od 1997. do 2008.) i dr. sc. Anđelko Gašpar dr. med. vet. (od 2008. do danas). Predstavnike Hrvatske veterinarske komore primili su predsjednici Republike Hrvatske, i to: akademik Franjo Tuđman 1996. godine, Stjepan Mesić 11. listopada 2004. godine, prof. dr. sc. Ivo Josipović 27. studenog 2012. godine i 7. listopada 2014. godine, Kolinda Grabar Kitarović 29. listopada 2015. godine i Zoran Milanović 2021. godine.

Ključne riječi: Hrvatska veterinarska komora, povijest

Abstract

The Croatian Veterinary Chamber is an independent and autonomous association of Doctors of Veterinary Medicine and veterinary technicians in the Republic of Croatia, and the successor of the Croatian Veterinary Society which was founded in 1894 and changed its name in line with the social and political systems. The idea to found a veterinary chamber dates back to 1924, and the draft Act was drawn up in 1925. Alt-

dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor u trajnom zvanju, Zavod za sudsko i upravno veterinarstvo Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, Ivan ZEMLJAK, dr. med. vet., univ. mag. med. vet., Veterinarska stanica Križevci, dr. sc. Anđelko GAŠPAR., dr. med. vet., Hrvatska veterinarska komora, dr. sc. Ivan KRIŽEK, dr. med. vet., Phoenix farmacija d. o. o., dr. sc. Željko GRABAREVIĆ, dr. med. vet., professor emeritus, dr. sc. Krešimir SEVERIN, dr. med. vet., Zavod za sudsko i upravno veterinarstvo Veterinarskog fakulteta u Zagrebu.. Dopusni autor: dzaja@vef.unizg.hr

hough on 16th January 1931 the Ministry of Agriculture of the Kingdom of Yugoslavia rendered a decision stating that it was unnecessary to found a veterinary chamber, the Sava Section submitted a Draft Decree on the Foundation of the Veterinary Chamber to the authorities of the Banate in 1939. Under the socialist system the veterinary chamber was not mentioned at all so it was not founded until 28th February 1992 in the newly independent Republic of Croatia. This article includes all the activities of the Croatian Veterinary Chamber listed chronologically, which mostly related to the struggle for appreciation and payment for the work of veterinarians in the conduct of imposed measures and inspection work, as well as the proposal of new laws, subordinate acts and their amendments and supplementation, especially at the time when the veterinary legislation of the Republic of Croatia was being aligned with the veterinary legislation of the European Union. From 1992 to 2022 the presidents of the Croatian Veterinary Chamber were: Aldo Kursar, DVM (from 1992 to 2001), Nikola Vrabac, DVM, MSc (from 2001 to 2004), Ivan Forgač, DVM (from 2004 to 2011 and from 2015 to 2020.), Saša Legen, DVN, PhD (from 2011 to 2015) and Ivan Zemljak univ. mag. med. vet. The secretaries of the Croatian Veterinary Chamber were: Tomislav Vukasović, DVM, dipl. iur. (from 1992 to 1996), Zlatko Hrastnik, DVM (from 1997 to 2008), and Anđelko Gašpar DVM, PhD (from 2008 to the present). Representatives of the Croatian Veterinary Chamber were received by the presidents of the Republic of Croatia: Academician Franjo Tuđman in 1996, Stjepan Mesić on 11th October 2004, Prof. Ivo Josipović, PhD, on 27th November 2012 and 7th October 2014, Kolinda Grabar Kitarović on 29th October 2015, and Zoran Milanović in 2021.

Key words: Croatian Veterinary Chamber, history

Hrvatska veterinarska komora samostalna je i neovisna udruga doktora veterinarske medicine i veterinarskih tehničara na području Republike Hrvatske kojoj je temeljna zadaća reguliranje veterinarske profesije, promicanje veterinarstva i zastupanje interesa u području veterinarstva. Komora svoju djelatnost obavlja samostalno, u skladu s odredbama Zakona o veterinarstvu, odredbama Statuta Komore te njegovih provedbenih akata.

Prvi pisani dokumenti vezani za udruživanje doktora veterinarske medicine u Hrvatskoj odnose se na Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo koje je osnovano 1841. godine, a jedna od njegovih djelatnosti bila je čuvanje zdravlja stoke i unaprjeđenje stočarstva pri čemu se ističe da društvo 1844. godine pokreće ideju o osnivanju nacionalnog veterinarskog društva. Inicijativu za osnivanje nacionalnog veterinarskog društva pod nazivom *Hrvatsko veterinarsko društvo* pokrenuli su veterinari Lisak, Krištof i Fűger koji su 27. ožujka 1893. godine u Zagreb sazvali veterinare Hrvatske i Slavonije. Na tome je skupu izabran privremeni odbor društva (Krištof, Lisak, Markuš, Miles i Miklaušić). Privremen odbor društva izradio je pravila budućeg *Hrvatskog veterinarskog društva* i uputio ih Odjelu za unutarnje poslove, koji je odbio predloženi naziv društva (*Hrvatsko veterinarsko društvo*), zbog čega je društvu promijenjeno ime u Hrvatsko-slavonsko veterinarsko društvo čija su pravila o osnutku, ustroju i funkcioniranju usvojena 15. lipnja 1894. godine. Glavna konstituirajuća skupština društva održana je 19. kolovoza 1894. godine kada je izabran rukovodeći odbor društva u sastavu: Krištof - predsjednik, Markuš potpredsjednik, Lisak

- bilježnik, Miles - blagajnik i Černy - knjižničar. Društvo 1906. godine počinje izdavati stručni časopis, mjesečnik, pod nazivom *Veterinarski vjesnik*. Glavni urednik časopisa trebao je biti Antonije Vuković, no zbog njegove bolesti, urednik časopisa bio je E. Pođaubski (Vučevac Bajt, 1994.).

Glavna skupština Hrvatsko-slavonskog veterinarskog društva održana je 15. prosinca 1918. godine i na njoj je zaključeno da društveni odbor može, kao sastavni dio svoga rada, označiti osnivanje Saveza jugoslavenskih veterinarara. Na skupštini Hrvatsko-slavonskog veterinarskog društva, održanoj 19. prosinca 1920. godine, zaključeno je da se društvo stopi u jedinstveno veterinarsko udruženje sa sjedištem u Beogradu. Jugoslavensko veterinarsko udruženje (JVU) osnovano je 1921. godine, a sama osnivačka skupština označena je kao I. Kongres veterinarara Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Na sastanku Zagrebačke sekcije Jugoslavenskog veterinarskog udruženja, koja je održana 9. veljače 1930. godine, riješeno je da se navedena sekcija likvidira budući da su 1929. godine ustrojene banovine kao teritorijalne oblasti. Odlučeno je da se osnuje jedna sekcija za cijelu Savsku banovinu. Na čelo odbora sekcije izabran je prof. Jaroslav Sakar, a njegov zamjenik bio je stočarski inspektor dr. sc. Dragutin Pozajić. Nešto kasnije, u Splitu je za Primorsku banovinu osnovana posebna sekcija (Šic i Badovinac, 1994.). Dana 2. listopada 1939. godine na IV. odborskoj sjednici sekcije za Savsku banovinu Kodrnja, dr. med. vet., prisutnim članovima predaje sastavljen Nacrt pravila Hrvatskog veterinarskog društva. Zajednički sa-

Osnivačka Skupština HVK-a, poslovna zgrada Ina trgovine, Avenija Većeslava Holjevca 10, Zagreb, 28. 2. 1992. godine, radno predsjedništvo, slijeva nadesno: Zlatko Hrastnik, dr. med. vet., Borislav Zorić, dr. med. vet., Silvija Hasanović, Nenad Štiglić, dr. med. vet. i Juraj Rukavina, dr. med. vet.

stanak članova Savske i Primorske sekcije održan je u Zagrebu 21. listopada 1939. godine. Na sastanku predsjednik Primorske sekcije Nikola Krstulović, u svoje ime i u ime svoje sekcije, pristupa akciji Savske sekcije vezanoj za reorganizaciju Jugoslavenskog veterinarskog udruženja, čiji je cilj bio osnivanje Hrvatskog veterinarskog društva iz kojeg kasnije nastaje Hrvatska veterinarska komora. Dan nakon održavanja zajedničkog sastanka Savske i Primorske sekcije, održana je zajednička sjednica navedenih sekcija koja je ujedno bila i konstituirajuća skupština Hrvatskog veterinarskog društva. Vlast Banovine Hrvatske 6. prosinca 1939. godine potvrdila je pravila Hrvatskog veterinarskog društva.

17. veljače 1940. godine za predsjednika Hrvatskog veterinarskog društva imenovan je Jakov Bubanić, dr. med. vet., za potpredsjednika društva imenovan je Nikola Krstulović, dr. med. vet., a za članove odbora Stjepan Wilhelm, dr. med. vet., akademik Ivo Tomašec, dr. med. vet., Marko Zeljko, dr. med. vet., Dobrašin Žanić, dr. med. vet. i Marko Radojčević, dr. med. vet.

Osnivačka skupština Društva veterinarima i veterinarskih tehničara Narodne Republike Hrvatske održana je od 3. do 5. travnja 1948. godine kada je prihvaćeno samo ime društva i njegova pravila. Za prvog predsjednika ovog društva izabran je dr. Oto

Köster, dr. med. vet., za dopredsjednika Josip Ivoš, dr. med. vet., za tajnike Franjo Svetličić, dr. med. vet. i Miroslav Varadin, dr. med. vet. (Karlović, 1994.). Društvo veterinarima i veterinarskih tehničara Narodne Republike Hrvatske 1952. godine dobiva novo ime te postaje Društvo veterinarima Narodne Republike Hrvatske. Godine 1963. Društvo veterinarima Narodne Republike Hrvatske opet dobiva novo ime te postaje Savez društva veterinarima i veterinarskih tehničara Socijalističke Republike Hrvatske. Tada je društvo ustanovilo i novu nagradu *Ždrijebe u propnju* koja se dodjeljuje najzaslužnijim veterinarima i veterinarskim stanicama za izniman doprinos u radu i unaprjeđenju veterinarske struke.

Ideja o osnivanju Hrvatske veterinarske komore kao obliku udruživanja veterinarima postoji još od prve polovice 19. stoljeća, no ozbiljna rasprava o njenu osnivanju počinje 1924. godine i traje sve do 30. travnja 1930. godine kada Zagrebačka sekcija društva raspravlja o Projektu zakona o veterinarskoj komori kojeg je uputila ministru poljoprivrede (Vučevac Bajt, 1994.). Na odborskoj sjednici Zagrebačke sekcije, održanoj 15. svibnja 1930. godine, ponovno je raspravljano o veterinarskoj komori pošto je Upravni odbor Jugoslavenskog veterinarskog udruženja zatražio da sekcija povuče svoj Prijedlog zakona o veterinarskoj komori Savske banovine koji je podne-

sen ministru poljoprivrede. Na četvrtgodišnjem sastanku Zagrebačke sekcije, održanom 23. studenog 1930. godine, izneseno je stajalište da treba osnovati komoru, da je izrađen nacrt njenih pravila te da je Upravni odbor Jugoslavenskog veterinarskog udruženja zadužen da učini sve za osnivanje komore (Šić i Badovinac, 1994.). Međutim, vrlo brzo, točnije 16. siječnja 1931. godine, na prvom odborskom sastanku sekcije priopćena je vijest Ministarstva poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije da ne postoji potreba osnivanja veterinarske komore. Na glavnoj godišnjoj skupštini Savske sekcije, održanoj 21. veljače 1937. godine, prof. Sakar navodi da je bilo zamišljeno osnivanje veterinarske komore koju struka, ako želi unaprijeđenje, treba. Na III. redovitoj sjednici Savske sekcije, održanoj 24. rujna 1939. godine, pozvani su članovi, koji stanuju na području Zagreba, da dođu na raspravu o osnivanju veterinarske komore. Tom prilikom prof. dr. sc. Ivo Babić, dr. med. vet., predlaže da Savska sekcija banskoj vlasti u Zagrebu preda molbu za osnivanje veterinarske komore Banovine Hrvatske te da uz molbu preda prijedlog teksta Uredbe o veterinarskoj komori Banovine Hrvatske koji je na navedenom sastanku prihvaćen jednoglasno, uz napomenu da će isti biti dostavljen skupštini sekcije na prihvaćanje, a koja će za navedeno biti izvanredno sazvana (Šić i Badovinac, 1994.).

Godine 1991. projekt Velike Srbije na svom je vrhuncu, pri čemu Republika Hrvatska doživljava agresiju, okupaciju jedne trećine teritorija, razaranja sela i gradova, smrti nedužnih civila i hrvatskih vojnika, ubijanje životinja te uništavanje stočnog fonda na ratom zahvaćenim područjima. Miris baruta, razaranja, izbjeglištvo, jad i smrt postali su svakodnevica u Republici Hrvatskoj, a želja za pravdom, slobodom i neovisnom i samostalnom Republikom Hrvatskom predstavljala je motiv golorukom hrvatskom narodu da se suprotstavi agresoru. U smislu prije navedenog, mnogi veterinari stali su na branik svoje domovine, mnogi su obavljajući svoj časni veterinarski posao bili zarobljeni, a neki od njih su nestali ili su ubijeni. Od početka rata do veljače 1992. g., od ukupnog broja stoke u Republici Hrvatskoj, uništeno je ili je otuđeno 25,45 % krava i steonih junica, 28,44 % krmača i suprasnih nazimica, 39,44 % ovaca za priplod, 38,30 % kobila i ždrijebnih omnica te 14,94 % peradi, a neposredne gospodarske štete procjenjuju se na oko 5 milijardi dolara.

Velikosrpska agresija imala je za posljedicu ubrzanje započetih društveno-političkih promjena koje su dovele do stvaranja samostalne i suverene Republike Hrvatske, a navedene društveno-političke promjene slijedilo je tadašnje veterinarsko društvo,

zastupajući svoju preobrazbu u Hrvatsku veterinarsku komoru i vodeći računa o svojim nacionalnim interesima i o interesu struke.

O gore navedenim okolnostima u Republici Hrvatskoj 8. rujna 1991. godine izviješteno je Svjetsko veterinarsko društvo u Madridu. 2. listopada 1991. godine Savez društva veterinarara i veterinarskih tehničara Socijalističke Republike Hrvatske (SDVIVT SRH) istupa iz Saveza društva veterinarara i veterinarskih tehničara Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SDVIVT SFRJ), što je kasnije rezultiralo transformacijom Saveza društva veterinarara i veterinarskih tehničara SR Hrvatske u Hrvatsku veterinarsku komoru.

Daljnje aktivnosti Komore, njenih odjela i odsjeka bile su svakodnevne. Osnivanju Hrvatske veterinarske komore prethodila je osnivačka skupština Društva direktora veterinarskih stanica Republike Hrvatske koja je održana 7. veljače 1992. godine u Zagrebu. 28. veljače 1992. godine održana je skupština Saveza društva veterinarara i veterinarskih tehničara Republike Hrvatske nakon koje je u nastavku održana osnivačka skupština Hrvatske veterinarske komore na kojoj je tajnim glasanjem za predsjednika izabran Aldo Kursar, dr. med. vet. (Veterinarska stanica Prelog), a za potpredsjednika Tihomir Grizelj, dr. med. vet. (Veterinarska stanica Vrbovec).

Također, na osnivačkoj skupštini osnovani su odbori Komore: Administrativni odbor, Odbor za veterinarsku etiku, Disciplinsko vijeće, Odbor za stručno usavršavanje, Izdavački odbor, Stručni odbor, Gospodarski odbor, Nadzorni odbor i Izvršni odbor te su osnovani sljedeći odjeli: Odjel za DDD, Odjel za povijest veterinarstva, Odjel za higijenu i tehnologiju živežnih namirnica, Odjel za farmakologiju, farmaknutritivu i toksikologiju, Odjel za reprodukciju i sterilitet, Odjel za male životinje i kućne ljubimce, Odjel za kulturno-povijesni rad, Odjel veterinarara -državnih službenika, Odjel za unaprijeđenje terenske veterinarske prakse, Odjel za ekologiju i zaštitu ugroženih domaćih i divljih životinja, Odjel veterinarara koji rade na gospodarstvima organizirane stočarske proizvodnje, Odjel za unaprijeđenje i razvoj peradarstva i Odjel VEDI (Kursar, 1992.). Na 44. glavnoj skupštini Svjetskog veterinarskog društva, održanoj 23. svibnja 1992. u Parizu, udovoljeno je zamolbi hrvatskih veterinarara te je Hrvatska veterinarska komora upisana kao redoviti i punopravni član Svjetskog veterinarskog društva pod imenom *Croatian Veterinary Association*, a na 45. godišnjoj skupštini Svjetskog veterinarskog društva, održanoj 29. svibnja 1993. godine u Parizu, Hrvatska veterinarska komora sudjelovala je s pravom glasa.

Smatrajući sebe pravnim sljedbenikom Saveza društva veterinara i veterinarskih tehničara Republike Hrvatske, Hrvatska veterinarska komora je od Ministarstva poljoprivrede i šumarstva zatražila ovlaštenje za izdavanje licencija za rad veterinara, a 21. rujna 1992. godine pokrenula je upravni spor pred Upravnim sudom u Zagrebu nastojeći poništiti registraciju Hrvatskog veterinarskog društva uzimajući u obzir da je navedeno veterinarsko društvo osnivačkim aktom predvidjelo obavljanje istovjetne djelatnosti, koja se primarno odnosi na reguliranje veterinarske profesije.

Prvi skup veterinara u samostalnoj Hrvatskoj održan je u Puli u Hotelu *Histria* od 12. do 14. studenog 1992. godine, uz radnu temu *Hrvatsko veterinarstvo u poslijeratnom razdoblju*, pod nazivom *Veterinarski dani '92*. Skup je otvorio predsjednik Hrvatske veterinarske komore Aldo Kursar, dr. med. vet. (Vukasović, 1993.).

Hrvatska veterinarska komora pokrenula je postupak definiranja svog pravnog statusa te je, u smislu prije navedenog, Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske 20. travnja 1993. godine donijelo rješenje kojim se odobrava upis Hrvatske veterinarske komore sa sjedištem u Zagrebu u Registar društvenih organizacija Republike Hrvatske. Na 45. godišnjoj skupštini Svjetskog društva veterinara, održanoj 29. svibnja 1993. godine u Parizu, Hrvatsku veterinarsku komoru zastupala je dr. sc. Đurđica Stubičan koja je tom prilikom prisutne upoznala s agresijom na Republiku Hrvatsku, sa stanjem u veterinarskoj struci, s problematikom u obavljanju veterinarske djelatnosti te okrutnim ubojstvima životinja. Posebno zanimanje skupštinara izazvalo je njeno predavanje o knjizi *Animal victims of Croatian homeland war 1990 - 1992* koju je tiskao Veterinarski fakultet u Zagrebu, a koja između ostaloga, opisuje stradanja i zločine prema životinjama na ratom zahvaćenim područjima, posebice konja na Državnoj ergeli Lipik. Uz uspostavu i funkcioniranje veterinarske službe u samostalnoj i neovisnoj Republici Hrvatskoj, radilo se i na uspostavi sustava veterinarske inspekcije. 2. lipnja 1993. godine u Zagrebu je održana konferencija veterinarskih inspektora Republike Hrvatske na kojoj se primarno raspravljalo o novoj mogućoj organizaciji i ustroju veterinarske inspekcije te njenoj nadležnosti. Gotovo istovremeno s aktivnostima osnivanja i ustroja Hrvatske veterinarske komore, radilo se i na osnivanju Hrvatskog veterinarskog društva. 13. srpnja 1993. g. održana je osnivačka sjednica Hrvatskog veterinarskog društva na kojoj je usvojen statut društva, a za predsjednika izabran prof. dr. sc. Tomo Martinčić, dr. med. vet., za

potpredsjednike prof. dr. sc. Berislav Jukić, dr. med. vet. i I. Šibenik, dr. med. vet. Za tajnika je izabran dr. sc. Ivan Račić, dr. med. vet.

Neposredno nakon osnivanja, Hrvatska veterinarska komora pokrenula je izdavanje časopisa *Hrvatski veterinarski vjesnik*, a predstavljanje javnosti prvog broja časopisa, kao i tiskanog izdanja *Kodeksa veterinarske etike* kojeg je donijela Skupština Hrvatske veterinarske komore u cilju reguliranja veterinarske profesije, obavljeno je 17. rujna 1993. godine u prostorima Komore. Hrvatska veterinarska komora nastavila je s održavanjem i organiziranjem stručnih skupova te su od 11. do 13. studenog 1993. godine u Opatiji održani *Veterinarski dani '93*. pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede i šumarstva Republike Hrvatske i Hrvatske gospodarske komore. Na skupu je nazočilo oko 500 sudionika (Karlović, 1994.).

Na 8. redovitoj sjednici Izvršnog odbora Hrvatske veterinarske komore, održanoj 4. veljače 1994. godine, jednoglasno je usvojen Prijedlog sporazuma o suradnji s Hrvatskim veterinarskim društvom. Također, u cilju boljeg funkcioniranja Komore, u Hrvatskoj veterinarskoj komori osnivaju se novi odjeli: Odjel za ekologiju i zaštitu divljih životinja, Odjel za unaprjeđenje terenske veterinarske prakse, Odjel za peradarstvo, Odjel za veterinare koji rade u zatvorenim uzgojnim sustavima i Odjel za likovne umjetnosti. Proslava 100. obljetnice društvenog organiziranja hrvatskih veterinara održana je 30. rujna 1994. godine u Hrvatskom narodnom kazalištu. Tom je prilikom predstavljena monografija *100 godina društvenog udruživanja hrvatskih veterinara 1894. - 1994. godine* o kojoj su tom prilikom govorili dr. Mirko Burić i prof. dr. Tomislav Balenović (Katica, 1994.). Hrvatska veterinarska komora uspostavila je sustav edukacije doktora veterinarske medicine te je u tom smislu uspostavila godišnje održavanje stručnog skupa pod nazivom *Veterinarski dani* koji su 1994. godine održani od 13. do 15. listopada u Dubrovniku (Burić, 1994.).

Od 1991. godine, kada su započela ratna događanja, velik dio područja Republike Hrvatske bio je pod okupacijom. Od 4. do 7. kolovoza 1995. godine izvršena je vojno-redarstvena operacija Oluja kojom su hrvatske oružane snage oslobodile sva okupirana područja Republike Hrvatske, osim područja istočne Slavonije. Nakon oslobađanja okupiranih područja, Uprava za veterinarstvo organizirala je zbrinjavanje napuštenih i izgubljenih životinja te je preko angažiranih doktora veterinarske medicine pružena pomoć ranjenim i ozlijeđenim životinjama. Također, na okupiranim područjima uspostavlja se veterinarska služba te se u smislu prije navedenog otvaraju

Predstavnici HVK-a na prijemu kod predsjednika RH dr. Franje Tuđmana 1996. godine (HR-HDA-1741), predsjednik RH dr. sc. Franjo Tuđman, ravnatelj Uprave za veterinarstvo prof. dr. sc. Marko Tadić i predsjednik HVK-a Aldo Kursar, dr. med. vet.

uništene veterinarske stanice među kojima je i Veterinarska stanica Knin koja je otvorena 18. kolovoza 1995. godine (Kursar, 1995.). Hrvatska veterinarska komora nastavila je s redovitim održavanjem najvećeg godišnjeg skupa doktora veterinarske medicine. *Veterinarski dani '95.* održani su u Makarskoj od 9. do 11. studenog.

U cilju edukacije veterinarskih inspektora te ovlaštenih veterinarara, u suorganizaciji s Upravom za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede, od 27. do 30. ožujka 1996. godine održano je savjetovanje veterinarskih inspektora u Opatiji (Katica, 1995.). Vežano za organizaciju najvećeg godišnjeg skupa doktora veterinarske medicine, donesena je odluka da se svake četvrte godine održava godišnji skup veterinarara tj. kongres. Prvi Hrvatski veterinarski kongres održan je od 2. do 5. listopada 1996. godine u Cavtatu. Iste godine održano je i savjetovanje veterinarskih inspektora u Opatiji od 27. do 30. ožujka 1996. godine (Katica, 1996.). Osim stručnih skupova, podružnice Hrvatske veterinarske komore organizirale su i druženja veterinarara te je tako u Hotelu *Central* u Osijeku Osječko-baranjska podružnica HVK-a organizirala veterinarsku zabavu 24. svibnja 1996. godine.

1997. godine nastavljena je tradicija održavanja zajedničkog skupa veterinarskih inspektora i ovlaštenih veterinarara te ovlaštenih veterinarskih organizacija koji su u to vrijeme obavljali propisane mjere

kontrole i suzbijanja zaraznih i nametničkih bolesti te sve propisane veterinarsko-zdravstvene preglede i kontrole. Od 2. do 4. travnja 1997. godine u Opatiji je održano savjetovanje veterinarskih inspektora. Godišnji skup doktora veterinarske medicine održan je u Cavtatu od 15. do 18. listopada 1997. godine pod nazivom *Veterinarski dani '97* (Katica, 1997.). Podružnice Komore osim stručnih skupova organiziraju i društvena događanja za doktore veterinarske medicine pa je u Križevcima u Hotelu *Kalnik* 24. svibnja 1997. godine održan II. veterinarski bal (Džaja, 2022.). Također, bitno je istaknuti da je 1997. godine održana izborna skupština Hrvatske veterinarske komore na kojoj je za predsjednika ponovno izabran Aldo Kursar, dr. med. vet., a za potpredsjednike Hrvatske veterinarske komore izabrani su Ivan Forgač, dr. med. vet., mr. sc. Tomislav Majić i Stanko Pelko, dr. med. vet. (Burić, 1997.).

Vežano za definiranje pravnog statusa Hrvatske veterinarske komore, bitno je istaknuti da je Ministarstvo uprave 20. travnja 1998. godine donijelo rješenje po kojemu se odobrava uporaba riječi *hrvatska* u nazivu udruge Hrvatska veterinarska komora sa sjedištem u Zagrebu, Planinska 2 a. U rješenju se navodi da se odobrava sve prije rečeno uz dodatak da je skraćeni naziv udruge *HVK*. 1998. godine najveći godišnji skup doktora veterinarske medicine pod nazivom *Veterinarski dani '98.* održan je u Rovinju od

1. Hrvatski veterinarski kongres, Cavtat, Hotel Croatia, 8. do 10. listopada 1996. godine, sudionici skupa

13. do 17. listopada. Iste je godine u Opatiji, od 12. do 13. travnja, održano savjetovanje veterinarskih inspektora na kojem je bilo više od 300 sudionika (Džaja, 2022.).

1999. godine najveći godišnji skup doktora veterinarske medicine pod nazivom *Veterinarski dani '99*, održan je u Poreču od 13. do 17. listopada (Burić, 2000.). Također, bitno je istaknuti da je na skupštini Federacije veterinaru Europe (FVE), koja je održana 26. i 27. studenog 1999. godine, Hrvatska veterinarska komora primljena u ravnopravno članstvo Federacije veterinaru Europe – FVE te u članstvo Europskog udruženja veterinaru praktičara – UEVP, kao jedne od njenih sekcija (Džaja, 2022.).

Vežano za 2000. godinu, bitno je istaknuti da Komora nastavlja s organizacijom stručnih skupova među kojima se izdvaja održavanje stručnog skupa pod nazivom *Dani osteosinteze* koji s održani u Varaždinu od 8. do 10. rujna u organizaciji Odjela za male životinje i kućne ljubimce s AO - VET grupom njemačkog govornog područja (Austrija, Švicarska, Njemačka) te održavanje II. Hrvatskog veterinarskog kongresa, od 10. do 13. listopada 2000. godine u Cavtatu (Burić, 2000.), u sklopu kojeg je održan seminar *Kirurgija mekih čeljusti* (Hrvačić, 2000.).

Godine 2001. održana je izborna skupština Hrvatske veterinarske komore na kojoj je za predsjednika izabran mr. sc. Nikola Vrabac, a za potpredsjednike

izabrani su: Miroslav Lederer, dr. med. vet., Ivan Forgač, dr. med. vet. i Aldo Kursar, dr. med. vet. (Vrabac, 2002.). U Opatiji su od 17. do 20. listopada održani *Veterinarski dani 2001.* - najveći godišnji skup doktora veterinarske medicine (Burić, 2001.). U Opatiji je od 17. do 18. studenog 2001. g. održan seminar pod nazivom *Traumatologija u malih životinja* (Lukman, 2000.).

Hrvatska veterinarska komora, osim poslova koji su bili u njejoj nadležnosti temeljem zakonskog okvira, uspostavljala je i međunarodnu suradnju te je u deset godina postojanja postala član sljedećih međunarodnih udruga: Svjetske veterinarske organizacije - World Veterinary Association (WVA), Svjetske veterinarske organizacije za male životinje - World Small Animal Veterinary Association (WSAVA), Federacije veterinaru Europe - Federation of Veterinarians of Europe (FVE), Udruženja europskih veterinaru praktičara - Union of European Veterinary Practitioners (UEVP), Federacije veterinarskih udruga za male životinje Europe - The Federation of European Companion Animal Veterinary Association (FECAVA) (Džaja, 2022.).

2002. godine godišnji skup doktora veterinarske medicine pod nazivom *Veterinarski dani 2002.* održan je u Rovinju od 17. do 20. listopada, a savjetovanje veterinarskih inspektora i veterinarske službe održano je u Primoštenu od 24. do 26. travnja 2002. godine (Burić, 2022.).

Tradicija održavanja stručnih skupova nastavljena je i u 2003. godini. Ističu se *Veterinarski dani 2003.* (Kursar, 2003.), koji su održani su od 9. do 12. listopada 2003. godine u Šibeniku, te dvodnevni tečaj iz neurologije pod radnim nazivom *Hromost kao ortopedski ili neurološki problem* koji je održan u Varaždinu od 12. do 13. travnja u organizaciji Hrvatske veterinarske komore i CE FECAVA-e (Džaja, 20022.).

Na skupštini Hrvatske veterinarske komore, održanoj 18. svibnja 2004. godine, predsjednik mr. sc. Nikola Vrabac, dr. med. vet., podnio je ostavku na mjesto predsjednika Hrvatske veterinarske komore te je njegovu dužnost preuzeo Ivan Forgač, dr. med. vet., kao prvi potpredsjednik. Treći Hrvatski veterinarski kongres održan je od 17. do 21. studenog 2004. godine u Opatiji (Burić, 2004.).

Listopad 2005. godine obilježila je pojava influenice ptica uzrokovane virusom H5N1 u divljih labudova na ribnjaku „Grudnjak“ pokraj Orahovice. Tom je prilikom veterinarska služba obavila sve mjere, koje je donijelo nadležno ministarstvo, u cilju sprečavanja širenja navedene bolesti te njene pojave kod domaće peradi i pojave bolesti kod ljudi. S obzirom na pojavu navedene bolesti, otkazano je održavanje skupa *Veterinarski dani 2005.*, no ističemo da su navedene godine, vezano za stručno usavršavanje doktora veterinarske medicine, održani *Dani hrvatske male prakse*, peti put po redu, u Varaždinu od 19. do 20.

ožujka (Lukman, 2005.) te da je održan znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem *Sigurnosti hrane u Hrvatskoj i Europi* 27. travnja 2005. godine u Čakovcu, u organizaciji Hrvatske veterinarske komore i Hrvatskog veterinarskog društva 1893 (Forgač, 2005.). Također, bitno je istaknuti da je 17. lipnja 2005. godine održana izborna skupština Hrvatske veterinarske komore na kojoj je za predsjednika Hrvatske veterinarske komore izabran Ivan Forgač, dr. med. vet., dok su za potpredsjednike Komore izabrani mr. sc. Igor Vukelić, dr. med. vet., mr. sc. Marijan Sabolić, dr. med. vet. i Zdenko Mužević dr. med. vet. (Džaja, 2022.). Iste su godine održani različiti skupovi stručnog usavršavanja doktora veterinarske medicine. Ističe se održavanje prvog međunarodnog simpozija pod nazivom *Divljač i ekologija* koji je održan od 10. do 13. listopada 2005. godine na Brijunima (Janicki 2005.), te simpozija pod nazivom *Bolesti gušterače, jetara i žučnog mjehura* koji je održan u Opatiji od 11. do 13. studenog 2005. u organizaciji Odjela za male životinje i kućne ljubimce Hrvatske veterinarske komore i Udruge za male životinje iz Slovenije (Džaja 2022.).

Glavne aktivnosti Komore u 2006. godini i nadolazećim godinama bile su vezane za davanje primjedbi na predložene zakone kojima se regulira područje obavljanja veterinarske djelatnosti iz područja veterinarstva i njihove podzakonske akte, a koji su bili u

Veterinarski dani '97., Cavtat, Hotel Croatia, listopad 1997. godine, sudionici skupa

5. Hrvatski veterinarski kongres, hotel Terme Tuhelj, Tuheljske Toplice, od 10. do 13. listopada 2012. godine, sudionici skupa

funkciji preuzimanja i implementacije zakonodavstva Europske unije u području zdravlja životinja, dobrobiti životinja i sigurnosti hrane. U 2007. i 2008. g. doneseni su mnogi podzakonski akti od kojih izdvajamo: Pravilnik o higijeni hrane („Narodne novine” br. 99/07, 27/08), Pravilnik o higijeni hrane za životinje („Narodne novine” br. 41/08), Pravilnik o higijeni hrane životinjskog podrijetla („Narodne novine” br. 99/07), Pravilnik o službenim kontrolama hrane životinjskog podrijetla („Narodne novine” br. 99/07), Pravilnik o službenim kontrolama koje se provode radi verifikacije postupanja u skladu s odredbama propisa o hrani i hrani za životinje, te propisa o zdravlju i zaštiti životinja („Narodne novine” br. 99/07, 74/08). Skup *Veterinarski dani 2006.*, najveći godišnji skup doktora veterinarske medicine, održan je od 8. do 11. studenog 2006. godine u Primoštenu (Forgač, 2006.).

Prvi samostalni Europski kongres FECAVA-e održan izvan granica zapadne Europe održan je u Cavtatu i Dubrovniku od 28. 3. do 1. 4. 2007. godine pod visokim pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske. Na njemu se okupilo 458 sudionika iz 29 europskih država. U Đakovu je 8. prosinca 2007. godine održan prvi simpozij o lipicanskoj pasmini (Džaja, 2022.).

2008. godine održan je IV. Hrvatski veterinarski kongres od 5. do 8. studenog 2008. godine u Šibeniku. Osim kongresa, navedene godine po osnovi različitih oblika stručnog usavršavanja održana su

52 skupa na kojima je sudjelovalo 3 462 polaznika (Forgač, 2008.).

U 2009. godini održana su 54 tečaja, savjetovanja i predavanja s ukupno 2 120 polaznika. Od navedenih skupova izdvajamo održavanje ESFM kongresa na temu ozljeda glave i središnjeg živčanog sustava, zatim hitni slučajevi s područja traume prsnoga koša, trbuha te ortopedije koji je održan u Cavtatu od 18. do 21. lipnja 2009. godine. Na njemu je sudjelovalo 418 sudionika iz čak 27 zemalja (Lukman, 2008.).

25. siječnja 2011. godine održana je izborna skupština Hrvatske veterinarske komore na kojoj je za predsjednika izabran dr. sc. Saša Legen, dr. med. vet., a za njegovog zamjenika izabran je Ivan Forgač, dr. med. vet. Na navedenoj skupštini za člana Izdavačkog odbora Hrvatske veterinarske komore izabran je dr. sc. Ivan Križek, dr. med. vet., koji je kasnije postao predsjednik navedenog odbora te novi glavni urednik časopisa *Hrvatski veterinarski vjesnik* (Džaja, 20022.).

Zbog kupoprodaje nekadašnje zgrade Veterinarije u Planinskoj ulici u Zagrebu, Hrvatska veterinarska komora bila je prisiljena napustiti prostorije u navedenoj zgradi u kojima je bila od svoga osnutka te je, u dogovoru s dekanom Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Tomislavom Dobranićem, preselila u prostorije Ambulantne klinike Veterinarskog fakulteta. Najveći godišnji skup doktora veterinarske medicine pod nazivom *Veterinarski dani*

2011. održan je od 26. do 29. listopada 2011. godine u Hotelskom naselju *Solaris* u Šibeniku (Džaja, 2022.).

2012. godine *Veterina portal* počinje surađivati s Hrvatskom veterinarskom komorom s ciljem promoviranja i promidžbe Hrvatske veterinarske komore, odnosno veterinarske struke u cjelini. Vežano za izdavačku djelatnost u području veterinarstva, ističe se da je u Velikoj predavaonici Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 29. veljače 2012. godine održana promocija novog izdanja *Veterinarskog priručnika* (Herak-Perković, 2012.).

2012. godine održan je čitav niz stručnih skupova među kojima se izdvaja najveći godišnji skup pod nazivom *5. Hrvatski veterinarski kongres*. Održan je od 10. do 13. listopada 2012. godine u Tuheljskim Toplicama (Križek, 2012.).

Bitno je istaknuti da je 22. listopada 2012. godine održana osnivačka skupština AMAC – VEF (ALMAE MATRIS ALUMNI CROATICAE – VEF), udruge svih diplomiranih studenata i prijatelja Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na kojoj je za predsjednika izabran je dr. sc. Dean Konjević, dr. med. vet., za dopredsjednika doc. dr. sc. Hrvoje Lucić, dr. med. vet., za tajnika dr. sc. Anđelko Gašpar, dr. med. vet., a za blagajnicu Snježana Zrilić, dr. med. vet. (Slavica, 2012.).

Kako bi se poboljšala kvaliteta *Hrvatskog veterinarskog vjesnika*, službenog glasila Hrvatske veterinarske komore, 7. ožujka 2013. godine održan je sastanak predstavnika Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i predstavnika Hrvatske veterinarske komore na kojem je dogovoreno zajedničko izdavanje *Hrvatskog veterinarskog vjesnika* (Džaja, 2022.). Vežano za stručno usavršavanje doktora veterinarske medicine, ističe se održavanje najvećeg godišnjeg skupa pod nazivom *Veterinarski dani 2013.* koji je održan u Opatiji od 9. do 12. listopada 2013. godine, održavanje europskog kongresa mikoplazmatologa pod nazivom *Mycoplasmas - practical approach* u Dubrovniku od 6. do 8. lipnja 2013. godine te održavanje međunarodnog simpozija pod nazivom *Veterinarska znanost i struka (Veterinary Science and Profession)* koji je održan od 3. do 4. listopada 2013. godine u Zagrebu. Veterinarski dani 2013 održani su od 9. – 12. 10. u Opatiji (Gašpar, 2013.). 2013. godine Skupština Hrvatske veterinarske komore na redovitom godišnjem zasjedanju donijela je novi Statut Hrvatske veterinarske komore te druge opće akte kojima se regulira veterinarska djelatnost od kojih izdvajamo: Pravilnik o radu podružnica HVK-a, Poslovník o radu skupštine i drugih tijela HVK-a, Prijedlog pravilnika o časnom sudu i stegovnom postupku, Pravilnik o stručnom nadzoru

5. Hrvatski veterinarski kongres, hotel Terme Tuhelj, Tuheljske Toplice, od 10. do 13. listopada 2012. godine, zabavni dio – Akademski zbor *Ab ovo* i gudačko-puhački orkestar Veterinarskog fakulteta u Zagrebu

Izborna skupština Hrvatske veterinarske komore, Zagreb, Velika predavaonica Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, 12. 3. 2015. godine, članovi skupštine

nad radom veterinarima i kontroli sustava upravljanja kvalitetom, Pravilnik o radu stručnih odjela, Pravilnik o radu Odjela veterinarima male prakse Hrvatske, Pravilnik o radu Odjela veterinarskih tehničara i Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti.

2014. godine održane su različite edukacije doktora veterinarske medicine među kojima se izdvaja održavanje najvećeg godišnjeg skupa *Veterinarski dani 2014.* u Opatiji od 15. do 18. listopada 2014. godine (Džaja, 2022.) te održavanje *Prvog hrvatskog kongresa male prakse* koji je održan u Zagrebu od 4. do 5. svibnja 2014. godine (Krežinger, 2014.).

Izborna skupština Hrvatske veterinarske komore održana je 12. ožujka 2015. godine. Na njoj je za predsjednika izabran Ivan Forgač, dr. med. vet., a za njegova zamjenika izabran je dr. sc. Josip Križanić, dr. med. vet. 14. i 15. svibnja 2015. godine Hrvatska veterinarska komora bila je organizator i domaćin skupa Višegradske V4 VET+4 skupine koja okuplja predstavnike veterinarskih komora Češke, Slovačke, Poljske, Mađarske, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Makedonije i Crne Gore (Džaja, 2022.). Vezano za održavanje stručnih skupova, ističe se da su *Veterinarski dani 2015.*, kao najveći godišnji skup doktora veterinarske medicine, održani od 20. do 23. listopada 2015. godine u Opatiji pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske gospođe Kolinde

Grabar-Kitarović koja je, vezano za pokroviteljstvo, 29. listopada 2015. godine primila delegaciju Hrvatske veterinarske komore u kojoj bili Ivan Forgač, dr. med. vet., predsjednik i dr. sc. Anđelko Gašpar dr. med. vet., tajnik.

Tijekom 2017. godine održan je niz stručnih skupova među kojima izdvajamo održavanje *Veterinarskih dana 2017.*, najvećeg godišnjeg skupa održanog od 25. do 28. listopada 2017. godine u Opatiji te održavanje 4. Kongresa veterinarima male prakse od 31. ožujka do 1. travnja 2017. godine (Krežinger, 2017.).

Među skupovima održanima 2018. godine izdvajamo skup *Veterinarski dani 2018.* koji je održan od 15. do 18. listopada 2018. godine u Opatiji (Križek, 2018.) te 5. Kongres veterinarima male prakse Hrvatske koji je održan od 29. do 30. ožujka 2019. godine u Zagrebu (Juginović, 2019.). Od stručnih skupova održanih u 2019. godini izdvajamo *Veterinarske dane 2019.* koji su održani od 23. do 27. listopada u Primoštenu (Križek, 2019.).

26. listopada 2020. godine održana je konstituirajuća – izborna skupština Hrvatske veterinarske komore na kojoj je za predsjednika izabran Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., a za zamjenicu predsjednika izabrana je Mirela Juras, dr. med. vet. (Džaja, 2022.).

2020., 2021. i 2022. godinu obilježila je epidemija bolesti COVID-19 koja je uvjetovala smanjene aktivnosti Hrvatske veterinarske komore vezano za održavanje stručnih skupova. Oni se nisu održavali uživo, nego putem *webinara* i *online* edukacija. Ipak, unatoč epidemiji, Komora je organizirala *Veterinarske dane 2021.* od 26. do 29. rujna 2021. godine u Vodicama (Juginović, 2021.) te 6. Kongres veterinarima male prakse koji je održan u Rovinju od 19. do 21. studenog 2021. godine (Krežinger, 2021.).

U ovom kratkom sažetku navedene su samo neke aktivnosti Hrvatske veterinarske komore koje su nazgled *lijepa za oko*. One koje su zahtijevale puno rada, muke i odricanja nisu navedene. One su sadržane u monografiji iz koje proizlazi da je takvih aktivnosti i poslova bilo jako puno. U proteklih 30 godina trebalo je osnovati Komoru, definirati njen pravni status, trebalo ju je organizirati i ustrojiti njene podružnice, odjele i odbore, pratiti sve što se događa vezano za primjenu i usklađivanje zakonodavstva sa zakonodavstvom Europske unije u pristupnom procesu ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju te nakon toga, a odnosi se na područje zdravlja životinja, dobrobiti životinja, veterinarskih lijekova te sigurnosti hrane i hrane za životinje, pravovremeno reagirati na sve ono što ide na štetu veterinarske struke, odnosno veterinarske djelatnosti. Iako je veterinarska struka mala,

njen je značaj u očuvanju zdravlja životinja i zdravlja ljudi izniman, stoga je veterinarska djelatnost zakonom regulirana kao djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Navedeni značaj veterinarske djelatnosti ogleda se i u činjenici da su svi dosadašnji predsjednici Republike Hrvatske primali predstavnike Hrvatske veterinarske komore i to:

- doktor Franjo Tuđman, 1996. godine
- Stjepan Mesić, 11. listopada 2004. godine
- prof. dr. sc. Ivo Josipović, 27. studenog 2012. godine i 7. listopada 2014. godine
- Kolinda Grabar Kitarović, 29. listopada 2015. godine
- Zoran Milanović, 2021. godine.

Od osnutka Hrvatske veterinarske komore do danas, odnosno u zadnjih 30 godina, veterinarska struka doživjela je promjene koje su primarno bile uvjetovane promjenom društveno-političkog sustava, a kasnije i ostvarivanjem uvjeta i standarda za članstvo Hrvatske u Europskoj uniji. U smislu prije navedenog, nakon stvaranja samostalne i neovisne Republike Hrvatske, pokrenut je postupak privatizacije društvenog vlasništva u privatno vlasništvo kojim je u cijelosti privatizirana veterinarska struka. Također, privatizacija veterinarskih organizacija uvjetovala je izradu nove legislative kojom je omogućeno osniva-

Veterinarski dani 2017., Opatija, Grand hotel 4 opatijska cvijeta, od 5. do 28. listopada 2017. godine, sudionici skupa

Tablica 1. Prikaz dosadašnjih predsjednika, potpredsjednika, odnosno zamjenika predsjednika Hrvatske veterinarske komore

Predsjednici	Potpredsjednici	Zamjenici predsjednika	Trajanje mandata
Aldo Kursar	Tihomir Grizelj		1992. - 1997.
Aldo Kursar	Ivan Forgač Tomislav Majić Stanko Pelko		1997. - 2001.
Nikola Vrabac	Miroslav Lederer Ivan Forgač Aldo Kursar		2001. - 2004.
Ivan Forgač	Miroslav Lederer Aldo Kursar Nikola Vrabac		2004. - 2005.
Ivan Fogač	Igor Vukelić Marijan Sabolić Zdenko Mužević		2005. - 2011.
Saša Legen		Ivan Forgač	2011. - 2015.
Ivan Fogač		Josip Križanić	2015. - 2020.
Ivan Zemljak		Mirela Juras	2020. do danas

Tablica 2. Dosadašnji tajnici Hrvatske veterinarske komore

Tajnik	Vrijeme rada
Tomislav Vukasović	1992. - 1996.
Zlatko Hrastnik	1997. - 2008.
Anđelko Gašpar	2008. do danas

nje novih veterinarskih organizacija i privatnih praksi kao oblika organizacije veterinarske djelatnosti te je cjelokupna veterinarska struka stavljena na slobodno tržište pružanja veterinarskih usluga, osim poslova javnih ovlasti u veterinarstvu koji se primarno odnose na provedbu propisanih mjera kontrole i suzbijanja zaraznih ili nametličkih bolesti životinja te obavljanje propisanih veterinarsko-zdravstvenih pregleda i kontrola, odnosno službenih kontrola hrane životinjskog podrijetla i hrane za životinje.

Osim privatizacije veterinarske struke, proces usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa zakono-

davstvom Europske unije u cilju postizanja propisanih standarda i zahtjeva koji se odnose na zdravlje životinja, dobrobit životinja, proizvodnju i promet veterinarskih lijekova i veterinarsko medicinskih proizvoda te sigurnosti hrane i hrane za životinje, imao je značajan utjecaj na ustroj i funkcioniranje veterinarske djelatnosti, s obzirom na činjenicu da je do navedenog trenutka veterinarska struka kroz sustav propisanih pregleda i kontrola, osim kontrole zdravlja životinja, prometa životinja, klanja životinja, proizvodnje i prometa namirnica životinjskog podrijetla, kroz sustav evidencija i dokumentacije vodila sljedivost životinja te proizvodnje i prometa namirnica životinjskog podrijetla. Preuzimanjem europskog zakonodavstva veliki dio navedenih poslova i odgovornosti preuzeli su posjednici životinja i subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje čime su se značajno smanjili prihodi ovlaštenih veterinarskih organizacija. Vezano za sam pristupni proces Europskoj uniji, bitno je istaknuti da se Hrvatska veterinarska komora zalagala za to da poslovi službenih kontrola hrane životinjskog podrijetla i hrane za životinje ostanu u nadležnosti ovlaštenih veterinarskih organizacija koje su do tada obavljale navedene po-

Izborna skupština HVK-a, Velika predavaonica Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 26. listopada 2020. godine, članovi skupštine

slove te su imale educirane i osposobljene stručne djelatnike, a isto tako tim su poslovima veterinarske organizacije ostvarivale značajne prihode. U smislu prije navedenog, ozakonjena su tzv. *kontrolna tijela*, kasnije *delegirana tijela*, kao ovlaštene veterinarske organizacije, za obavljanje prije navedenih poslova, uz uvjet da se moraju akreditirati prema NORMI HR ISO 170020 te da im nadležno državno tijelo, temeljem javnog natječaja, dodjeljuje navedene poslove.

Navedeni procesi i promjene uvjetovala su značajno smanjenje prihoda organizacija u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti, a ono je bilo dodatno potencirano značajnim smanjenjem stočnog fonda, posebice goveda i svinja, uvjetovanim transformacijom strukture stočnog fonda i procesom izumiranja sela.

U svim prije navedenim procesima Hrvatska veterinarska komora zalagala se za održavanje sustava provedbe veterinarske djelatnosti te postizanje primjerenih standarda zaštite zdravlja životinja, dobrobiti životinja i sigurnosti hrane nastojeći da u svim navedenim promjenama funkcioniranje struke bude financijski održivo.

Važno je istaknuti da su članovi Hrvatske veterinarske komore, kao djelatnici organizacija u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti, imali nemjerljiv doprinos u očuvanju zdravlja životinja i sigurnosti hrane za vrijeme Domovinskog rata, ali i u poslijerat-

nom vremenu pa sve do danas. Posebno naglašavamo da je veterinarska struka svojim svakodnevnim radom osigurala da Republika Hrvatska danas ima status stada, regije, odnosno države slobodne za gotovo sve bolesti za koje se traže garancije u prometu na jedinstvenom tržištu Europske unije te prometu s trećim državama. U smislu prije navedenog, ističe se nemjerljiv doprinos u zaštiti zdravlja ljudi od trihineloze koja se proširila za vrijeme Domovinskog rata, suzbijanju i iskorjenjivanju klasične svinjske kuge te stjecanju statusa države slobodne od navedene bolesti, provedbi mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bjesnoće te stjecanju statusa zemlje slobodne od navedene bolesti, provedbi mjera suzbijanja i iskorjenjivanja bruceloze goveda te stjecanju statusa zemlje slobodne od navedene bolesti, provedbi mjera suzbijanja i iskorjenjivanja TBC-a goveda te stjecanju statusa stada slobodnog od navedene bolesti, provedbi mjera suzbijanja i iskorjenjivanja enzootske leukoze goveda i stjecanju statusa stada slobodnog od navedene bolesti, provedbi mjera kontrole i suzbijanja bruceloze ovaca i koza te stjecanju statusa stada slobodnog od navedene bolesti, kao i doprinos u provedbi drugih propisanih mjera kontrole i suzbijanja bolesti životinja i ljudi.

Posebno se ističe da je veterinarska struka, kroz svoj ustroj i organiziranost, u svim kriznim situacija-

Izaslanstvo HVK-a na prijemu kod predsjednika RH Zorana Milanovića, 5. listopada 2021. godine Slijeva nadesno: tajnik HVK-a dr. sc. Anđelko Gašpar, zamjenica predsjednika HVK-a Mirela Juras, dr. med. vet., predsjednik HVK-a, Ivan Zemljak, univ. mag. med. vet., predsjednik RH Zoran Milanović

ma vezanim za pojavu pojedinih zaraznih i nametličkih bolesti životinja i zoonoza bila na visini zadatka te da je u svim situacijama uspješno kontrolirala, suzbijala i iskorjenjivala bolesti koje su se pojavljivale u Republici Hrvatskoj te je poduzimala mjere da se spriječi pojava pojedinih bolesti koje su se javljale u zemljama u okruženju.

Sve prije navedeno ipak je imalo velik utjecaj na financijsko poslovanje organizacija u sustavu provedbe veterinarske djelatnosti, odnosno na status doktora veterinarske medicine, pri čemu se ističe da je danas prosječna bruto plaća zaposlenih u području veterinarske djelatnosti manja od prosječne bruto plaće zaposlenih u pravnim osobama na nivou Republike Hrvatske, a to se direktno odražava na status doktora veterinarske medicine u društvu. Ostaje nam nadati se da će se veterinarska struka bolje pozicionirati te da će se njena nezamjenjiva uloga u sustavu javnog zdravlja financijski više vrednovati.

Monografija prikazuje povijest Hrvatske veterinarske komore kroz zadnjih trideset godina, od njenog osnivanja do danas. Usko je vezana za veterinarsku struku i nedjeljiva od nje te kao takva može poslužiti mladim naraštajima kao podsjetnik kako se struka stvarala, preoblikovala, čuvala i štitila imajući u vidu da nam danas nije dobro unatoč svemu što se poduzimalo da struka opstane te bude primjereno

organizirana i ustrojena. Mlađi naraštaji mogu iz monografije izvući pouke koje će koristiti za unaprjeđenje i boljitak veterinarske struke u cjelini.

Onaj tko se nada, ne gubi. Živ se nada, a meni ne preostaje ništa drugo nego da poželim još puno lijepih trenutaka svim ljudima, a posebno onima koji na bilo koji način sudjeluju u veterinarskoj djelatnosti. Hrvatskoj veterinarskoj komori želim da se neprestano bori za boljitak naše lijepo veterinarske struke i veterinarske djelatnosti.

Literatura

- BURIĆ, M. (1994): Veterinarski dani '94. Hrvatski veterinarski vjesnik, 2, 9-10, 9-13.
- BURIĆ, M. (1997): Izborna skupština HVK. Hrvatski veterinarski vjesnik,
- BURIĆ, M. (1999): Veterinarski dani '99. Hrvatski veterinarski vjesnik, 7, 9-10, 3-9.
- BURIĆ, M. (2000): Drugi hrvatski veterinarski kongres s međunarodnim sudjelovanjem. Hrvatski veterinarski vjesnik, 8, 9-10, 3-7.
- BURIĆ, M. (2001): Znanstveno-stručno savjetovanje s međunarodnim sudjelovanjem „Veterinarski dani 2001.“, Hrvatski veterinarski vjesnik, 9, 9-10, 3-7.

- BURIĆ, M. (2002): „Veterinarski dani 2002“. Hrvatski veterinarski vjesnik, 10, 9-10, 6-10.
- BURIĆ, M. (2004): Treći veterinarski kongres. Hrvatski veterinarski vjesnik, 12, 11-12, 11-16.
- DŽAJA, P. (2022): Hrvatska veterinarska komora 1992.- 2022. Hrvatska veterinarska komora, Zagreb.
- DŽAJA, P., I. KRIŽEK (2013): Poziv na suradnju. Hrvatski veterinarski vjesnik, 21, 1-2, 3.
- FORGAČ, I. (2005): Sigurnost hrane u Hrvatskoj i Europi. Hrvatski veterinarski vjesnik, 13, 1-2, 3-5.
- FORGAČ, I. (2006): Osvrt na stručno savjetovanje „Veterinarski dani 2006.“ Primošten. Hrvatski veterinarski vjesnik, 14, 9-10-11, 5.
- FORGAČ, I. (2008): 4. hrvatski veterinarski kongres. Hrvatski veterinarski vjesnik, 16, 11-12, 5-6.
- GAŠPAR, A. (2013): Dodijeljena nagrada „Dr. Radoslav Krištof“ na „Veterinarskim danima 2013.“ Hrvatski veterinarski vjesnik, 21, 7-8, 18-19.
- HERAK-PERKOVIĆ, V. (2012): Predstavljen novi Veterinarski priručnik. Hrvatski veterinarski vjesnik, 20, 1-2, 26-27.
- HRVAČIĆ, K. (2000): Seminar „Kirurgija mekih česti“. Hrvatski veterinarski vjesnik, 8, 8-10, 43.
- JANICKI, Z. (2005): Pozivna pisma. Hrvatski veterinarski vjesnik, 13, 5-6, 39.
- JUGINOVIĆ, Z. (2019): 5. Kongres veterinarara male prakse Hrvatske. Hrvatski veterinarski vjesnik, 27, 5-6, 6-7.
- JUGINOVIĆ, Z. (2021): Znanstveno-stručni skup Veterinarski dani 2021. Hrvatski veterinarski vjesnik, 29, 4, 3-6.
- KARLOVIĆ, M. (1994): Veterinarski dani '93 Opatija, 11. - 13. 11. 1993. Veterinarska stanica, 25.
- KARLOVIĆ, M. (1994.): Hrvatsko veterinarsko društvo od 1939. do 1945. g.: U 100 godina društvenog udruživanja hrvatskih veterinarara 1894. - 1994. Hrvatska veterinarska komora, Zagreb.
- KATICA, D. (1994): Proslava 100. obljetnice društvenog organiziranja hrvatskih veterinarara. Hrvatski veterinarski vjesnik, 2, 9-10, 3-8.
- KATICA, D. (1995): Veterinarski dani '95. Hrvatski veterinarski vjesnik, 3, 9-12, 5.-7.
- KATICA, D. (1996): Prvi hrvatski veterinarski kongres. Hrvatski veterinarski vjesnik, 4, 1-2, 12-13.
- KATICA, D. (1997): Veterinarski dani '97. Hrvatski veterinarski vjesnik, 5, 10, 17-21.
- KRESZINGER, L. (2017): 4. hrvatski kongres veterinarara male prakse. Hrvatski veterinarski vjesnik, 25, 3-4, 4-5.
- KRESZINGER, L. (2021): 6. Kongres veterinarara male prakse. Hrvatski veterinarski vjesnik 29, 4, 14-15.
- KREZINGER, L. (2014): Osvrt na 1. hrvatski veterinarski kongres male prakse. Hrvatski veterinarski vjesnik, 22, 3-4, 6-7.
- KRIŽEK, I. (2012): Glazbena večer i izložba slika s dražbom na 5. veterinarskom kongresu. Hrvatski veterinarski vjesnik, 20, 5-8, 19-21.
- KRIŽEK, I. (2018): Veterinarski dani 2018. Hrvatski veterinarski vjesnik, 26, 7-8, 3-4.
- KRIŽEK, I. (2019): Veterinarski dani 2019. Hrvatski veterinarski vjesnik, 27, 7-8, 26-28.
- KURSAR, A. (1992): Hrvatska veterinarska komora - organizacija veterinarskog staleža. Veterinarska stanica, 23, 129-130.
- KURSAR, A. (1995): Otvorena Veterinarska stanica Knin. Hrvatski veterinarski vjesnik, 3, 7-8, 4.
- KURSAR, A. (2003): „Veterinarski dani 2003.“ Hrvatski veterinarski vjesnik, 11, 9-10, 3-6.
- LUKMAN, D. (2000): Odjel za male životinje i kućne ljubimce. Hrvatski veterinarski vjesnik, 9, 11-12, 34-35.
- LUKMAN, D. (2005): Izvanredni sastanak predsjedništva Odjela za male životinje i kućne ljubimce. Hrvatski veterinarski vjesnik, 13, 34-4, 40-41.
- LUKMAN, D. (2008): ESFM kongres u Cavtatu. Hrvatski veterinarski vjesnik, 17, 1-2-3, 11-12.
- SLAVICA, A. (2012): Osnovana Udruga AMAC Veterinarskog fakulteta. Hrvatski veterinarski vjesnik, 20, 5-8, 37.
- ŠIĆ, R., J. BADOVINAC (1994): Povijesni pregled djelovanja Hrvatsko-slavonskog društva u razdoblju od 1921. do 1939. g.: U 100 godina društvenog udruživanja hrvatskih veterinarara 1894. - 1994. Hrvatska veterinarska komora.
- VRABAC, M. (2001): Izborna skupština HVK. Hrvatski veterinarski vjesnik, 9, 11-12, 19-25.
- VUČEVAC BAJT, V. (1994): Osnutak i rad Hrvatsko-slavonskog veterinarskog društva od 1894. do 1921. g.: U 100 godina društvenog udruživanja hrvatskih veterinarara 1894. - 1994. Hrvatska veterinarska komora, Zagreb.
- VUKASOVIĆ, T. (1993): Veterinarski dani (Pula, 12. - 14. 11. 1992.).

Kongenitalna dijafragmatska hernija i potkovičasti bubrezi u pobačenog ždrebeta

Congenital diaphragmatic hernia and horseshoe kidney in an aborted foal

Medven Zagradišnik, L. *, D. Huber, Ž. Grabarević

Sažetak

Kongenitalne anomalije rijetko se pojavljuju u konja, a često zahvaćaju više organa i tkiva. Ovaj kratak prikaz slučaja opisuje makroskopski i histološki nalaz dijafragmatske hernije i potkovičastih bubrega u pobačenog ždrebeta.

66

Ključne riječi: kongenitalne anomalije, dijafragmatska hernija, potkovičasti bubrezi, pobačeno ždrijebe

Abstract

Congenital anomalies occur rarely in horses and often involve multiple organs and tissues. This brief case report describes the macroscopic and histological findings of a diaphragmatic hernia and horseshoe kidneys in an aborted foal.

Key words: congenital anomalies, diaphragmatic hernia, horseshoe kidneys, aborted foal

Anamneza

Na obdukciju je dostavljeno pobačeno muško ždrijebe, pasmine lipicaner. Kobilica je pobačila u posljednjoj trećini gravidnosti, a ostali anamnestički podaci nisu poznati.

Makroskopski nalaz prikazan je na slikama 1 – 5.

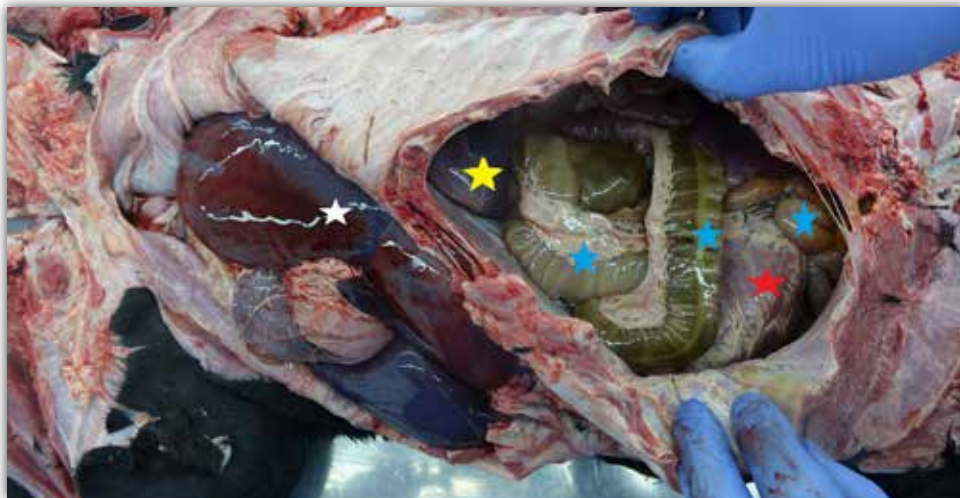
Histopatološki nalaz prikazan je na slikama 6a – c.

Dijagnoza: dijafragmatska hernija i potkovičasti bubrezi

Komentar

Razvojne se anomalije relativno rijetko pojavljuju u konja, a uključuju funkcionalne i/ili strukturalne malformacije jednog ili više organa i tkiva koje nastaju tijekom embriogeneze. Najčešći čimbenici koji utječu na nepravilnu organogenezu uključuju genetske poremećaje, infekcije, traume i izloženost teratogenim tvarima (Silva i sur., 2014.). Unatoč rijetkoj pojavnosti, prema retrospektivnim istraživanjima kongenitalna dijafragmatska hernija (KDH) pripada jednoj od prvih deset najčešćih malformacija u ždrebadi (Tăbăran i sur., 2015.). Ova razvojna anomalija

Dr. sc. Lidija MEDVEN ZAGRADIŠNIK, dr. med. vet., dr. sc. Doroteja HUBER, dr. med. vet., prof. emeritus Željko GRABAREVIĆ, Zavod za veterinarsku patologiju. Dopisna autorica: lmedven@vef.unizg.hr

Slika 1. Prsna i trbušna šupljina, pobačeni fetus ždrebeta. Makroskopski prikaz nepravilna položaja organa u prsnoj i trbušnoj šupljini. U prsnoj šupljini nalazi se kranijalni dio desnog jetrenog režnja (označeno žutom zvjezdicom), dio tankih crijeva, velikog kolona i cekum (označeno plavim zvjezdicama). Srce je označeno crvenom zvjezdicom. U trbušnoj šupljini nalazi se oko 150 mL transudata (nije vidljivo na slici). Dio desnog jetrenog režnja, kvadratni i lijevi režanj nalaze se u abdomenu (označeno bijelom zvjezdicom).

Slika 2. Ošit i jetra, pobačeni fetus ždrebeta. U desnom ventrolateralnom dijelu ošita uočava se prekid kontinuiteta istog, elipsastog oblika, u dužini od 6 cm, koji djelomično obuhvaća središnji tetivni i periferni mišićni dio ošita (označeno plavom zvjezdicom). U području hvatišta ošita i rebra tzv. rebreni dio ošita spojen je s jetrom vezivnotkivnim priraslicama (označeno žutom zvjezdicom).

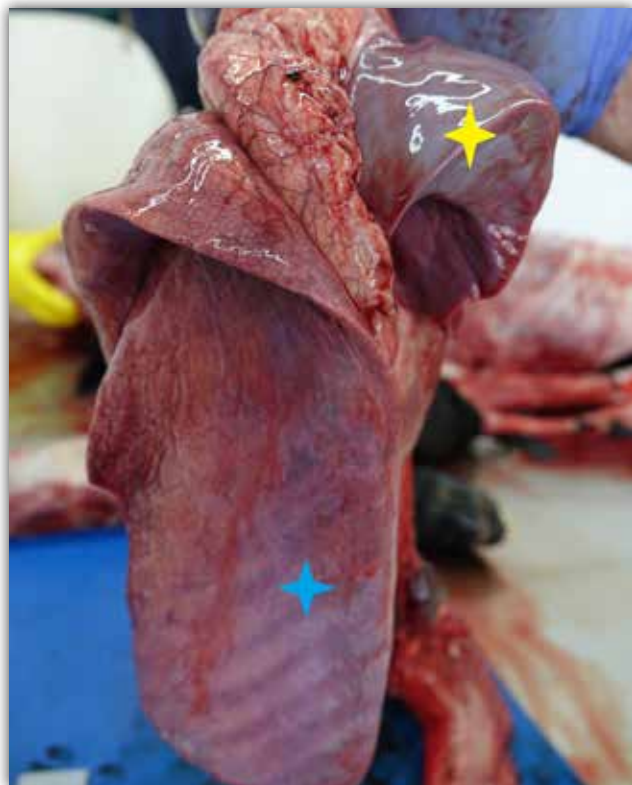
označuje prisutnost otvora na tetivnom ili mišićnom dijelu ošita koji omogućuje migraciju trbušnih organa u prsnu šupljinu (Lanci i sur., 2021.). Dijafragmatička hernija može biti kongenitalna ili stečena (traumatska), a njihovo razlikovanje često može biti izazovno (Gelberg, 2017.; Romero i Rodgeron, 2010.; Tăbăran i sur., 2015.; Uzal, 2016.). Pravilnije ju je nazvati eventracijom s obzirom na to da nema peritonealnu vreću (Gelber, 2017.). KDH nastaje zbog nepotpunog spajanja pleuroperitonealnih nabora.

Slika 5. Bubrezi, pobačeni fetus ždrebeta. Makroskopski prikaz bubrežne fuzije, tj. spojenih potkovičastih bubrega. Bubrezi su nepravilnog oblika, s lijeve strane više graholika oblika i u potpunosti spojen s desnim srčolikim bubregom. Lijevi i desni ureteri uredno su razvijeni (nije vidljivo na slici).

Često je mjesto otvora dorzalni tetivni dio ošita, no može biti i ventralno, zbog nedostatnog spajanja transverznog septuma (Tapio i sur., 2012.).

Patoanatomski nalaz uključuje prisutnost otvora na ošitu koji se razlikuju veličinom, oblikom i mjestom, bez znakova krvarenja (Lanci i sur., 2021.), te protruziju trbušnih organa kroz ošit koji se u potpunosti ili djelomično mogu naći u prsnoj šupljini. Makroskopski nalaz često uključuje unilateralnu hipoplaziju pluća s nepravilnim položajem abdominalnih organa koji se nalaze unutar prsne šupljine, osobito na strani hipoplazije. Prema literaturnim

Slika 3. Pluća, pobačeni fetus ždrebe. Pluća su nepravilna u obliku, prisutna je unilateralna hipoplazija plućnog parenhima s desne strane. Uočava se desni kranijalni režanj koji je atelektatičan (tamnoružičaste boje i žilavije koherencije u odnosu na lijeve plućne režnjeve) zbog kompresije od strane organa trbušne šupljine (označeno žutom zvjezdicom), dok kaudalni desni i akcesorni režanj nisu razvijeni. Plućni su režnjevi s lijeve strane razvijeni, a na površini se uočavaju otisci rebara (označeno plavom zvjezdicom).

68

Slika 4. Dušnik, pobačeni fetus ždrebe. U dušniku se nalazi pjenušav tekući sadržaj nastao zbog edema pluća.

podacima zavoji tankih crijeva, rjeđe jetra, želudac i slezena, organi su koji se uglavnom nađu u prsnoj šupljini (Täbäran i sur., 2015.). Patogeneza hipoplazije plućnog parenhima dvojaka je. S jedne je strane posljedica oštećenja primordijalnih mezenhimnih stanica u području pleuroperitonealnog nabora, što remeti organogenezu ošita i pluća. S druge je strane posljedica kompresije plućnog parenhima od strane organa trbušne šupljine koji su ušli kroz ošitni defekt u prsnu šupljinu (Keijzer i sur., 2010.; Lanci i sur., 2021.; Täbäran i sur., 2015.). Makroskopski se može uočiti i generalizirana punokrvnost što bi mogla biti posljedica perzistentne pulmonalne hipertenzije posljedično nerazvijenom krvožilnom sustavu pluća (Lanci i sur., 2021.).

Kod KDH česta je pojavnost mrtvorodene ždrebadi ili povremene opstrukcije crijeva i kolike kod neonatalne ždrebadi (Täbäran i sur., 2015.). Klinička slika uključuje slabe do izrazito jake kolike, često praćene respiratornim distresom i tahikardijom (Romero i Rodgeron, 2010.). Metoda liječenja kongenitalne dijafragmatske hernije u konja uključuje kirurški pristup, no često je izazov za kirurga zbog ograničenog pristupa samom defektu (Tapio i sur., 2012.).

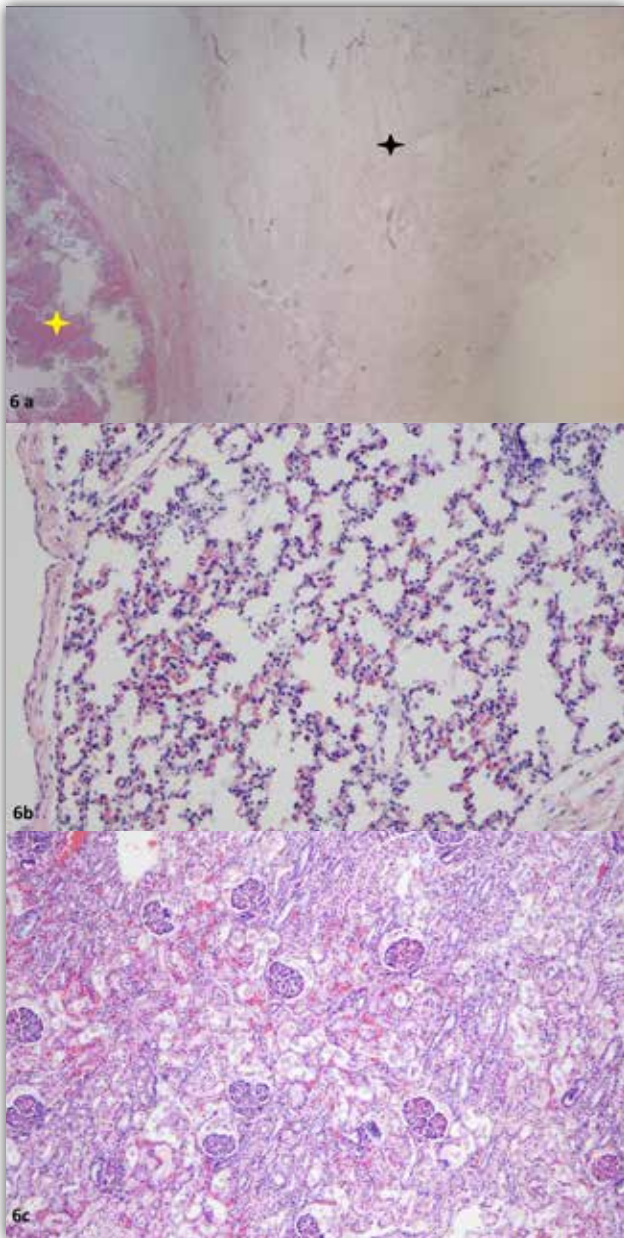
U neonatalne ždrebadi, koja pokazuje znakove kolike istodobno s respiratornim distresom, KDH bi trebao bi biti jedna od diferencijalnih dijagnoza unatoč tome što se rijetko pojavljuje (Tapio i sur., 2012.).

Anomalije mokraćnog sustava najčešće su posljedica poremećaja u razvoju kloakalne membrane (Jeong i sur., 2002.). Renalna fuzija, tzv. potkovičasti bubrezi (engl. horseshoe kidneys) nastaju spajanjem lijevog i desnog kranijalnog te lijevog i desnog kaudalnog pola bubrega za vrijeme nefrogeneze.

Makroskopski, spojen bubrež izgleda kao jedan veliki bubrež te najčešće ima razvijena oba uretera. U tom su slučaju histološka građa i funkcija spojenih bubrega uredne (Breshears i Confer, 2017.; Cianciolo i Mohr, 2016.). Potkovičasti bubrezi čine jednu od najčešćih razvojnih anomalija mokraćnog sustava u ljudi (Jeong i sur., 2002), dok su literaturni podaci u domaćih životinja oskudni.

Literatura

- BRESHEARS, M. A., A. W. CONFER (2017): The urinary system. U: Pathologic basis of veterinary disease. 6th ed. (Zachary, J. F., Ur.), St. Louis, Missouri, Elsevier. (617-681).
- CIANCIOLO, R. E., F. C. MOHR (2016): Urinary system. U: Jubb, Kennedy, and Palmer's pathology of domestic animals. 6th ed. Vol. 2. (Grant Maxie, M., Ur.), Elsevier Saunders, St. Louis, Missouri. (376-464).

Slika 6. (6.a) Mikroskopski prikaz jetrenog parenhima (označeno žutom zvjezdicom) i vezivnotkivne priraslice (označeno crnom zvjezdicom). HE, 4x (6.b) Punokrvnost i niskoproteinski alveolarni edem pluća (lijevi kranijalni režanj) HE, 20x (6.c) Punokrvnost kore bubrega slabijeg stupnja. HE, 20x

- GELBERG, H. B. (2017): Alimentary System and the Peritoneum, Omentum, Mesentery, and Peritoneal Cavity. U: Pathologic basis of veterinary disease. 6th ed. (Zachary, J. F., Ur.), St. Louis, Missouri, Elsevier. (324-411).
- JEONG, W. I., C. S. LEE, S. Y. RYU, B. H. WILLIAMS, Y. H. JEE, C. Y. JUNG, S. J. PARK, D. H. JEONG, S. K. LEE, Y. S. JEONG (2003): Renal and ureteral fusion in a calf with atresia ani. J. Vet.

Med. Sci. 65, 413-414. doi: 10.1292/jvms.65.413. PMID: 12679578.

- KEIJZER, R., J. LIU, J. DEIMLING, D. TIBBOEL, M. POST (2000): Dual-hit hypothesis explains pulmonary hypoplasia in the nitrofen model of congenital diaphragmatic hernia. Am. J. Pathol.
- LANCI, A., M. INGALLINESI, M. MORINI, F. FRECCERO, C. CASTAGNETTI, J. MARIELLA (2021): Fetal Congenital Diaphragmatic Hernia and Hydramnios in a Quarter Horse Mare., Vet. Sci. 8, 201. doi: 10.3390/vetsci8100201.
- ROMERO, A. E., D. H. RODGERSON (2010): Diaphragmatic herniation in the horse: 31 cases from 2001-2006. Can. Vet. J. 51, 1247-1250.
- SILVA, J. F., R. SERAKIDES, S. A. FRANÇA, J. N. BOE-LONI, N. M. OCARINO (2014): Multiple congenital defects in a newborn foal. Arq. Bras. Med. Vet. Zootec. 66, 1671-1675. doi.org/10.1590/1678-6866.
- TĂBĂRAN, A. F., A. L. NAGY, C. CĂTOI, I. MORAR, A. TĂBĂRAN, M. MIHAIU, P. BOLFA (2015): Congenital diaphragmatic hernia with concurrent aplasia of the pericardium in a foal. BMC Vet. Res. 11, 309. doi: 10.1186/s12917-015-0623-2.
- TAPIO, H., M. HEWETSON, H.-K. SIHVO (2012): An unusual cause of colic in a neonatal foal. Equine Vet. Educ. 24, 334-339. https://doi.org/10.1111/j.2042-3292.2011.00286.x
- UZAL, F. A., B. L. PLATTNER, J. M. HOSTETTER (2016): Alimentary System. U: Jubb, Kennedy, and Palmer's pathology of domestic animals. 6th ed. Vol. 2. (Grant Maxie, M., Ur.), Elsevier Saunders, St. Louis, Missouri. (2-258).

Milprazon®

milbemicin oksim+prazikvantel

Odaberite cjelovitu zaštitu.

Pobijedite u borbi protiv unutarnjih parazita

Srčani crv

Plućni crv

Očni crv

Crijevni paraziti

Naziv VMP: Milprazon vet 4 mg/10mg filmom obložene tablete za male mačke i mačiće najmanje tjelesne mase 0,5 kg, 16 mg/40 mg za mačke najmanje tjelesne mase 2 kg, 2,5 mg/25 mg, tableta za male pse i štenad najmanje tjelesne mase 0,5 kg i 12,5 mg/125 mg, tableta za pse najmanje tjelesne mase 5 kg.

Indikacija: Liječenje mješovitih invazija u mačaka i pasa uzrokovanih nezrelim i odraslim trakavicama i oblicima. Ovaj veterinarsko-medicinski proizvod (VMP) također se može primijeniti i za sprječavanje srčane dirofilarioze (*Dirofilaria immitis*), ako je istovremeno indicirano i liječenje invazija trakavicama.

Sastav: Jedna filmom obložena tableta sadržava djelatne tvari: Milbemicinoksima 4/2,5/12,5/16 mg i Prazikvantel 10/25/125/40mg.

Doziranje i način primjene: Primjena kroz usta. Za male mačke i mačiće: 0,5 – 1 kg: 1/2 tbl., >1 – 2 kg: 1 tbl.

Odrasle mačke: najmanja propisana doza: 2 mg milbemicinoksima i 5 mg prazikvantela na kg t.m. daje se jednokratno kroz usta.

Psi (mali psi i štenad): 0,5 mg milbemicinoksima i 5 mg prazikvantela na kg t.m. daje se jedanput kroz usta.

Nuspojave: U nekim slučajevima, osobito u mladim mačaka i pasa nakon primjene kombinacije milbemicinoksima i prazikvantela, primijećeni su opći simptomi (poput

letargije), neurološki simptomi (poput ataksije i tremora mišića) i/ili želučano-crijevni simptomi (poput povraćanja i proljeva).

Posebna upozorenja: Preporučuje se istodobno liječiti sve životinje koje žive u istom kućanstvu. Rezistencija parazita na neku skupinu antihelmintika može se razviti nakon učestale i ponavljane primjene antihelmintika iz te skupine.

Kontraindikacije: Ovaj veterinarsko-medicinski proizvod (VMP) se ne smije primjenjivati mačkama mlađim od 6 tjedana i/ili tjelesne mase manje od 0,5 kg i na štenadi mlađoj od 2 tjedna i/ili ako im je tjelesna masa manja od 0,5 kg. Ne smije se u odraslih pasa primjenjivati kod tjelesne mase manje od 5 kg i mačkama tjelesne mase manje od 2 kg.

Interakcije: Nisu primijećene nikakve interakcije nakon primjene propisane doze makrocikličkog laktone selamektina tijekom liječenja s propisanim dozama milbemicinoksima i prazikvantela.

Ciljne vrste životinja: Mačka najmanje tjelesne mase 2kg, te male mačke i mačići. Pas najmanje tjelesne mase 5 kg, te mali psi i štenad.

Karencija: Nije primjenjivo.

Nositelj odobrenja za stavljanje u promet: KRKA d.d., Novo mesto, Šmarješka cesta 6, 8501 Novo mesto, Slovenija.

Način izdavanja: Na veterinarski recept.

KRKA-FARMA d.o.o., Radnička cesta 48, 10 000 Zagreb, Hrvatska, Telefon 01/ 63 12 101, E-mail: info.hr@krka.biz, www.krka-farma.hr

Naša inovativnost i znanje posvećeni su zdravlju. Zbog toga naša odlučnost, ustrajnost i iskustvo zajedno doprinose jednom cilju – razvoju djelotvornih i neškodljivih proizvoda vrhunske kakvoće.

Životinje u religijama i mitologiji starih naroda (I. dio)

Animals in the Religions and Mythology of Ancient Peoples (Part 1)

Džaja, P.*, J. Grbavac, M. Palić, P. Tomšić, M. Benić, K. Severin

Sažetak

Čovjek od svojih početaka nastoji objasniti način svog postanka, promjene na sebi (bolest, smrt) i svojim životinjama kao i svim prirodnim događanjima oko njega. Vjerojatno zbog straha, neznanja, nemoći, a katkad i znatiželje, čovjek je rješenje tražio daleko od sebe, što za posljedicu ima vjerovanja u različite bogove i bića, čudnovata stvorenja čija se štovanja prenose iz civilizacije u civilizaciju s malo izmijenjenim imenom, izgledom ili obredom koji im je priređivan. Štovanjem životinja pomoću reprezentativne životinje stvara se kult životinja. U ovom radu govorimo o religiji i mitologiji (mitovima i legendama, zoolatriji, totemizmu, animalizmu, orakularnim životinjama, čudovištima u životinjskom obliku, fantastičnim životinjama i hibridima) u različitim civilizacijama u različitim vremenima. Ovaj rad prikazuje vjerovanja starih naroda koja su na bilo koji način povezana sa životinjama, bilo da su životinje štovali kao bogove i božice bilo da su bogovi prikazani u društvu sa životinjama, da su čudovišta, ili fantastične životinje (vukodlak, zmaj), ili u obliku hibrida koji su mješavina ljudskih i životinjskih oblika, ili kombinacija više različitih vrsta životinjskih likova. I u starim i u današnjim civilizacijama sačuvana je svetost životinja, kao i proricanja na osnovi njihova ponašanja ili izgleda njihovih organa, uz mišljenje da se ljudi mogu preobraziti u životinje ili druga bića. U prvom dijelu ovog rada kao božanstva, mitska bića ili čudovišta opisane su životinje i njihovi različiti likovi – u obliku antilope, goveda (bizon, bik, krava), deve, dupina, gavrana, glodavca, insekta, jarca, jaguara, jastreba, jelena, ježa, kita i konja.

Ključne riječi: religija, mitologija, stari narodi, hibridi, čudovišta, orakularne životinje

Abstract

From the very beginning, humans have tried to explain their origins and the changes that occur to them (diseases, death) and their animals, as well as the natural events taking place around them. Probably out of fear, ignorance, helplessness and sometimes curiosity, humans sought the answers far away from themselves, which resulted in the belief in a variety of gods and other beings, strange creatures, whose worship was passed on from one civilization to another, with the names, appearance, or rites related to them slightly altered. Worship of animals using representative animals led to the creation of animal cults. This paper deals with religions and mythology (myths and legends, zoolatry, totemism, animalism, oracular

Dr. sc. Petar DŽAJA, dr. med. vet., redoviti profesor u trajnom zvanju, dr. sc. Jozo GRBAVAC, dr. med. vet., izvanredni profesor, Agronomsko i prehrambeno-tehnološki fakultet Sveučilišta u Mostaru, Magdalena PALIĆ, dr. med. vet., asistentica, dr. sc. Mario BENIĆ dr. med. vet. Sanatio d. o. o., Petar TOMŠIĆ, dr. med. vet. Biofarm d. o. o. veterinarska ambulanta, dr. sc. Krešimir SEVERIN dr. med. vet. redoviti profesor, Zavod za sudsko i upravno veterinarstvo, Veterinarskog fakulteta u Zagrebu. Dopisni autor dzaja@vef.hr

animals, monsters in animal form, fantastic animals and hybrids) in various civilizations at different times. The paper presents the beliefs of ancient peoples related in any way to animals, whether they worshipped animals as gods and goddesses, or gods were shown associating with animals, as monsters or fantastic creatures (werewolves, dragons), or in the form of hybrids - a mixture of human and animal forms, or a combination of several species of animal characters. In ancient and contemporary civilizations the sacredness of animals has been preserved, including prophesying on the basis of their behaviour or the appearance of their organs, along with the belief that humans can be transformed into animals or other creatures. In the first part of the paper animals are described as deities, mythical creatures or monsters, in their various forms - antelopes, cattle (bison, bull or cow), camels, dolphins, ravens, rodents, insects, goats, jaguars, hawks, deer, hedgehogs, whales and horses.

Key words: religion, mythology, ancient peoples, hybrids, monsters, oracular animals

Religija je osobni sustav vjerskih ponašanja, vjerovanja i praksi. Širi je pojam od pojma mitologije, pod kojom podrazumijevamo mitove koji se odnose na bogove, demibogove i legendarne heroje pojedinih skupina ljudi (Dolenčić, 2018.). U starom Egiptu vladalo je vjerovanje da je životinje i biljke stvorilo božanstvo Ra. Veoma često božice su prikazivane u društvu životinja, pa je tako Afrodita prikazana na guski ili golubovima, Atena sa sovom, Artemida s jelenom, Eva sa zmijom, Marija s golubicom itd. U različitim civilizacijama i religijama životinje su prikazivane kao božanstva s nekim simbolom (snage, umjetnosti, uskrснуća, radosti, rodnosti, slobode, smirenosti, vjernosti, odmetnika i sl.). Cernunnos je keltski bog zaštitnik životinjskog carstva, Hinkon je bog lova i gospodar životinja u vjerovanju naroda Tunga iz Sibira. U nekim starim civilizacijama, a i danas, vjeruje se u seljenje duše iz čovjeka u životinju (metempsihozu), kao i u svete životinje - totem (totemizam). Štovanje svetih životinja ili božanstava u životinjskom obliku imalo je za posljedicu stvaranje kulta životinja (zoolatrija). U nekim se civilizacijama vjerovalo u preobrazbu ljudi u životinje koje drugima nanose zlo (animalizam), te mitološku sposobnost ljudskih bića da se preobrazu u druge oblike, bilo polučovjek - poluživotinja, kada se pojavljuju bića s ljudskim tijelom i životinjskom glavom (teriocefalija), bilo mješavina dviju i više životinjskih vrsta (teriantropija), što je imalo za posljedicu nastanak različitih hibrida. Bogovi životinjske glave prikazani su u drevnoj egipatskoj religiji (Ra, Sobek, Anubis). Stari Grci i drugi narodi vjerovali su u bića koja mijenjaju oblik, od čega je nastao pojam za psihijatrijsko stanje kad pacijent vjeruje da je životinja (likantropija). Ovisno o zemljopisnom mjestu postojala su vjerovanja da se čovjek preobrazio u medvjeda, vuka (Amerika, Europa), u hijenu, leoparda (Afrika), tigra, žabu (Južna Azija) i šakala (na Istoku). Takvim su vjerovanjima nastali mnogi hibridi: hibridi ljudi i tuljana (Wereseles) u Engleskoj, werefoxes su ženska bića koja žive poput lisica u divljini (Europa) i koja se u Kini nazivaju kitsune, a u Japanu tanuki. Hibridi su prikazivani u

ljudskom obliku s odličjem jedne ili više životinja, ili u dijelovima dvije, triju, pa čak i više životinjskih vrsta. Najpoznatiji su primjer hibrida kentauri, sirene i morske vile. Sirene su u grčkoj mitologiji prikazivane kao polužena, poluptica, a današnji je njihov prikaz polužene - poluribe nastao znatno kasnije, i to je vrsta morske vile. Morski bog Tritona ima riblji rep.

Čovjek počinje proučavati demone i njihov utjecaj na čovjeka (demonologija) iz različitih razloga. U starim se legendama i zapisima mogu pronaći različite i detaljne klasifikacije demona, njihov hijerarhijski ustroj i značajke. Osnova demonologije razvijala se kao ogranak službenih religijskih sustava i njome se u Babilonu bavilo svećenstvo, koje je iz čovjeka istjerivalo zle duhove. Isto su tako stari narodi vjerovali u orakularne životinje kojima su se koristili za proricanje, a najčešće su u te svrhe korištene ptice. Augury bila je visokorazvijena praksa kazivanja budućnosti na osnovi leta ptica u klasičnoj antici. U starom je Egiptu sačuvana diplomatska korespondencija iz 14. st. pr. Kr. pod nazivom Amarna korespondencija, koja govori da je kralju u Alaziji na Cipru bilo poznato da je orao prorocatelj trebao biti poslan iz Egipta. U staroj se Grčkoj sudbina tumačila pomoću ptičjih ponašanja (Ilijada), a posebno putem promjena na jetri (hepatoskopija). U staroj Rimskoj religiji tumačili su se predznaci na osnovi ponašanja ptica (augurija). U priči o Noi golub se pojavljuje kao orakularna životinja, a u Thisbe u Beotiji postojala je golubica za proročanstvo (Zeus). U kineskoj tradiciji kornjača pripada u orakularnu životinju, a u Sjevernoj Americi na Dan svinjca (2. veljače) morski se svinjac koristi za predviđanje hoće li biti rano proljeće. Čudovište je neprijateljsko, opasno biće koje već samim svojim postojanjem prijeti božanskom i zemaljskom poretku. Čudovišta su osamljenici, izopćenici i pustinjaci koji vrlo rijetko pripadaju nekoj vrsti te su društveno neprihvatljiva bića i zbog svoga izgleda i zbog ponašanja, i nikad ne mogu razviti odnos pripadnosti zajednici (Levant-Pričić, 2008.). Stari narodi, posebno Rimljani i Grci, vjerovali su u vukodlake.

Kao fantastične životinje koje su se štovale navode se Kerber (pas čuvar kuće mrtvih) i Feniks, ptica koja je u starom Egiptu bila čaplja koja je poistovjećena s egipatskim bogom Ra. Sunce – Ra rađa se i umire svaki dan, a isto vrijedi i za Feniksa koji je postao simbolom uskrsnuća i besmrtnosti. Egipćani su ga prikazivali na monumentalnim kipovima, piramidama i mumijama te sarkofazima.

Šamanizam je spiritističko-magijski oblik religije prema kojemu se vjeruje u duhove kao gospodare prirode, s kojima ljudi mogu uspostaviti vezu uz pomoć određenih magijskih obreda koje izvodi plemenski vrač šaman. Obično u ekstatičnom stanju, s pomoću bubnjeva, čegrtaljki, zvončića i sl., plesom i odgovarajućim formulama zazivanja, šaman dobiva odgovore i preporuke duhova o radnjama koje treba poduzeti radi dobrobiti plemena, liječenja bolesti i sl. (Afrika, subarktička plemena Sibira, srednja Azija, Eskimi) (Anonymous, 2022.a).

Mitologija je znanost koja proučava priče fantastičnog sadržaja u kojima su junaci bogovi, polubogovi, heroji i slično. Te priče bilježi mit, legenda, tradicija, usmena predaja i drugo. Osim toga mitologijom se naziva i skup mitova neke religije, etničke skupine ili geografskih cjelina. Mitologija je skup svetih priča koje se smatraju istinitima i koje služe kao objašnjenje sustava vjerovanja i kulture u društvima (često se odnosi na učenje o mitovima). Najčešće su to priče iz daleke prošlosti u čijim su ulogama redovito Bog i neka druga fantastična bića. Mitologija uključuje prošlost u kojoj su se zbili nadnaravni događaji u starom svijetu s nadnaravnim bićima što za posljedicu ima vjerovanja u kojima se svjesno preuzimaju iracionalne težnje i spoznaje kojima se teži jedinstvu s nadnaravnim, odnosno božanstvenim (misticizam). Mitovi opisuju društvene aspekte kulture: moral, uloge i običaje te zajednička vjerovanja i uvjerenja koja pomažu u stvaranju i održavanju zajedničkog identiteta društva. Najčešće su mitološke teme: podrijetlo (obuhvaća početak svemira i svijeta), život i smrt, kraj svijeta te borba dobra i zla (Vizantiner, 2017.). Najpoznatiji su mitovi legende stare Grčke u kojima su bogovi, polubogovi i heroji ljudskog podrijetla glavni likovi. Prema mitu starih Grka opisana su čudna djela junaka Herkulesa, Ikara i sličnih junaka. Za razliku od mitova, legende se koriste povijesnim činjenicama i kombiniraju različite tipove pripovijedanja, zbog čega su i moralno i politički korisne. Konačno, narodne priče (folklor) dio su fikcije, s općenitijim tipovima likova, poput siročadi, princeza i vještica. Dok neki smatraju da je štovanje životinja rezultat njihove znatiželje (Weissenborn, 1906.), drugi navode mit prema kojemu su se bogovi skrili pod krinkom životinja od prijetećih divova (Lubbock, 2005.), zbog čega čovjek u znak zahvalnosti štuje životinje. Možda

je rezultat vjerovanja u druga bića svakolika oblika rezultat mržnje, prezira i nepovjerenja prema ljudskom rodu (mizantropija).

Prisutni u kineskom zodijaku su štakor, vol, tigar, zec, zmaj, zmija, konj, koza, majmun, pijetao, pas i svinja.

ŠTOVANJE RAZLIČITIH ŽIVOTINJA

1. Antilopa. Prema vjerovanju Bušmana (afrički narod) u antilopi se može pojaviti božanstvo, dok se u hinduizmu pojavljuje kao simbol boga Šive (Cvitković, 2021.).

2. Goveda

2.1. Bik je najčešće simbol snage, hrabrosti i plodnosti. U starogermanskim se tradicijama božanstvu kao žrtva prinosiso bik ili konj. Da bi dobili snagu, stari su Germani pili volovsku krv pomiješanu s medom i vinom. Prema iranskoj mitologiji postojao je praiskanski bik Geush Urvan, čuvar stoke. U mitraizmu je postojao obred taurobolij prema kojemu se iznad rešetke, ispod koje je stajao vjernik, klao bik da bi krv padala po njemu i očistila ga od grijeha. Prema kršćanskoj mitologiji Sebastijan je oživio mrtva bika, a među plemenskim religijama kod Židova bik je mogao biti totem (Cvitković, 2021.).

2.1.1. Apis je staroegipatsko božanstvo štovano kao sveti bik, koji je bio sin boga Ptaha i svete krave. U starom Egiptu razvio se kult Apisa, svetog bika. Egipćani nisu obožavali apstraktnog bika ni sve bikove zbog toga što je tijelo takvog bika trebalo biti rođeno s posebnim vanjskim oznakama (moralo je imati čak 29 znakova). Naprimjer sveti bik mora imati trokutastu mrlju na čelu, a na grebenu mjesto u obliku orla. Veliko je slavlje bilo kad bi se rodila takva životinja. Utjelovljeno božanstvo Apis imalo je sretan život: živjelo je u hramu Pta gdje mu je odavana počast. Ako je iz nekog razloga umiralo, tada je proglašavana žalost. Božanstvo nije trebalo biti staro i očajno.

2.1.2. Chi You je stvorenje iz kineske mitologije, prikazivano s glavom bika, torzom čovjeka i ušima i zadnjim dijelom tijela medvjeda (hibrid).

2.1.3. Lamasu – Lama jest asirsko i akadsko božanstvo koje je prikazivano s tijelom bika, ljudskom glavom i orlovskim krilima iz mezopotamske mitologije a nekada je prikazivan kao čovjek iznad struka i bik ispod struka s bikovskim rogovima i ušima. Prvi izraziti motiv *lamasu* pojavio se u Asiriji za vrijeme vladavine Tiglath-Pilesera II. kao simbol moći. Da bi se zaštitile kuće, *lamasu* su urezane u glinene ploče, koje su potom zakopane ispod praga vrata. U sumersko je doba prikazana boginja Lamma, koja nosi haljinu s volanima i rogatu tijaru koja simbolizira božanstvo, s dvjema podignutim rukama, u znak molitve.

Slika 1. Minotaur, kopija starije skulpture, 1664. (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Minotaur>).

2.1.4. Minotaur je u grčkoj mitologiji stvorenje s glavom bika i tijelom čovjeka, a u nekim je situacijama prikazan s repom i stražnjim dijelom tijela bika (Anonymous, 2022.a).

2.1.5. Nandi je božanstvo čuvara vrata Kailase, doma gospodina Shive u hinduističkoj religiji, a prikazan je kao lice bika, s ljudskim tijelom koje proporcijom i izgledom podsjeća na Shivino. Zaštitnik je stada, prikazan kao bik s četirima rukama od kojih u dvjema drži sjekiru i antilopu (Jelić, 2021.).

2.1.6. Kusarikku je drevni mezopotamski demon s glavom, rukama i trupom čovjeka te ušima, rogovima i stražnjim nogama bika. Prikazan je uspravna hoda, kao čuvar vrata kako bi zaštitio stanovnike od zlonamjernih uljeza. Jedan je od demona koji su predstavljali planine (Dietz, 1999.).

2.1.7. Ophiotauros je u grčkoj mitologiji hibrid prikazan s glavom bika i tijelom zmije.

2.1.8 Tiamat je čudovište u babilonskoj mitologiji, divovski ženski demon koji ima tijelo reptila prekriveno ljuskama, ptičje noge i pandže te rogove bika (Levan-Perinčić, 2008.). Tiamat je, prema mitologiji, zmaj krokodilskih čeljusti, s krilima šišmiša, orlovim kandžama i pitonskim tijelom. Postoji priča prema kojoj je Marduk uhvatio u mrežu i ubio Tiamata od čijeg je tijela stvorio svijet. Njezine suzne oči postale su Eufrat i Tigris, od polovice tijela nastalo je nebo, a od njegove jetre nastao je mjesec.

2.2. Bijeli bizon smatra se svetim simbolom pravednosti i obilja nekih indijanskih plemena. Prema legendi naroda Lakote njegovu je sliku usvojila boginja koja je u drevna vremena ljude poučavala tajnom

znanju i molitvama. Bijeli bizon nevjerojatno je rijetko stvorenje. Za Indijance je rođenje takvog teleta pravo čudo, usporedivo po važnosti i pozitivnoj vrijednosti s plaćanjem ikona ili konvergencijom Svetog ognja za kršćane. Čak i ako se Bijeli bizon pojavljuje osobi samo u snu, to se smatra neobično povoljnim znakom, obećanjem sreće i blagostanja (Anonymous 2022. b).

2.2.1. Catoblepas (pl. **Catoblepones**, od grč. καταβλέπω (katablépō) – gledati prema dolje) legendarno je stvorenje iz Etiopije, koje je prvi opisao Plinije Stariji, a poslije i Klaudije Elijan. On je grčko mitološko biće koje podsjeća na bizona, s glavom uvijek okrenutom prema dolje zbog velike težine. Njegov bi pogled ili dah ljude mogli pretvoriti u kamen ili ih ubiti. Često se smatra da se *catoblepas* temelji na stvarnim susretima s gnuom, tako da neki rječnici tumače da je ovaj naziv sinonim za gnuu. Također je poznat kao afrička verzija Gorgone (McGowen, 1981.).

2.3. Krava. U starom je Egiptu Hesat božica mlijeka i majčinstva, prikazana kao puna krava, kao i Mehet-Wast, božica neba koja je identificirana kao nebeska krava čije je tijelo činilo nebo, dok su njezina četiri ekstremiteta označivala glavne smjerove. Boginja neba Nut također može poprimiti oblik krave. Kad djeluje u ulozi nebeske božice, i božica majka Izida može biti prikazana s govedim rogovima. U egipatskoj je mitologiji Bat božica krava. U germanskoj je mitologiji postojala sveta krava (*audumla*), dok je u grčkoj mitologiji svećenica Io, u koju se zaljubio Zeus, pretvorena u kravu te je pobjegla u Egipt gdje je, obrativši se u ženu, rodila Zeusu sina. U Indiji je krava sveta životinja. Hinduisti koriste kravlje mlijeko i njezino je klanje nezamislivo, naime ona je sveta životinja jer daje mlijeko i sir, a uz sve je to ona i Krišnin pratitelj (Cvitković, 2021.). Indijci vjeruju da krava može donijeti sreću i ispunjenje želja. U siječnju krave moraju proći kroz tzv. čistilište – veliku obrednu zapaljenu vatru. Sikhi poštuju svetost krave, a ostalo meso konzumiraju ako je ritualno zaklano. Prema načelima hinduizma ona je oličenje čistoće, žrtvovanja i majčinstva (Anonymous, 2022. b). Jahvi se mogla prinijeti žrtva, i to muško ili žensko govedo bez mane.¹ Žrtva okajnica u Židova je podrazumijevala klanje junca čije su se meso i koža spaljivali.² U istoj knjizi Jahve zapovijeda Židovu da ne poželi vola bližnjega svoga,³ te je propisana odšteta ako goveče ubode i usmrti čovjeka kamenovanjem.⁴ Ako je prije znao bosti, trebalo ga kamenovati,⁵ i ako je ubo dječaka ili djevojčicu. Tko bi ukrao goveče,

¹ Lev, 3, 1

² Izl., 29:14

³ Izl., 20:17

⁴ Izlazak, 21:28

⁵ Izlazak, 21:29

trebao je vratiti pet goveda,⁶ a tko bi ga umlatio, trebao ga je nadoknaditi.⁷ U suri (Kuranu) se spominje sedam debelih krava kako jednu sedam mršavih krava,⁸ kao i da Bog naređuje da se zakolje krava, ni stara ni mlada, srednje dobi, žuta, a ne ona koja je podvrgnuta radu i oranju niti ona koja ima bilo kakav znak na sebi.

2.3.1. Kamadhenu je goveđe stvorenje sa ženskom (ljudskom) glavom i grudima, tijelom krave, krilima golubice i repom pauna (hibrid). Štuje se u sjevernim indijskim državama. Kamadhenu je hinduističko mitološko stvorenje poznato kao Surabhi, izvorna majka svih krava. Postoji vjerovanje da je krava nastala za vrijeme bujanja kozmičkog oceana i da je predstavljena sedmorici mudraca od strane bogova. Svaki dio tijela krave ima vjersku simboliku. Njezina četiri ekstremiteta simboliziraju četiri Vede, a grudi četiri Purusharthe. Njezini rogovi simboliziraju bogove, lice sunce i mjesec, a ramena simboliziraju vatru. Shodno tomu postoji i vjerovanje da ispunjava sve želje svog vlasnika, stoga je poznata i kao krava izobilja (Biardeau, 1993).

2.3.2. Bai Ze je stvorenje iz kineske mitologije s glavom čovjeka i tijelom krave, sa šest rogova i devet očiju. To se stvorenje u Japanu zvalo kutabe, a služi kao talisman za čuvanje od bolesti. Hakutaku je na japanskom jeziku mitska zvijer iz kineske mitologije, štovana kao duh čuvara biljnog lijeka koji je prikazivan kao goveđe ili felidno čudovište, s devet očiju i šest rogova. <https://hr.mycompwiki.com/712415-bai-ze-GBWWGH>

2.3.3. Hathor je u egipatskoj mitologiji božica ljubavi, glazbe i sreće, prikazivana u obliku žene s kravljim rogovima ili hijeroglifskim znakom na glavi, katkad i u obliku krave. Prema mitologiji nastala je iz Raova oka i najdraža mu je kći, jer je tijekom pobune protiv njega bila osvjetnica. Hathor je zaštitnica mumija, a grčki joj je pandan Afrodita (Anonymous, 2022. c.).

2.3.4. Šišmiš je egipatska božica s rogovima i ušima krave.

2.3.5. Kapila krave (zlatne krave) djeca su Kamadhenua, koje su također nazivali majkama svijeta (prema Anushasana Parva, trinaestoj knjizi Mahabharate).

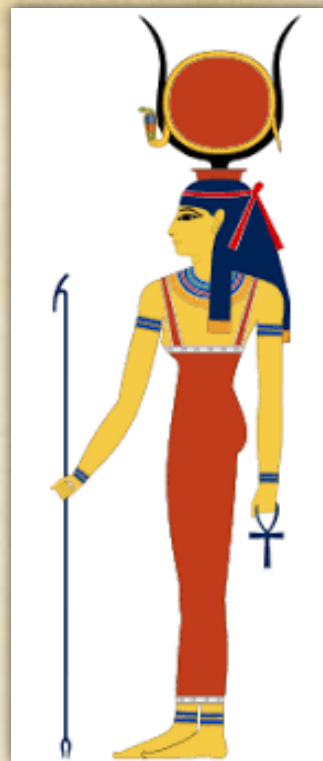
2.3.6. Manoratha je tele koje je Krišna stvorio (zajedno s majkom, Kamadhenu) (prema Devi Bhagavata Purana) (Anonymous, 2022. d).

2.3.7. Nandini (katkad se naziva i Sabala), krava Vashistha, Indrine krave Kamadhenu **Rohini**, kći Surabhija, za koju se kaže da je majka krava (prema Ramayani)

6 Izlazak, 21:37

7 Talmud, 1982:178.

8 Kuran 2:67.

Slika. 2. Hathor s rogovima i Suncem
(<https://hr.wikipedia.org/wiki/Hathor>)

2.3.8. Bir Kuar ili Birkuar, poznat i kao Birnath, hinduistički je bog stoke kojemu su se klanjali pastiri Ahirsi iz zapadnog Bihara u Indiji. Smatra se oblikom boga Krišne.

2.3.9. Hesat je u starom Egiptu božica mlijeka i majčinstva.

2.3.10. Mehet-Wast božica je koja je identificirana kao nebeska krava čije je tijelo činilo nebo, a njezina su četiri ekstremiteta označivala četiri glavna smjera.

2.3.11. Nut je boginja neba koja može poprimiti oblik krave.

2.3.12. Izida je božica majka, može biti prikazana i s govedim rogovima.

3. Crv Skölex u grčkim je drevnim spisima bio divovski bijeli mesožderni crv, s velikim parom zubi, koji je živio u rijeci Ind. (Anonymous, 2022. d). Imao je par velikih zubi, jedan na gornjoj i drugi na donjoj čeljusti. Zubi su bili četvrtasti, dužine oko 15 centimetara. Danju bi se zario u dno blata, a noću proždriao plijen poput konja, krava, magaraca ili deva.

4. Deva je simbol umjetnosti, znak kraljevske časti i dostojanstva. Prema Evanđelju je Ivan Krstitelj bio odjeven u odijelo od devine dlake.⁹ Mahmed je deva koja nosi darove u Meku, a u suri¹⁰ piše o ljudima koji

9 Mk, 1:6

10 Sura 22:27

hodočaste jašući *na svakoj mršavoj devi koja dolazi s daleka puta*. U suri (dio Kurana)^{11, 12} govori se o klanjanju devama i govedima kao kurbanima te o Božjoj devi koju ne treba klati, već je treba pustiti da pase po Božjoj zemlji. Govori se i da će Bog ljudima poslati devu kao iskušenje,¹³ a želi li se izbjeći kazna, treba je pustiti da pase bez zlostavljanja.¹⁴

4.1. Allocamelus je heraldičko stvorenje koje je prikazivano s glavom magarca i tijelom deve.

5. Dupin je prema kršćanskoj umjetnosti najčešće prikazan kao simbol uskrsnuća i spasenja (Cvitković, 2021.).

6. Gavran je u keltskoj mitologiji povezan s Branom i Moriganom.

7. Glodavci. Mali broj manji hramova u Indiji posvećen je štovanju divljih miševa.

8. Insekt Skarab jedan je od najstarijih i najpoznatijih simbola drevnih Egipćana. Ovaj je domaći kukac (buba) dobio status svete životinje zbog navika valjanja okruglih kugli gnoja do njezine minke. Zbog takvog je ponašanja insekt poistovjećen s drevnim bogom sunca Khepri, koji je kontrolirao kretanje sunca nebom. Kao što se solarna kugla večeri skrivala izvan horizonta, tako je i skarab nestao pod zemljom, a zatim se ponovno pojavio. Egipćani su često nosili figuricu skaraba isklesanu iz kamena ili drugog materijala kao simbol vječnog života, obnove i restauracije. Isti se simbol često stavljao na prsa pokojnika, pripremajući ga za zagrobni život (Anonymous 2022. b).

9. Jarac u kršćanskoj umjetnosti predstavlja prokletnika na Posljednjem sudu. Vjerovalo se da se impotencija može liječiti jarčevom krvlju. Jarac se Jahvi prinosi kao žrtva okajnica.¹⁵ Jahve traži da mu se kao žrtva prinese kozlič ili janje,¹⁶ a i koza tri godine stara.¹⁷ Stari zavjet kaže da je Aron trebao prinijeti oba jarca i postaviti ih pred Jahvu, a potom je jarca trebao zaklati za žrtvu okajnicu za grijeh naroda (Cvitković, 2021.).

9.1. Satiri (grč. *σάτυρος, sátyros – Σάτυροι, Sátyroi*) u grčkoj su mitologiji poluljudi – poluživotinje koji opsjedaju šume i prate bogove Pana ili Dioniza. Prikazivani su na različite načine, ali najčešći je prikaz satira kao mitološkog bića koje je pola jarac, a pola čovjek. Satiri, za razliku od ostalih bogova, nisu besmrtni, nego su polubogovi prikazani s malim jarećim rogovima, ušima, repom, a katkad i kopitima. Poslije su prikazivani u kozjem obličju zahvaljujući povezivanju

s Panom i rimskim Faunom – pri čemu su imali dug kozji ili konjski rep. Odrasli satiri prikazivani su s jarećim rogovima, a mladi s manjim koštanim kvrgama ili rožicama na glavi. Kosa im je često bila kovrčava, uši šiljate, nosovi ravni, brade velike, a glava obavijena vinovom lozom ili bršljanom. Često su nosili tris – štap ukrašen listovima i bršljanom koji je na vrhu imao češer.

9.2. Daksha je u hinduističkoj mitologiji bio kralj na Zemlji, a prikazuje se kao debeo muškarac s jarčevom glavom (Bhatt, 2018.).

9.3. Aja je u hinduističkoj mitologiji jarac posvećen Pušanu. Zauzima istaknuto mjesto u obredima smrti jer pokazuje put do mrtvih.

9.4. Ajaikapala je u hinduističkoj mitologiji dječak kojega je rodila milost Shankare. Imao je jedno stopalo muškarca, a drugo jarca (Anonymous, 2022 d).

9.5. Naigamesha je u hinduističkoj mitologiji poznat kao Harinegameshi, božanstvo koje je prikazivano s jarećom ili jelenskom glavom (povezano s bogom rata Kartikeya) (Anonymous, 2022. d).

9.6. Pūšan je vedski čuvar stada i krda (Anonymous, 2022. d).

10. Jaguar je u mezoamerici bio štovani simbol plodnosti i ratništva među Astecima, Majama i Olmecima.

11. Jastreb je povezan s egipatskim bogom Horusom, a bio je bog neba, božanske vlasti, rata, pobjede i civilizacije. Jastreb je božanstvo na Havajima koje simbolizira brzu pravdu. Neka su plemena imala boga pticu sokola. Na sjevernom Borneu jastreb je tretiran kao bog, ali je tehnički bio glasnik narodnog vrhovnog boga.

10.1. Simurgh je stvorenje iz perzijske mitologije nalik grifonu, s glavom psa, tijelom lava i krilima jastreba.

10.2. Horus, Monthu i Rai Seker egipatski su bogovi s

Slika 2. Satyr (https://cdn5.nsokote.ru/fbn/silen-jeto-vospitatel-i-sputnik-dionisa-rol-silena_1.jpg)

11 Sura 22:36

12 Sura 11:64.

13 Sura, 54:27

14 Sura 7:72.

15 Lev, 9.15.

16 Izl. 12:5

17 Post. 15:9

glavom sokola ili jastreba. Horus ej nekada prikazan kao čovjek s glavom sokola ili kao lav s glavom sokola ili ovna (Tovarović, 2017.).

10.3. Shyena božanski je jastreb identificiran s Agni, koji se uspinje na nebo zbog donošenja nektara na zemlju s namjerom pomlađivanja i revitalizacije svih stvari koje postoje na zemlji.

12. Jelen je Grcima bio svet za božicu Artemidu, dok je u hinduizmu povezan s božicom Saraswati. Kelti i Germani smatrali su ga simbolom plodnosti, a od Kine do Europe mnogi su ga narodi smatrali simbolom neprekidnog stvaranja i obnavljanja. Nakon predaje Artemida je pretvorila Akteona u jelena¹⁸ jer ju je promatrao dok se kupala. Japanska prefektura Nara poznata je po brojnim drevnim spomenicima i hramovima, a ujedno je i mjesto jedne od najvećih statua Bude, gdje sveti jelena od Nare nisu manje poznati od statue. Sve je počelo time da je Bog posjetio njegov hram, sjedeći na leđima jelena. Prije nekoliko stoljeća jelena su bili tako strogo čuvani da je njihovo ubijanje bilo kažnjivo smrću.

12.1. Cernunnos je drevni galski i keltski bog s jelen-skom glavom (rogati bog). On simbolizira plodnost i mušku energiju. Poznat je kao keltski bog šume.

12.2. Peryton je stvorenje (hibrid) prikazivano s glavom, vratom, prednjim nogama i rogovima jelena u kombinaciji s perjem, krilima i stražnjim dijelom tijela velike ptice. On baca sjenu na čovjeka sve dok ga ne ubije a Sibila je jednom prorekla da će dovesti do propasti Rima (Nig, 202.).

12.3. Crocotta je u grčkoj mitologiji prikazana kao mitološko biće s tijelom jelena, lavljim vratom i rastavljenih kopita. Prikazana je kao mješavina psa i vuka ili hijene i lava. Plinije VIII. (72. – 73.) piše o *leucrotti* nalik hijeni, koju naziva najbržom od svih zvijeri, veličine magarca, stražnjim dijelom tijela poput jelena, lavljim vratom, repom i prsima, jazavčeve glave, rascjepkana kopita, a usta im se otvaraju točno do ušiju. Bizantski učenjak Focije, sažimajući knjigu *Indica* grčkog autora Ktesija, piše: *U Etiopiji postoji životinja koja se zove crocottas, vulgarno kynolykos (pas-vuk), nevjerojatne snage. Kažu da oponaša ljudski glas, da zove ljude po imenu noću i da proždire one koji joj se približe. Hrabar je kao lav, brz kao konj i jak kao bik. Ne može se svladati nikakvim čeličnim oružjem. Claudius Aelianus u svojoj knjizi *On the Characteristics of Animals* (VII. 22) posebno povezuje hijenu i *crocottu* te spominje legendarnu sposobnost stvorenja da oponaša ljudski govor. Porfirije u svojoj knjizi *O apstinenciji od životinjske hrane* (III. 4) piše da *indijska hijena, koju domoroci zovu crocotta, govori na tako ljudski način, i to bez učitelja, da ide u kuće i zove onu osobu za koju zna da može lako pobijediti* (Rachkham, 1952.).*

¹⁸ Kalimah: Peta himna

12.4. Rishyasringa je u hinduističko-budističkoj mitologiji bio dječak s rogovima jelena. Rishyashringa odrasta u ašramu svog oca u šumi, nesvjestan postojanja bilo koje žene. On vježba *brahmacharya* i stječe magične i čudesne moći (Mani, 1975.).

13. Jež je u mitologiji naroda istočne Europe prisutan zbog svoje mudrosti i simbolizira mudrost (Cvitković, 2021.).

14. Kit. Kult kita pojavljuje se u priobalnom dijelu Japana. Budistički epitafi obilježavaju kamenje koje mole da se Buda ponovno rodi kao kit, a kosti uginulih kitova za određena svetišta pohranjene su na tom području (Naumann, 1974.). Neka plemena na Aljsci imaju ceremonijalne kitove nakon što ih uhvate u lovu (Lantis, 1957.). Kostima kita pridavan je ritualni tretman jer je postojalo vjerovanje da njihove ceremonije štite kitovu dušu od ozljeda i da se duša tada može vratiti u more (Anonymous, 2022. b). U Kini se mislilo da kit rukama i nogama čovjeka vlada oceanom (Siebert, 2011.), a u austrijskoj regiji Tiro-la rečeno je da padnu li Sunčeve zrake na djevojku koja ulazi u žensko stanje, bit će donesena u trbuhu kita (Frazer, 1913.). Istočnoafrička legenda navodi da je Sulejmani zamolio Boga da mu dopusti nahraniti sva živa bića, a kit je jeo dok nije ostao samo kukuruz te je rekao da je još gladan i da ima takvih još 70 000, nakon čega se Sulejmani zahvalio Bogu što ga je naučio lekciji poniznosti. Neki stanovnici Gane i Vijetnamci, primorski Kinezi, povezuju kitove s božanstvom. Pleme Ainu na Hokkaidu sudilo je kitove ubojice, i molilo da božanstvo donese bogatstvo-kitove obalnim ljudima. U Starom se zavjetu spominje u priči o Joni koju je progutala velika riba, a ispričana je i u Kuranu (Verma 2010., Santidieva 2000.).

13.1. Miga je mitsko morsko stvorenje koje je napola kit ubojica, a napola medvjed.

14. Konje su obožavali u Kini, smatrajući ih simbolom vatre, brzine, upornosti i dobre namjere. Artefakt pronađen u sjevernoj Kini (4. – 1. st. pr. Kr.) jest brončani vrh s likom konja koji se koristio u ritualima i posvećen je kultu nebeskog konja. U Japanu je boginja Bato Canon prikazana kao bijeli konj (Anonymous, 2022. b). Hayagriva je božanstvo konjske glave koje se pojavljuje u hinduizmu i budizmu, a Gondovi u Indiji štiju boga konja. Brown je tvrdio da je konj bio svijet feničanskog naroda jer je na mjestu iskopa konjske glave na tom mjestu sagrađen grad Kartaga. U staroj Grčkoj Posejdon je začat u obliku konja. Veliko doba konja počinje u staroj Grčkoj gdje se smatra da je konj božanskog podrijetla (Morus, 1956.). Grci su bogu Posejdonu žrtvovali konja s kojim je povezan i kult rodnosti. Mazga i konj sveti su rimskom bogu Consusu. Oni nisu samo životinje, već vladaju nekim imaginarnim svijetom. Voze Posejdonova kola kroz

ocean, velikim krilima se uzdižu u zrak, kao njihov brat Pegaz koji je iskočio iz glave meduze. Tako Ahil baštini od svoga oca Peleja nesmrtnu hatovu Baliosa i Ksantosa. Konj Aleksandra Velikog Bukefalo uginuo je od starosti, a dane su mu najveće počasti, naime na mjestu gdje je uginuo sagrađen je grad Bukefala. U grčkoj je mitologiji kentaur biće koje je pola konj, a pola čovjek, a poznat je i krilati leteći konj Pegaz. U spisima je zapisano da je kralj Solomon imao 12 000 konja (Anonymous, 2022. b). Kod Indijanaca i starih Rimljana konj je postao vjerski simbol, konji su ubijani u obrednim ritualima. Mnogi su mitovi povezani s konjem među drevnim Keltima, Britancima (Britancima) i Ircima. U Talmudu se navodi: *ne stanujte tamno gdje konj ne rže*. U nekoliko se sura navodi da je Bog stvorio konja da se jaše, a u jednoj suri konj se spominje kao sredstvo za ratovanje (Cvitković, 2021). U skandinavskim su legendama grmljavinu predstavljali ratni konji Valkirije, mitske ratničke djevojke, kćeri boga rata. U kršćanstvu je konj predstavljao hrabrost i velikodušnost i atribut je mnogih svetaca. Poznata su četiri konja apokalipse – rata, smrti, gladi i bolesti. Mnogi su vladari kršćanskih zemalja prikazani na konju da bi istaknuli svoju plemenitost i hrabrost. Na Kavkazu i u Mongoliji konj se smatra nezamjenjivim sudionikom na vjenčanjima i pogrebima. U Kozaka se konj smatra gotovo važnijim od djevojke života. Gubitak konja smatran je velikom tragedijom. Prije svega, dolazeći iz pohoda, Kozak je morao konja nahraniti i napojiti, obrisati ga i osušiti, a tek je onda mogao voditi brigu o sebi. Slaveni su odavno poštovali konje, ali nijednom primjećujući ih u epovima i pričama. Bijeli sunčani konj atribut je božanskih sila koje se neprestano bore protiv zla i protiv su smrti. U vjerovanju nomada sam konj kao i dijelovi njegova tijela (vrat, kralješci, koža i predmeti uzde, bič, pala potkovića) bili su zaštitnici ljudi, a vjerovalo se da imaju sposobnost tjeranja zlih sila iz ljudskog tijela. U Galiji nalazimo božicu konja Eponu. U keltskoj je mitologiji postojala božica konja, dok je Usinsh bio bizantski bog proljeća i zaštitnik konja.

14.1. Hibridi čovjeka i konja (kentauroid) te konja s drugim životinjama

14.1.1. Anggitay je stvorenje koje ima gornji dio tijela kao muškarac, s donjim dijelom tijela konja. Katkad se prikazuju s jednim rogom na sredini čela, kao jednorog. Obično se govorilo da ih privlače dragocjeni dragulji i nakit. Vjeruje se da je njihova domovina u Santo Tomasu (Batangas).

14.1.2. Kentauri (grč. *Κένταυροι*, *Kéntauroi*) bića su su iz grčke mitologije u kojoj su prikazivani kao stvorenja koja imaju gornji dio tijela osobe i donji dio konja (Hiron, Fol i Nes) (Vezinger, 2017). U starom Rimu mazga i konj sveti su rimskom bogu Consusu.

Slika 3. Hayagriva

(<https://en.wikipedia.org/wiki/Hayagriva>)

Najpoznatiji je kentaur Hiron (1350. – 1270.) koji je bio učitelj Asklepija (1321. – 1243.). Ipak najistaknutiji je njegov učenik bio Melampus, s kojim počinje grčko veterinarstvo. Kentauri se u umjetnosti najranije pojavljuju u Babiloniji, pa se smatra da potječu od Hetita koji su dobro poznavali konje. Prvi kentauri imali su sve četiri konjske noge, poslije se pojavljuju s dvije prednje ljudske noge, rijetko su prikazivani kao krilati, a nešto češće kao bradati. Oblik Hirona dovodi se u vezu s njegovim začetom jer je žena njegova oca Krona Reje bila ljubomorna na njegovo s lijepom Filirom (Hironovom majkom) zbog čega se on pretvorio u crnog konja. Druga verzija govori da se Kron pretvorio u konja jer se Felira pretvorila u kobilu da mu izmakne.

14.1.3. Ipotan je stvorenje u obliku čovjeka s ledima konja.

14.1.4. Silenos je u izvornom obliku prikazivan kao čovjek s ušima konja, a katkad i repom i nogama konja. Množina *sileni* odnosi se na mitološku figuru kao vrstu za koju se katkad smatra da se razlikuje od satira tako što ima attribute konja, a ne jarca, iako uporaba dviju riječi nije dovoljno dosljedna da dopušta oštru razliku (grčka mitologija). U grčkoj je mitologiji prikazivan kao divlje biće, djelomice čovjek, a djelomice zvijer, koje je bilo usko povezano s bogom Dionizom.

14.1.5. Ihitokentauri su hipokampoe koji su prikazivani kao konji s ribljim repom. Na Filipinima postoji vjerovanje u stvorenje imena Tikbalang, koje je prikazivano kao čovjek s konjskom glavom.

Slika 4. Burak na Mogulskoj minijaturi iz 17. stoljeća
(<https://hr.wikipedia.org/wiki/Burak>)

14.1.6. Burak je stvorenje iz arapske ikonografije koje ima glavu čovjeka i tijelo krilatog konja. Najčešće se spominje u priči o poslaniku islama Muhamedu s. a. v. s. (*Salla Allahu alejhi we sellem*).

14.1.7. Hayagriva je avatar boga Višnu. Štuju ga kao boga znanja i mudrosti, a prikazivan je s ljudskim tijelom i konjskom glavom, blistavobijele boje.

14.1.8. Pegaz (grč. Πήγασος, *Pégasos*) u grčkoj je mitologiji bio krilati konj, Posejdonov (u njegovoj ulozi boga konjâ) i Meduzin sin.

14.1.9. Posejdon je u staroj Grčkoj začat u obliku konja.

14.1.10. Monocerata je biće nalik na konja, s rogom na čelu (Grčka).

14.1.11. Satira (Satyr) u grčkoj je mitologiji veseli, razuzdan bog šume i plodnosti. Pojava satira dopušta nam da ga opišemo kao čovjeka s kozjom glavom, s obrisima vrlo jakog sportaša. Osim kozjih nogu i kopita, to božanstvo ima i rep i rogove. Donji je dio tijela satira obrastao vunom. U izvornom je obliku prikazan s ljudskim tijelom, ali dugim repom i šiljatim ušima konja. Tijekom helenističkog razdoblja satiri su se postupno počeli prikazivati kao ljudi s kozjim rogovima i nogama, vjerojatno zbog njihovog zbližavanja s Panom. Uostalom, bili su u srodstvu s rimskim faunama, a od oko drugog stoljeća naše ere nisu se međusobno razlikovali.

14.1.12. Hipalectryon je stvorenje s prednjim dijelovima konja i stražnjim dijelovima pijetla.

14.1.13. Hipokampus je stvorenje s gornjim dijelom tijela kao u konja i donjim dijelom tijela ribe i često se naziva morski konj. Zlatni morski konj je otkriven u ostavi iz kraljevstva Lidije u Maloj Aziji, koja datira iz 6. vijeka prije nove ere (Anonymous, 2022. i).

14.1.14. Hippogriff je stvorenje s prednjim četvrtima orla i stražnjim četvrtima konja. Grif « (od latinskog gryp ili gryphus), označava još jedno mitsko biće, s glava orla i tijelo lava, za kojeg se tvrdi da je otac hipogrifa (Anonymous. 2022. a).

14.1.15. Longma je stvorenje u staroj Kini s krilima konja i zmajevim ljuskama. Najčešće se slika u zmajevom obliku s konjskom glavom i zmijskim repom (Anonymous, 2022. f).

14.1.16. Monoceros je stvorenje s glavom jelena, tijelom konja, stopalima slona i repom svinje. Monoceros je prvi put opisan u Prirodoslovlju Plinija Starijeg kao stvorenje s tijelom konja, glavom jelena (bez rogova), nogama slona i repom divlje svinje. Ima jedan crni rog na sredini čela, koji je dugačak dva lakta (oko 1 m ili 3 stope) i nemoguće ga je uhvatiti živog.

14.1.17. Navagunjara je hinduističko biće s glavom pijetla, vratom pauna, leđima bika, repom zmijske, s tri noge slona, tigra i jelena ili konja, dok je četvrti ud ljudska ruka koja drži lotos. To je hinduističko biće sastavljeno od 9 vrsta životinja (Swaati, 2014.).

14.1.18. Pyinsarupa je burmansko stvorenje stvoreno od bika, šarana, slona, konja i zmaja (Theresa, 2016.).

14.1.19. Jednorog. Smatralo se da samo nježna djevojica može umiriti nestašnu narav jednoroga koji je u mitologiji prikazivan kao bijeli konj s rogom na čelu i čijim tijelom teče srebrna krv. Onaj tko ubije takvo veličanstveno biće i pije njegovu krv, zauvijek će biti proklet, jer je on spašavao čovjeka od umora. Prah napravljen od njegova roga bio je lijek za mnoge bolesti. Zamišljan je blijedo ili zagasito žuta krzna, vitka mišićava tijela, kratke razigrane grive, brzih pokreta, s bijelim velikim uvrnutim rogom iznad očiju. Bila je to životinja lagana hoda, vitka tijela, duge grive, ponosno naglašena vrata i plemenitih krupnih očiju. Godine 1905. slovački su radnici, prokopavajući okno u jednom rudniku, otkrili životinjske kosture, a pretpostavljalo se da su to bili ostaci legendarnog jednoroga. Istraživanja su se nastavila, a dokazi postojanja jednoroga više se nisu našli.

14.1.20. Ihtiokentauri su u grčkoj mitologiji bića koja imaju torzo muškarca ili žene, prednje noge konja i rep ribe.

14.1.21. The Ashvins u hinduističkoj mitologiji dva su vedska boga, božanski blizanci konjanici u Rigvedi, sinovi Saranyu, božica oblaka i supruga Surya u svom obliku kao Vivasvant. Predstavljani su kao ljudi s glavama konja (Wise 1860).

14.1.22. Badavā je u hinduističkoj mitologiji plamen s glavom konja, koji se također naziva Haya-siras.

14.1.23. Dadhi-krā je u hinduističkoj mitologiji ime božanskog konja ili ptice koja je oličenje jutarnjeg Sunca (Macdonell, 1898.).

14.1.24. Devadata je bio Budin brat od ujaka, a monah je postao kada je jednom prilikom Buda posjetio svoju domovinu (Kovačević, 2014.). Na kraju Kali Yuge, Vishnu će doći kao Kalki avatar. On će obnoviti vjeru i zaštititi bhakte. Sveto pismo kaže da će Kalki postati sin Vishnuyase iz sela Shambhala. Kalki, Gospodar svemira, jahat će na bijelom konju Devadatta, putujući iznad zemlje i pokazujući svoju moć.

14.1.25. Gandharvi je u hinduističkoj mitologiji kći Kamadhenu i majka je konja (prema Ramayani). Kamadhenu se često oslovljava vlastitim imenom Surabhi ili Shurbhi, koji se koristi i kao sinonim za običnu kravu. Smatra se da je ime Surabhi - "mirisno" - podrijetlom iz neobičnog mirisa krava Jacobi, 1908.-1927.). Može se posebno odnositi na božansku kravu Kamadhenu, majku goveda koja se također ponekad opisuje kao Matrika ("majka") božica. (Monier-Williams 2008.). Ostala vlastita imena koja se pripisuju Kamadhenu su Sabala ("onaj uočeni") i Kapila ("crveni").

14.1.26. Farasi Bahari u hinduističkoj su mitologiji čarobne zelene boje vodeni konji koji žive na dnu Indijskog oceana. Prikazani su kao konji u prednjem dijelu, zavojita, ljuskava tijela i stražnjeg dijela tijela poput ribe (Anonymous, 2022. d).

14.1.27. Keshi je u hinduističkoj mitologiji konjski demon kojega je izliječio Krišna (Biardeau, 1993.).

14.1.28. Kinnara je u hinduističkoj mitologiji paradigmatični ljubavnik, nebeski glazbenik, napola čovjek, ptica i konj. Najpopularniji prikaz kinnareea u tajlandskoj umjetnosti vjerojatno su zlatni likovi kinnareea krasili Wat Phra Kaew u Bangkoku, koji opisuju figuru poludjeve, pola guske (Schieffne i Shedden. 1906.). Na predkolonijalnim Filipinima, Kinnara ili Kinnari simboliziraju androginu ljepotu i ljubavnikovu odanost, eteričnu ljepotu i nečiju besmrtnu odanost prema ljubavniku. Pronađeni su predkolonijalni zlatni komadi koji prikazuju takvu nesvjetsku ljepotu. Zlatna slika Kinnarija iskopana je u Surigaou oko 1981. To je zlatni artefakt koji simbolizira žensku ljepotu jer je polužena, polu-ptica, a vjerski značaj jer sadrži milost i postignuće (Radhakrishnan, 2015..).

14.1.29. Tārksya je u hinduističkoj mitologiji ime mitskog bića u Rigvedi, opisan kao konj s epitetom árišta-nemi ali se alternativno smatra pticom (Anonymous, 2022. g).

14.1.30. Tumburu je konj suočen s Ghandarvom, nebeskim glazbenikom. U nekim narodima smatran je kraljem pjesme.

14.1.31. Uchchaihshravas je u hinduističkoj mitologiji sedmoglavi leteći konj, dobiven tijekom uskovitlana mliječnog oceana. Često se opisuje kao vahana (vozilo) Indre – boga nebeskog kralja, ali je zabilježeno i da je konj Balija, kralja demona (Doniger, 2004.).

14.1.32. Odontotyrannos (grč. *odontotyrannus* ili *dentityrannus* (zubić-tiranin) troroga je zvijer za koju se kaže da je napala Aleksandra Velikog i njegove ljude u njihovu kampu u Indiji. Imala je crnu glavu nalik na konja, s tri roga koja su virila iz čela, a premašivao je veličinu slona (Cary, 1956.).

14.1.33. Panchamukhi Hanuman u hinduističkoj je mitologiji prikazivan kao Panchamukhi s pet lica. Prikazan je s glavom vanare, lava, orla, vepra i konja.

14.1.34. Yali je mitsko stvorenje viđen u mnogim Južnoindijskim hramovima a može se prikazati kao dio lava, dijelom slona, a dijelom konja, i u sličnim oblicima. Također, ponekad je opisivan kao leogrif (dio lava i dio grifon), s nekim osobinama nalik na ptice. U svojoj ikonografiji i slici yali ima graciozno tijelo poput mačke, ali glava lava s kljovama slona (gaja) i rep zmiје (Anonymous, 2022. h).

14.1.35. Bato Canon je boginja u Japanu milostiva Velika Majka prikazana kao bijeli konj.

Literatura

- ANONYMOUS (2022a): Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 21. 6. 2022.
- ANONYMOUS (2022b): <https://bs.thinkfirsttthoe.org/1638-in-which-countries-of-the-world-which-animals-are-co.html> Pristupljeno 21.6. 2022.
- ANONYMOUS (2022c): <https://hr.wikipedia.org/wiki/Hathor> Pristupljeno 10. 3. 2022.
- ANONYMOUS (2022d): https://wikihhr.top/wiki/List_of_legendary_creatures_in_Hindu_mythology. Pristupljeno 21. 6. 2022.
- ANONYMOUS (2022e): Štovanje životinja-Animal worship-Wikipedia. Pristupljeno 24.10.2021.
- ANONYMOUS (2022h): [https://wikihhr.top/wiki/Yali_\(mythology\)](https://wikihhr.top/wiki/Yali_(mythology)), Pristupljeno 21. 6. 2022.
- ANONYMOUS (2022f): https://en-m-wikipedia-org.translate.google/wiki/Longma?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=hr&_x_tr_hl=hr&_x_tr_pto=sc#cite_ref-1. Pristupljeno 21. 6. 2022.
- ANONYMOUS (2022g): <https://en.wikipedia.org/wiki/Tarkshya> 8. Pristupljeno 21. 6. 2022.
- ANONYMOUS (2022i): SHARON WAXMAN, Loot: The Battle about the Stolen Treasures of the Ancient World, Chapter 6. Pristupljeno 21. 6. 2022.
- BANE, T. (2016): Encyclopedia of Beasts and Monsters in Myth, Legend and Folklore.
- BHATT, H. B. (2004): A critical study of the Mahābhāgavatapurāṇam. Delhi : Bharatiya Kala Prakshan

- BIARDEAU, M. (1993): "Kamadhen: A religigious cow, a symbol od prosperity. In Yves Bonnefoy (ed.). Asian Mythologia. University od Chicago Press. P.99.
- CARY, G. (1956): The Medieval Alexander. Ed. D. J. A. Ross. Cambridge: University Press. str. 35–36.
- COX, R. (1998): The Pillar of Celestial Fire: And the Lost Science of the Ancient Seers. Published by Sunstar Publishing Ltd.
- CVITKOVIĆ, I. (2021): Drveće i životinje u religijama. Soc. ekol. Zagreb, 30,131.-155.
- DIETZ, O. E. (1999): "Mischwesen". Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archäologie: Meek - Mythologie, svezak 8 . Walter De Gruyter. p. 225.
- DOLENČIĆ, K. (2018): Oblici matrijarhata u drevnim bliskoistočnim mitologijama. Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Diplomski rad.
- DONIGER, W. (2004): Hindu Myths: A Sourcebook Translated from the Sanskrit. Penguin UK.
- FRAZER, G. (1913): Poglavlje II. Izolacija djevojčica u pubertetu. Zlatna grančica: Balder lijepa. Europ-ski festivali vatre i nauk o vanjskoj duši (3. izdanje). Macmillan. Pristupljeno 10. ožujka 2022.
- GAIUS PLINIUS SECUNDUS (AD 23/24 – 79), Natural History, VIII.72 + 107. (Preveo H. Rackham (1952), uz neke manje izmjene).
- JACOBI, H. (1908–1927): Cow (Hindu). In Encyclopedia of religion and ethics (James Hastings, ed.). 4, 225–226.
- JELIĆ, A. (2021): Pojam inkarnacije kao mogućnost međureligijskog dijaloga kršćanstva i hinduizma. Diplomski rad. Sveučilište u Splitu, Katoličko bogoslovni fakultet filozofsko teološki studij.
- KOVAČEVIĆ, B. (2014). Ovako sam čuo: Budino učenje na osnovu izvora u Pali kanonu. Novi Sad–Beograd.
- LEVANT-PERIČIĆ, M. (2008): Morfologija mitskog čudovišta. Croatica et Slavica Iadertina, Zadar, 531.-550.
- LUBOCK, J. (2005): Podrijetlo civilizacije i primitivno stanje čovjeka. Nakladnička kuća Kessinger.
- MACDONELL, A. A. (1898). Vedska mitologija . Motilal Banarsidass Publ. str. 148.
- MANI, V. (1975). Puranic encyclopaedia : a comprehensive dictionary with special reference to the epic and Puranic literature. Robarts - Univer-sity of Toronto. Delhi : Motilal Banarsidass. p. 652.
- MCGOWEN, T. (1981). Encyclopedia of Legendary Creatures. Rand McNally. p. 28.
- MONIER-WILLIAMS, M. (2008) [1899). "Sanskrt-ski-engleski rječnik Monier Williams". Universität zu Köln. str. 1232.
- NAUMANN, N. (1974): Kult kitova i riba u Japanu: osnovna značajka štovanja Ebisu." Azijske studije folklor, 33, 1.
- NIGG, J. (2002): Knjiga o zmajevima i drugim mitskim zvijerima (1. Izd.). Hauppauge, NY: Barron's. str. 91.
- RADHAKRISHNAN, R. (2015). The great book of world mythology. Penguin UK. ISBN 9789352140077
- SCHIEFNER, A.; R., W. SHEDDEN (1906): Tibetan stories, derived from Indian sources. London, K. Paul, Trench, Trübner & co. ltd.
- SIEBERT, C. (2011): NRDC Tajni svijet kitova. Ilustrirala Molly Baker (ilustrirano izd.). Kronika Knjige..
- TOVAROVIĆ, B. (2017): Simbolika Sunca u egipatskoj mitologiji. Završni rad, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet Osijek, Studij: Engleski jezik i književnost i povijest.
- VIZENTANER, L. (2017): Fantastična bića nekad i sad. Porijeklo mitskih bića Starog vijeka i njihova pojava u popularnoj kulturi. Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku Filozofski fakultet Diplomski studij povijesti i engleskog jezika i književnost Dip-lomski rad.
- WEISSENBORN, J. (1906): Animal worship in Af-rica. Journal of the African Society 5, 18.
- WISE, T. (1860): Commentary on the Hindu Sys-tem of Medicine. Trübner.

Antonija Cvitković, dr. med. vet (1949. – 2022.)

Dana 6. veljače ove godine nakon kratke i teške bolesti napustila nas je naša kolegica Antonija Cvitković (rođ. Zdjelarević), koja je cijeli svoj radni vijek provela u Veterinarskoj stanici Grada Zagreba.

Rođena je 11. siječnja 1949. u Sibirju, općina Slavonski Brod. Godine 1954. s obitelji se preselila u Brodski Stupnik, gdje je završila prva četiri razreda osnovne škole, dok je ostala četiri razreda pohađala u Oriovcu. Gimnaziju *Zlatko Šnajder* pohađala je u Slavonskom Brodu. Godine 1968. upisuje Veterinarski fakultet u Zagrebu. Nakon što je diplomirala, od 1975. volontirala je u Veterinarskoj stanici

Grada Zagreba, u kojoj je nakon polaganja državnog stručnog ispita dobila stalno zaposlenje. U početku je nekoliko godina radila u laboratoriju za zdravstvenu ispravnost namirnica životinjskog podrijetla, a poslije osam godina u klaonici i preradi mesa u Heinzelovoj ulici u Zagrebu kao ovlaštena veterinarska inspektorica te kao ovlaštena veterinarska inspektorica za preglede i kontrole u odobrenim objektima na području grada Zagreba. Bila je poštovana jer je u svome odgovornom poslu postupala stručno, savjesno, promptno i prema svima jednako. Napomenuo bih da je kolegica Antonija svoj radni vijek odradila bez i jednog dana provedenog na bolovanju! Bila je udana, majka dvojice sinova. Jedan je sin otišao njezinim stopama te je diplomirao na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu i danas radi u svojoj ambulanti u Zagrebu.

Posljednji ispraćaj kolegice Antonije održan je 12. veljače 2022. godine na Krematoriju u Zagrebu, u prisutnosti članova obitelji te brojnih prijatelja i kolega.

Teško je pomiriti se sa šokom i tugom da više nema kolegice koja je bila druželjubiva i vesela, uvijek za šalu, ples i pjesmu, ali i posao. U Brodskom Stupniku, od konca osnovne škole, gimnazijskih dana te prve dvije godine studija bila je članica Kulturno-umjetničkog društva *Zrinski*, u kojemu se isticala plesom i pjevanjem. Desetak je godina pjevala u *Pjevačkom zboru veterinarara* koji je, nažalost, prestao s radom 1990. godine. Uz to je kolegica Antonija godinama, uz pomoć supruga Miše, bila angažirana i u održavanju i poljoprivrednoj proizvodnji na svom gospodarstvu u Brodskom Stupniku, pogotovo u vinogradu te proizvodnji i njegovanju vina.

Kolegicu Antoniju pamtit ćemo kao brižnu, nesebičnu, vrijednu, stručnu i poštenu osobu.

Draga kolegice Antonija, dok smo živi, mi koji smo te poznavali i voljeli zadržat ćemo te u mislima i srcima. Neka ti je laka hrvatska gruda koju si neizmjerljivo voljela.

Duro Majurdžić, dr. med. vet.

82

Mario Bednaić, dr. med. vet (1966. – 2022.)

Mario Bednaić zauvijek nas je napustio 27. travnja 2022. godine. Rođen je 8. kolovoza 1966. u Bjelovaru. Osnovnu i srednju školu (stočarski smjer) završio je u Bjelovaru, gdje je i maturirao 1985. godine. Nakon toga je upisao Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu na kojemu je diplomirao 25. svibnja 1995. godine. Sudjelovao je i u Domovinskom ratu, u ratnim mjesecima 1991. i 1995., te stekao status hrvatskog branitelja.

Od 1. siječnja 1996. godine zapošljava se kao veterinar u Veterinarskoj stanici Bjelovar (Nova Rača i Bedenik). Budući da je to razvijen stočarski kraj, brzo uči i postaje samostalan i uspješan veterinar kojega su ljudi jako cijenili i poštovali. Uvijek je bio dostupan svima i uvijek je želio pomoći. Dana 16. veljače 1999. odlazi u Tordince (Landia d.o.o.) gdje i dalje nesebično nastavlja pomagati mještanima – povratnicima, u razrušenom selu, nakon mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Tu ostaje do 30. rujna 2000. godine, kad se ponovno vraća u svoj rodni Bjelovar. Stručni je ispit položio 2000. godine. Dana 10. travnja 2001. ponovno se zapošljava kao veterinar u Veterinarskoj stanici Bjelovar (Bedenik), a 14. srpnja 2005. osposobljen je za računalnog operatera. Godine 2007. prelazi u Ministarstvo poljoprivrede (Garešnica), gdje radi na poslovima veterinarskog inspektora. Iz Garešnice prelazi u Bjelovar.

Tatjana Kos, dr. med. vet.

Juraj Rukavina, dr. med. vet. (1941. - 2022.)

Dana 25. ožujka 2022. preminuo je naš dragi kolega, „šef“ Juraj Rukavina, dr. med. vet., rođen u Gospiću 28. svibnja 1941. godine.

Osnovnu školu i gimnaziju završio je u rodnom Gospiću. Nakon toga upisuje Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu na kojemu je diplomirao 19. listopada 1965. godine. Nakon završetka studija veterinarske medicine vraća se u rodnu Liku, svoj Gospić gdje se kao terenski veterinar zapošljava u Veterinarskoj stanici Gospić. Nakon završetka Domovinskog rata pa sve do svojega umirovljenja bio je direktor te veterinarske stanice. Volio je svoju Liku, svoj Gospić, volio je sve ljude, a posebno svoje Ličane kojima je cijeli svoj radni vijek bio na raspolaganju i velikoj pomoću u njihovoj stočarskoj proizvodnji. Nažalost, nepobjediva bolest prerano ga je uzela, u punoj radnoj snazi, s kojom je nama mladima bio podrška i nadogradnja koju je crpio iz svojega velikog znanja i iskustva. Svojim odnosom prema ljudima, posebno malom, običnom čovjeku, kolegama veterinarima i nama mladima može biti samo primjer i inspiracija. Prilikom oproštaja od ovakvog čovjeka bole i srce i duša, ali istodobno nadolaze osjećaji ponosa i zahvalnosti. Naš mlađi naraštaj koji ga je poznavao i od njega učio može biti sretan i počašćen time.

U tuži i boli rodbina, prijatelji, kolege i svi poznanici oprostili su se od njega na posljednjem ispraćaju na groblju sv. Magdalene u Gospiću 28. ožujka 2022. godine. Njegovo tijelo sada počiva i odmara u njegovoj rodnoj ličkoj grudi.

Dragi Jure, izražavamo ti zahvalnost za sve što si učinio za veterinarsku djelatnost i u veterinarskoj struci, a posebno u tvojoj rodnoj Lici.

Neka ti je vječna slava i hvala.

Gordana Herceg - Goga (1945. - 2022.)

Dana 17. travnja 2022. prestalo je kucati srce jedne plemenite žene, majke, bake i punice, Gordane Herceg - Goge, kako su je studenti na Veterinarskom fakultetu zvali. Rođena je 8. rujna 1945. u Zagrebu, gdje je 1961. završila osnovnu školu. Od 6. travnja 1964. do 29. prosinca 1972. radi u Tvornici rublja Zagreb, a na Veterinarskom se fakultetu zapošljava 1. siječnja 1973. godine. Radi na radnom mjestu garderobijerke u studentskoj garderobi. Od 1981. povremeno mijenja djelatnika na centrali, da bi od 1986. obavljala poslove telefonistice na centrali Veterinarskog fakulteta sve do odlaska u zasluženu mirovinu 2011. godine.

Bila je naša Goga osebujna osoba, profesionalna u svome poslu, s posebnim ljudskim odlikama dobrote i potrebe da ugodni svima a posebno mladim ljudima, studentima. Tijekom svoga radnog vijeka obavljala je različite poslove, od zaprimanja kuta studenata čiju je prostoriju pretvorila u garderobu za ostavljanje studentskih stvari, posebno petkom kad su putovali. Njenim prelaskom na radno mjesto telefoniste studenti su svoje stvari ostavljali na centrali. Nikad joj ostavljene torbe nisu smetale, nikad nikome ništa nije nestalo, povjerenje je bilo obostrano, studenti su vjerovali njoj, ona je vjerovala njima. Prvi su kontakti s njom bili neponovljivi, a pamte se po duhovitim komentarima. Studentima Veterinarskog fakulteta uvijek je bila na raspolaganju pri kupnji različitih upisnika, prijavnica i sl., do davanja savjeta, posebno brucosi. Mnogi su je studenti pozivali na svoju proslavu povodom diplomiranja, što joj je bilo posebno zadovoljstvo, jer joj je to bila zahvala i znak poštovanja. Bila je cijenjena i među kolegama, koji je se sjećaju kao djelatnice koja je bila redovita na poslu, odgovorna i uvijek dobro raspoložena.

Prije godinu dana umro joj je muž Mladen s kojim je provela mnoge godine braka. Iza sebe je ostavila kći Sandru, zeta Zlatka te unučad Kristijana i Mateju. Njezino je tijelo pokopano 21. travnja 2022. na groblju Miroševac u Zagrebu. Duboko svjesni da svaki početak ima svoj kraj, ne preostaje nam drugo nego da joj izrazimo pokoj vječni i veliko hvala za to što smo je imali i za sve što je za mnoge studente i djelatnike Veterinarskog fakulteta učinila.

Prof. dr. sc. Petar Džaja

UPUTE SURADNICIMA INFORMATIVNOGA DIJELA HVV-a

1. Hrvatski veterinarski vjesnik objavljivat će članke u svezi s redovitim rubrikama u časopisu, a iznimno i drugim temama nakon odluke Uredništva.
2. Potpisani autori tekstova sami odgovaraju za svoje stavove, iskazana mišljenja i objavljene fotografije.
3. Tekstove je potrebno poslati u programu MS Word, font 12, prored 1,5, a fotografije u JPG-formatu minimalne rezolucije 300 dpi.
4. Omogućena Vam je besplatna usluga lektoriranja rada, ali obvezno morate napomenuti da želite lekturu. U suprotnom nismo obvezni lektorirati.
5. Glavni urednik može od autora zahtijevati da izmijeni tekst ili ga može odbiti objaviti.
6. Tekstove možete dostavljati i pod pseudonimom, ali glavni urednik mora imati informaciju o identitetu autora teksta.
7. Glavni će urednik u svome radu poštivati pravila novinarske struke, a osobito načela istine i prava javnosti da prilikom objavljivanja sazna točne i potpune informacije iz poznatoga izvora. Prilikom predočavanja tekstova javnosti poštivat će načelo privatnosti te će sprječavati uvrede i klevete.
8. Radi lakšega kontakta molim autore da uz poslani tekst navedu broj telefona.
9. Rukopise možete slati na e-poštu: hvv.urednik@gmail.com ili faks: 031/497-430. Materijal možete dostaviti i na CD-u na adresu: Ivan Križek, Gornjodravska obala 96, 31000 Osijek. Poslani materijal ne vraćamo.

UPUTE SURADNICIMA ZNANSTVENO-STRUČNOGA DIJELA HVV-a

84

1. HVV će ponajprije objavljivati radove korisne za svakodnevni veterinarski posao, bez obzira na to je li tematika u svezi sa svakodnevnom veterinarsko-inspekcijskim poslovima ili poslovima u svezi sa svakodnevnom rutinom.
2. U HVV-u će se tiskati znanstveno-stručni radovi, od kojih će, osim opće koristi za struku, posebnu korist imati veterinari praktičari. Stručni i pregledni radovi ne moraju imati sve dijelove izvornih znanstvenih radova.
3. Na prvoj stranici rada treba napisati naslov rada na hrvatskom i engleskom jeziku te puno ime i prezime autora, potpuni naziv i adresu ustanove u kojoj je zaposlen svaki autor i suautor uz obvezno ime i prezime i punu adresu autora određenoga za korespondenciju. Iza autora piše se sažetak na hrvatskom jeziku, a na kraju rada sažetak na engleskom jeziku.

Uvod treba sadržavati kratke spoznaje dosadašnjih istraživanja, a ako je riječ o izvornom radu, on osim spomenutoga mora sadržavati i hipotezu koja je osnova izvođenja rada.

Metode korištene tijekom izvođenja moraju biti kratke, jasne, a ako je riječ o pokusima za koje je potrebno odobrenje Ministarstva poljoprivrede RH, treba dostaviti presliku rješenja. Inače autor izjavljuje da za obavljanje pokusa i objavu rada nije trebalo spomenuto rješenje.

Rezultati se predočuju precizno, uz primjenu primjerenih statističkih metoda. Rezultate iz tablica nije potrebno ponovno prikazivati. U raspravi se interpretiraju rezultati i uspoređuju s dotad poznatim rezultatima istraživanja, iz čega slijede logični zaključci. Zaključci moraju biti sastavni dio ovog poglavlja.

Literaturni navodi počinju na posebnoj stranici, nižu se abecednim redom te moraju biti citirani kako je navedeno (Veterinarski arhiv, Veterinarska stanica).

4. U HVV-u će biti i važnih društvenih vijesti te novih zakonodavnih propisa s komentarom.
5. Objavljivat ćemo referate značajne za praksu, prikaze knjiga i drugih publikacija.

6. Izvorne i stručne rasprave, radovi iz povijesti te prikazi obljetnica mogu imati od 5 do 15 kartica (pisanih u MS Wordu, veličina fonta 12, prored 1,5). Ako je rad zanimljiv i značajan za struku, bit će prihvaćen i veći broj kartica.
- Mišljenja, prijedlozi i sučeljavanja mogu imati od 2 do 5 kartica,
 - Literaturni zapisi od 4 do 10 kartica.
7. Znanstveno-stručni radovi prolaze postupak recenzije te uredništvo časopisa može tražiti od autora da autor popravi svoj rad ili može odbiti rad.
8. Svaka rasprava mora imati kratak sažetak.
9. Slike i prilozi moraju biti primjerene kvalitete za tiskanje te ih se dostavlja kao zaseban dokument u privitku.
10. Rukopisi se ne vraćaju.
11. Autore u tekstu treba citirati na sljedeći način:
- ako je jedan autor: Grabarević (1990.); (Grabarević, 1990.),
 - ako su dva autora: Grabarević i Džaja (1999.); (Grabarević i Džaja, 1999.),
 - ako je tri i više autora: Grabarević i sur. (2010.); (Grabarević i sur., 1990.).
12. U pregledu literature potrebno je navoditi samo autore koji se citiraju u raspravi, i to prema uputama koje se prilažu:
- knjiga:** MUNRO, R., M. C. MUNRO (2008): Animal abuse and unlawful killing Forensic veterinary pathology. Saunders Elsevier. Edinburg, London, New York, Oxford, Philadelphia, St. Louis, Sydney, Toronto.
 - poglavlje u knjizi:** BERGER, B., C. EICHMANN, W. PARSON (2008): Forensic Canine STR Analysis. U: Coyle, H. M.: Nonhuman Forensic DNA Typing: Theory and Casework Applications. CRC Press. Boca Raton (45-68).
 - disertacija:** GRABAREVIĆ, Ž. (1990): Pokusno trovanje tovnih pilića trikotecenskim mikotoksinima (T-2 i DAS); patohistološki i biokemijski nalazi. Disertacija, Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
 - zbornik radova:** DOBRANIĆ, T., M. SAMARDŽIJA., D. ĐURIČIĆ., I. HARAPIN., .S. VINCE., D. GRAČNER., M. PRVANOVIĆ., J. GRIZELJ., M. KARADJEOLJE., LJ. BEDRICA., D. CVITKOVIĆ (2008.): The metabolic profile of boer goats during puerperium. XVI kongres Mediteranske federacije za zdravlje i produktivnost (Zadar, 22-26. travnja 2008). Zbornik radova. Zadar (403-408).
 - zbornik sažetaka:** BOSNIĆ, M., A. BECK, A. GUDAN KURILJ, K. SEVERIN, I.C. ŠOŠTARIĆ – ZUCKERMANN, R. SABOČANEC, B. ARTUKOVIĆ, M. HOŠTETER, P. DŽAJA, Ž. GRABAREVIĆ (2009): Prikaz patologije ovaca na području republike Hrvatske od 1960. do 2006. godine. Znanstveno stručni sastanak "Veterinarska znanost i struka" (Zagreb, 1-2. listopada 2009). Zbornik sažetaka. Zagreb (80-81).
 - časopis:** CLARKE, M., N. VANDENBERG (2010): Dog attack: the application of canine DNA profiling in forensic casework. Forensic. Sci. Med. 6, 151-157.
 - pravni akti:** ANONYMOUS (2007): Zakon o veterinarstvu. Narodne novine, br. 41/2007.
13. Predaja rukopisa:
- Molimo Vas da stručne i znanstvene radove, rasprave za stručni dio časopisa šaljete na CD-disku na adresu: prof. dr. sc. Petar Džaja, Veterinarski fakultet, Heinzelova 55, 10 000 Zagreb. Radovi se mogu poslati i elektroničkom poštom: dzaja@vef.hr, bez tiskanoga primjerka. Radovi će biti poslani na recenziju stručnjacima koji se bave tematikom koju rad obrađuje.
14. Svaki autor treba navesti: akademski stupanj, naziv i adresu organizacije u kojoj radi, zvanje i funkciju u organizaciji u kojoj radi. Zbog lakšega kontakta molimo autore da navedu broj telefona.

Adsorbens 3. generacije – za svinje i perad

Hepatoprotekcija

Sposobnost prirodnih spojeva (skupina) da sprječava oštećenja jetre.

Imunoprotekcija

Tvari koje stimuliraju imunološki sustav izazivanjem aktivacije ili povećanjem aktivnosti bilo koje njegove komponente.

Adsorpcija

Adsorpcija je adhezija atoma, iona, molekula ili mikotoksina na čvrstu površinu.

Biotransformacija

Biotransformacija je proces razgradnje kemikalija ili mikotoksina od strane mikroba.

PRIMJENA:

- PERAD | 0,5 – 2 kg/t
- SVINJE | 0,5 – 2 kg/t
- PREŽIVAČI | 10 – 40 g/danu

NAČIN DJELOVANJA NA VIŠE RAZINA

Minazel® Plus

Najučinkovitiji adsorbens za mliječne krave

STABILNOST

Minazel® Plus je pH stabilan. Zadržava mineralnu strukturu na pH vrijednosti od 1 do 10. Zbog toga djeluje kroz cijeli probavni trakt životinje.

SELEKTIVNOST

Minazel® Plus veže samo mikotoksine. Korisne tvari – minerali, vitamini, aminokiseline – ostaju u hrani!

DOKAZANA UČINKOVITOST

Minazel® Plus ima visoku moć vezanja najčešćih mikotoksina.

ADSORPCIJA	DESORPCIJA
99% Aflatoksin B1	0.0% Aflatoksin B1
94% Zearalenon	1.9% Zearalenon
96% Ochratoxin A	6.1% Ochratoxin A
86% Fumonizin B1	13.5% Fumonizin B1
83% T-2 Toksin	4.5% T-2 Toksin
80% Citrinin	8.0% Citrinin
97% Ergot Alkaloidi	2.5% Ergot Alkaloidi

BRZINA

Vrlo brzo veže mikotoksine (nakon 5 min. Minazel® Plus veže preko 50% mikotoksina). Vrlo važna stavka, obzirom da se mikotoksini već nakon 30 min. mogu naći u krvi životinje, a nakon 60 min. u jetri.

Doziranje:

20-40
g/dan

1-2
kg/t

1-2
kg/t

